

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KOCAELİ İLİ DERİNCE İLÇESİ REKREASYON TESİSLERİNİN PLANLANMASI

F. Yeşim KÖRMÜKÇÜ

Kocaeli Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Spor Bilimleri Doktora Programı için Öngördüğü
DOKTORA TEZİ Olarak Hazırlanmıştır

KOCAELİ

2009

T.C.
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

KOCAELİ İLİ DERİNCE İLÇESİ REKREASYON TESİSLERİNİN PLANLANMASI

F. Yeşim KÖRMÜKÇÜ

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Zekiye BAŞARAN

Kocaeli Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Spor Bilimleri Doktora Programı için Öngördüğü

DOKTORA TEZİ Olarak Hazırlanmıştır

KOCAELİ

2009

ÖZET

Günümüz modern insanı ve sosyal topluluğu fiziki ve psikolojik sağlığını rekreasyon ihtiyaçları ve aktiviteleri ile gidermeye çalışmaktadır. Rekreasyon, insanların ekonomik sosyal ve kültürel gelişme seviyelerine göre ilgi alanlarına girmekte ve önem kazanmaktadır.

Tesisler yerel çevrenin ve programın bazı gereksinimlerinin doğması sonucunda inşa edilir. Kaliteli tesislerin tasarlanması ve inşa edilmesi aşamasında planlamanın işbirliğiyle yapılması ve ihtiyaç duyulan programların planlanmasında vatandaşların azami ölçüde katkıları ve geribildirimlerinin alınması çok önemlidir.

Araştırmada Kocaeli ili Derince ilçesi incelenmiştir. Rekreasyon ve tesis planlaması ile ilgili yerli ve yabancı literatür çalışması yapıldıktan sonra, Derince ilçesinde yaşayan halkın rekreasyon tesisi ihtiyacını tespit etmek amacıyla bir anket geliştirilmiştir. Ankete ilçede yaşayan (n= 779) bayan, (n= 603) erkek olmak üzere, toplam (n= 1388) kişi denek olarak katılmıştır. Anket kimlik bilgileri, günlük boş zaman, ihtiyaç duyulan tesis ve alan isteği ile ilgili soruları içermektedir. Ayrıca ilçede uygulanacak anketin ön çalışması yapılırken öğrenciler, velileri ve halktan basit rastgele yöntemiyle seçilen 132 kişiye ‘Derince İlçesinde boş zamanları değerlendirmek için yeterli imkanlar (tesis-alan) vardır.’ ifadesi hakkında düşüncesi sorulduğunda 99 kişi (%75) katılmıyorum, 23 kişi (%17) kısmen katılıyorum cevabını vermişlerdir. Bu veriler de halkın ilçedeki tesisleri ve imkanları yetersiz bulduğunu göstermekte ve ilçede rekreasyon tesislerine ihtiyaç olduğu görülmektedir.

Ülkemizde rekreasyon tesisleri; planlaması, inşa edilmesi ve işletilmesinde yapılan hatalar nedeniyle hedef kitlelerin ihtiyacına cevap veremediği gibi tesislerde yönetim şeması oluşturulmadığı, kullanıcıları yönlendirecek rekreasyon uzmanları görevlendirilmediği için atıl olarak kalmaktadır.

İlçede planlanıp, hayata geçirilecek tesisler halkın boş zamanlarını etkili ve verimli biçimde geçirmelerine olanak yaratarak yaşam kalitelerini yükseltmelerine katkı sağlayacaktır.

Bu tezin amacı rekreasyon tesislerinde dünya standartlarına uygun planlama, yönetim şeması yapılmış her yaş grubuna hitap eden çok amaçlı kullanım ve sürdürülebilir kalkınma modeline uygun bir konsept oluşturmaktır. Hazırlanan konsept proje, tasarıma

yönelik rehber niteliğindedir. Planlanan tesislerin fonksiyonları ve fonksiyonlar arası ilişkiler tanımlanmaktadır.

Anahtar kelimeler: Rekreasyon, Tesis, Planlama

ABSTRACT

Today's civilized human begins try to obtain their physical and psychological health by recreation programs and activities. Recreation receives interest according to the economic, social and cultural development levels of individuals and as a result gains significance.

The aim of this thesis; making suitable planning using world-standards for recreation facilities, multipurpose-usage for all age groups with management scheme, and created concept which is suitable for continuous development model.

The facilities are built for basic needs of the local environment and the programs. During the designing and construction stage qualified facilities; the maximum expectation and cooperation of citizens and their feedback during the planning of the necessary programs have vital importance.

In the research, Derince District of the City Kocaeli has been examined. The examining the native and foreign literature of recreation facility designing needs of the people of Derince was completed. 1388 people who live in Derince joined this research. 779 were woman, 603 were men. The questionnaire contained questions about identity information, daily free time, necessary facilities and local organisation. Also, when the pre-test of the questionnaire was completed 132 people, who were chosen among students, their parents and relatives to questions "Are there enough opportunities (facility-area) for free time in Derince ." was asked. 99 individuals (75%) answered "I don't agree" , 23 individuals (17%) answered " I partly agree" These data show that the Derince people don't think the facilities and the resources are enough and they need more recreation facilities in town.

Because of the failures in planning, construction and operation, the recreation facilities in our country neither could meet the needs of the people nor make a management scheme for commissioning recreation experts in order to manage the users; and that makes them idle.

The facilities which are considered to be used by Derince people make it possible that they spend their freetime more effectively and profitably, and these facilities will provide many opportunities to improve the quality of their lives. The preparing concept project is a kind of guide for designing. The functions of planned facilities and the relations between these functions are defined.

Key Words: Recreation, Facility, Planning

TEŞEKKÜR

Doktora tez çalışmamı yöneten Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Spor Yöneticiliği Bölüm Başkanı Yrd. Doç. Dr. Zekiye BAŞARAN'a, tez çalışmamda fikir ve deneyimlerinden yararlandığım Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Müdürü Prof. Dr. Yavuz TAŞKIRAN'a, Kocaeli Üniversitesi Mimarlık ve Tasarım Fakültesi Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Gamze MERT'e ve Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Ümit KESİM'e ayrıca tez jürimde yer alan Marmara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Nalan SUNA'ya teşekkürlerimi sunarım.

Bölüm başkanım Yrd. Doç. Dr. Bergün Bingül'e, desteklerinden, Öğr. Gör. Selim YILDIZ'a tezimin her aşamasındaki yardımlarından dolayı teşekkürlerimi sunarım. İstatistiksel analiz aşamasındaki yardımları için Halk Sağlığı Anabilim dalı Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Çiğdem Çağlayan ve Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğr. Gör. Mine GÜL'e teşekkürlerimi sunarım.

Tez çalışmam boyunca büyük yardım ve desteklerini gördüğüm can dostlarım Mimar Betül KARABAY ve Mimar Özlem TULUKÇU'ya, Resim Öğretmeni Şebnem AYDIN GÜNDÜZ'e öğrencilerim Erdal BAĞCI, Çiğdem GÜL, Erhan KARAKAYA, Melek GÖÇMEN, Haydar Ali ERCELEP ve Cemal ACAR'a teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin her aşamasında maddi ve manevi destekleri için Matematik Öğretmeni Müge KÖYLÜ 'ye, sabır ve destekleri için oğlum Oğuzhan OKUMUŞ ve aileme teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖZET	iv
ABSTRACT	v
TEŞEKKÜR	vi
İÇİNDEKİLER	vii
ŞEKİLLER VE TABLOLAR DİZİNİ	xi
1.GİRİŞ VE GENEL BİLGİLER	1
1.1. GİRİŞ	1
1.2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK	2
1.2.1 Sürdürülebilirlik Kavramı	2
1.2.2 Sürdürülebilir Kalkınma	3
1.2.2.1. Ekolojik (Çevresel) Sürdürülebilirlik	3
1.2.2.2. Ekonomik Sürdürülebilirlik	4
1.2.2.3. Sosyal Sürdürülebilirlik	4
1.2.2.4 Sürdürülebilirlik Mimarlık Yöntemleri	5
1.3. REKREASYON	7
1.3.1. Rekreasyon Kavramı	7
1.3.2. Boş Zaman Ve Rekreasyon İlişkisi	8
1.3.3. Rekreasyon Talebi	10
1.3.4. Rekreasyon Türleri	13
1.3.4.1.Şehirsal Alanlarda Rekreasyon	14
1.3.4.2.Kentlerde Rekreasyon İhtiyacı	15
1.3.4.3.Kırsal Alanlarda Rekreasyon	17
1.3.4.4.Açık hava Rekreasyonu	18
1.4. PLANLAMA VE PLANLAMA TÜRLERİ	20
1.4.1. Planlama Kavramı	20
1.4.2.Fiziksel Planlama	20
1.4.3.Ekonomik Planlama	21
1.4.4.Sosyal Planlama	21
1.5.REKREASYONEL PLANLAMA	22
1.5.1. Rekreasyonel Planlama Kavramı	22

1.5.2. Rekreatyonel Planlama Aşamaları	26
1.5.3. Rekreatyonel Planlama İlkeleri	32
1.5.4. Rekreatyon Tesislerinin Planlanması	37
1.5.4.1. Tesis Planlaması ve Teknoloji	43
1.5.4.2. Rekreatyon Tesislerinin Planlaması ve Sağlıklı Fiziksel Çevre	44
1.5.4.3. Bir İşletme Olarak Rekreatyonel Tesisler	47
1.5.4.4. İşletmecilik Açısından Spor Tesislerinin Rekreatyonel Kullanımı	48
1.5.4.5. Tesis Planlaması ve Engelliler	49
1.5.4.6. Tesis Planlama ve Geliştirilmesinde Yapılan Hatalar	52
2. DERİNCE	55
2.1. İlçe İle İlgili Genel Bilgiler	55
2.2. İlçedeki Mevcut Durum	55
2.3. Alan Planlaması ve Yönetim Şeması	56
2.3.1. Alan Planlaması	56
2.3.1.1. Planlanan Alandaki Tesisler	56
2.3.1.1.1. Açık Tesisler	57
2.3.1.1.2. Kapalı Tesisler	60
2.3.2. Yönetim Şeması	64
3. MATERYAL METOD	65
3.1. Araştırma Grubu	65
3.2. Verilerin Toplanması	65
3.3. Verilerin Analizi	65
4. BULGULAR	66
5. TARTIŞMA	77
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	83
6.1. Sonuçlar	83
6.2. Öneriler	84
KAYNAKLAR	86
EKLER	92
Ek 1. Sorular	92
Ek 2. Resimler	95
ÖZGEÇMİŞ	109
DERİNCE REKREASYON TESİSLERİ PLANI	110

ŞEKİLLER VE TABLOLAR DİZİNİ

Şekil. 1. Boş Zaman Etkinlik Seçimini Etkileyen Etmenler ve Kavramsal Çerçeve	12
Şekil.2. Gold'a Göre Planlama Modeli	26
Şekil.3. Rekreatyonel Gereksinimlerin Belirlenmesi ve Rekreatyon Alanlarının Planlanması İle İlgili Yaklaşımlar	41
Tablo 1. Örneklem Grubunun Yaş Değişkenine Göre Dağılımı	66
Tablo 2. Örneklem Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı	67
Tablo 3. Örneklem Grubunun Medeni Duruma Göre Dağılımı	68
Tablo 4. Örneklem Grubunun Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	69
Tablo 5. Örneklem Grubunun Yaşadığı Mahalleye Göre Dağılımı	70
Tablo 6. Örneklem Grubunun Çalışma Durumuna Göre Dağılımı	71
Tablo 7. Örneklem Grubunun Aylık Gelir Durumuna Göre Dağılımı	72
Tablo 8. Örneklem Grubunun Günlük Boş Zaman Durumuna Göre Dağılımı	73
Tablo 9. Örneklem Grubunun Tercih Ettiği Rekreatyon Aktivite ve Tesislere Göre Dağılımı	74
Tablo 10. Örneklem Grubunun Cinsiyete Göre Tercihlerinin İstatistiksel Analizi	75
Tablo 11. Örneklem Grubunun Medeni Duruma Göre Tercihlerinin İstatistiksel Analizi	75
Tablo 12. Örneklem Grubun Tercihlerinin Aylık Kazanca Göre İstatistiksel Analizi	76
Tablo 13. Örneklem Grubun Tercihlerinin Boş Zamana Göre İstatistiksel Analizi	76
Resim.1. Derince Sahil Google Earth Görünümü	94
Resim.2. Derince Sahil Denizden Görünüm	95
Resim.3. Derince Sahil Kapalı Spor Tesisleri Planlanan Alan	95
Resim.4. Derince Sahil Açık Spor Tesisleri Planlanan Alan	96
Resim.5. Derince Sahil Outdoor Tesisleri Planlanan Alan	96
Resim.6. Derince Sahil Mevcut Yelken Kulübü	97
Resim.7. Derince Sahil Mini Marina Planlanan Alan	97

Resim.8. Derince Sahil Piknik ve Eğlence Tesisi Planlanan Alan	98
Resim.9. Harikalar Sahilinden Giriş	98
Resim.10. Derince Sahil Sosyal Kültürel Rekreasyon Tesisleri Planlanan Alan	99
Resim.11. Derince Sahil Seyre Yönelik Tesisler Planlanan Alan	99
Resim.12. Kirkland Rekreasyon Tesisleri	101
Resim.13. Ruffi Sport Complex Kapalı Spor Salonu	102
Resim.14. Kirkland Rekreasyon Tesisleri Soyunma Odası ve Dolaplar	103
Resim.15. Ruffi Sport Complex Fitness Merkezi ve Kapalı Yürüyüş Alanı	104
Resim.16. Kirkland Rekreasyon Tesisleri Dans, Pilates, Step Salonu	105
Resim.17. Kirkland Rekreasyon Tesisleri Kapalı Yüzme Havuzu	106
Resim.18. Kirkland Rekreasyon Tesisleri Eğlence ve Terapi Havuzu	107
Resim.19. Kirkland Rekreasyon Tesisleri Çok Amaçlı Salon	108
Resim.20. Kirkland Rekreasyon Tesisleri Çocuk Bakım Odası	109

1. GİRİŞ VE GENEL BİLGİLER

1.1.GİRİŞ

Devletlerin en önemli ulusal, bölgesel ve yerel sorumlulukları arasında, tüm vatandaşların genel refah ve sağlığını güvence altına almak önemli bir yer tutar. Rekreasyon, park ve serbest zaman hizmetlerinin misyon ve hedefleri, toplumdaki tüm bireylerin, boş zamanlarındaki aktiviteler sürecinde de yaşam kalitelerini geliştirmek olmalıdır. Rekreasyon ve park birimlerinin operasyonel başarısı, toplumun istek, ilgi ve beklentilerini bilen, rekreasyonla ilgili felsefe, konsept ve amaçlara hakim yetişmiş personele sahip olmaktan geçmektedir. Bu yöneticiler, farklı tesisleri yönetebilecek birikime sahip, çeşitli program ve hizmetleri organize edebilecek beceri ve özelliklere sahip liderler olmalıdırlar (Moblely, 2006).

Diğer önemli bir husus, ihtiyaç duyulan programların planlanmasında vatandaşların azami ölçüde katkılarını ve geribildirimlerini almaktır. Yerel anlamda danışmanlık yapan kurum ve kuruluşlar ile gönüllü organizasyonlar, devlet yetkililerinin tam anlamıyla farkında olmadıkları vatandaş guruplarının değişik ihtiyaçlarını gündeme getirebilirler. Bu guruplar, aynı zamanda politik ve maddi anlamda kaynaklar bulma görevini de üstlenebilirler. Bu guruplar, eğer her yaş ve yetenek seviyesinde boş zaman aktivitelerine ihtiyaç duyan vatandaşlara hizmet götürülmesi konusunda sorumluluk duyarlarsa, bu programlara maddi ve siyasi anlamda önemli faydalar sağlayabilirler. Ayrıca bu kuruluşlar ve yerel anlamdaki önemli kişiler, rekreasyon programlarının başarıya ulaşmasında katkıda bulunabilirler. Böylelikle, herkes için yararlı olabilecek bu aktivitelerin gelişmesi ve sürdürülebilirliği gerçekleşmiş olacaktır (www.srq.qld.gov.au).

Endüstrileşme ve şehirleşme hareketlerinin hızlı temposu ile zaman faktörü açık alanları tüketmektedir. Böylece doğal güzellikler parçalanmakta ve şehirler doğadan tamamen kopmaktadır. Sonuçta insan yaşamı için, özellikle biyolojik anlamda yetersiz bir çevre oluşmaktadır. Buna ek olarak, insanlar gelişen teknolojiyle mekanik ve otomatik birer varlık olma yoluna girmişlerdir (Kızıltuğ, 1997).

Bu ortam ve koşullarda insanların dinlenme, yeniden enerji kazanma ve yaşama bağlanma gereksinimi her şeyin üzerinde bir öneme sahiptir. Bunun doğal bir sonucu

olarak da doğayı koruma ve kent insanı için onu yeniden oluşturma çalışmalarına girilmesi zorunluluğu oluşmuştur (Kızıltuğ, 1997).

Kentsel gelişmelerde, birey-doğa ilişkilerinin optimal düzeyde tutulması gereği önem taşımaktadır. Bu sebeple kent içinde, çevresinde, yakınında ya da uzağında hatta olabilecek her yerde kent insanına hizmet verebilecek rekreasyon alanı gereksiniminin saptanması ve bunun karşılanması gerekmektedir (Kızıltuğ, 1997).

Toplumun pozitif kültürel, sosyal ve ekonomik yapısı ile yeşil alanlar, rekreasyona yönelik faaliyetler doğru orantılıdır. Hızlı kentleşme, gecekondulaşma, kaçak yapılaşma, nüfus artışları, rant artışları ile ters orantılıdır. Sürdürülebilir kentleşme ancak, rekreatif faaliyetlerin gerçekleştirilebildiği alanlar yaratılarak sağlanabilir (Kızıltuğ, 1997).

Yoğun kent yaşamının baskısı altında bulunan kent insanının psikolojik açıdan dinlenmesi, rekreasyonel faaliyetlerde bulunması ve sosyo-kültürel açıdan gelişimi üzerine açık ve yeşil alanların etkisi büyüktür.

Rekreasyon alanları planlanırken verimli bir şekilde tasarlanmaları, ekonomik açıdan bağımsızlıklarını ve yapılanmalarını sağlamak, uzun ömürlü bir şekilde kentsel alanlarda yer alabilmelerini sağlayacak aktiviteleri de gerekiyorsa bünyelerinde bulundurmaları önemlidir (Etili, 2002).

1.2. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

1.2.1. Sürdürülebilirlik Kavramı

Sürdürülebilirlik, çevre hareketi içinde ortaya çıkan oldukça yaygın olarak kabul gören ve içeriği siyasal süreç içinde, sürekli olarak yeniden belirlenmeye çalışılan bir ahlak ilkesidir (<http://old.mo.org.tr/mimarlikdergisi/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=30&RecID=732>).

İnsanoğlu bir yandan hızla gelişen bilim, teknoloji ve sanayi ile ekonomik açıdan yaşam kalitesini yükseltirken, diğer yandan da doğaya zarar vermektedir. Dünyanın pek çok ülkesinde benzer şekilde ortaya çıkan çevre sorunlarının temelinde ekonomi ve çevre arasındaki dengesizlik yatmaktadır (Nemli, 2008).

1.2.2. Sürdürülebilir Kalkınma

Bugünkü nesillerin ihtiyaçlarını, gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini tehlikeye sokmaksızın karşılayabilen kalkınmadır. Bu yaklaşımla, doğal kaynaklar verimli kullanılarak, atıklar azaltılarak, kaynakların tekrar kullanımı sağlanarak gelecek nesillerin ihtiyaçlarına cevap verilecek ve çevrenin sürekli şekilde korunması sağlanmış olacaktır (Nemli, 2008).

Günümüzde benimsenmiş olan ekonomik modellerin hemen hemen hiçbiri çevre faktörünü dikkate almamıştır. Ekonomik kalkınmada sınır tanımayan ve ekonomiler arası rekabette kalkınmayı veya kalkınmışlığı belirleyici bir kriter olarak kabul eden bu modeller uzun dönem projeksiyonundan bakıldığında, aslında oldukça kısa dönemli ekonomik kalkınma modelleridir. Uzun dönemde, çevreyi dikkate alan tek kalkınma modeli kaynakların israf edilmeden, optimum kullanımını amaçlayan “Sürdürülebilir Kalkınma Modeli” modelidir. (Çevre Korunmalı Kalkınma) ekonomik kalkınmanın yeni bir şekli olan bu model, hem doğal kaynakların etkinliğini hem de çevresel kalitenin korunmasını göz önünde bulundurarak ekonomik büyüme ile ekolojik dengeyi birlikte ele almaktadır. Sürdürülebilir kalkınma modeli, toplumun refah artışını sadece ekonomik gelişme olarak değil, ekonomik kalkınma ve çevre korunmasını içeren “Toplam Gelişme” olarak görür. Sürdürülebilir Kalkınma modeli, adından da anlaşılacağı gibi oldukça uzun dönemli bir bakış açısı getirmek suretiyle, global ekonomide, gerek bugünün insanının ihtiyaçlarına cevap verebilecek, gerekse gelecekte insanların ihtiyaçlarını da garantiye alacak bir denge oluşturmayı hedeflemektedir. Ekonomi ile çevre arasında bir entegrasyon gözetilen sürdürülebilir kalkınma modelinin başarısı diğer bir takım sürdürülebilirliklere bağlıdır. Bunlar;

*Ekolojik (Çevresel) Sürdürülebilirlik

*Ekonomik Sürdürülebilirlik

*Sosyal (Toplumsal) Sürdürülebilirlik dir (Sönmez, 2003).

1.2.2.1. Ekolojik (Çevresel) Sürdürülebilirlik

Ekolojik sürdürülebilirlik, ekolojik dengelerin korunması ile mümkün olacaktır. Sürdürülebilir kalkınma modelinin başarısı için temel ekolojik dengelerin, yaşam

destekleme sistemlerinin, doğal kaynak sisteminin, genetik çeşitliliğin, biyolojik verimliliğin, mekanların ve ekosistemin etkin olarak korunması gerekmektedir (Sönmez, 2008). Doğal çevre insanların içinde yaşadığı fiziksel ortamdır ve bu ortamdan sağlanan belli sınırları vardır. Bu kaynaklardan bazılarının yenilenme süresi insan ömrüne eşitken, mineraller ve fosil yakıtların yenilenme süreleri insan ömrüyle kıyaslanmayacak kadar uzundur. Bu nedenle yenilenmeyen kaynak tüketiminin azaltılması gerekmektedir (Sev, 2009).

1.2.2.2. Ekonomik Sürdürülebilirlik

Ekonomik sistemin insanların temel ihtiyaçlarına cevap verebilmesi, gelir dağılımındaki adaletsizliği ortadan kaldırarak fakirliğin azaltılması, buna paralel olarak insanlar arasındaki eşitsizliğin ortadan kaldırılması faydalı mal ve hizmetlerin sunulması ekonomik sürdürülebilirliği sağlamaktadır. Sürdürülebilir kalkınma modelinin başarısı ancak böyle sağlıklı ve istikrarlı bir ekonomik sistemin işleyişine bağlıdır.

Çevrenin korunması ve fakirliğin azaltılması, ancak sağlıklı bir ekonomi sayesinde olabilir. Sağlıklı ekonomiye sahip olmak, çevreden ekonomiye akan girdilerin öneminin algılanması ve bu girdilerden azami miktarda fayda sağlanması ile mümkün olmaktadır. Öbür yandan “Kirlenen Öder” ve “Kullanan Öder” prensibi ekonomik sürdürülebilirliğin yanında ekolojik sürdürülebilirliğin hayata geçirilmesi bakımından önemlidir. Böylece serbest mal konumundaki çevresel değerlerin hoyratça kullanılması önlenmektedir (Sönmez, 2008).

Ekonomik kalkınmanın sürekliliğini sağlamak ve yaşam kalitesini yükseltmek için, doğal çevrenin sermaye olarak değerlendirilmesi zorunluluğu giderek artmaktadır. Doğal kaynakların kullanımında kriter uzun vadede sağlayacağı ekonomik yararlar olmalıdır. Enerji ve çevre arasında karşılıklı bir etkileşim içinde olduğu unutulmamalıdır. Aşırı enerji üretimi ve tüketimi çevre üzerindeki olumsuz etkileriyle gelecek nesillerin enerji üretme kapasitesini daraltmaktadır (Sev, 2009).

1.2.2.3. Sosyal (Toplumsal) Sürdürülebilirlik

Sosyal sistemin iyi oturmadığı bir yerde sosyal sürdürülebilirlikten söz edilemez. Sosyal sistemin iyi oturabilmesi ve sosyal sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi için öncelikle toplumdaki kültürel kurumların sağlıklı bir şekilde işleyebilmelerine imkan sağlanmalıdır.

Diğer yandan temel insan ihtiyaçlarının devamlı olarak karşılanmasının yanında sosyal adalet ve kararlara katılım da güvence altına alınmalı ve en üst düzeyde katılımın gerçekleşebilmesi için ortam hazırlanmalıdır. Başka bir ifade ile sürdürülebilir kalkınmanın biçimlendirme politikalarına, toplumun bütün sektörlerinin katılımı teşvik edilmelidir. Buradaki amaç, sürdürülebilir kalkınma modelinin başarısı için çevresel ve ekonomik karar mekanizmalarını bütünleştirmektir (Sönmez, 2008).

Dolayısıyla bütün plan yapıcı ve karar vericilerin, uzun vadeli düşünmeyi gerekli kılan bu çevre merkezli büyüme modelinin uygulanmasında, çevre yönetimine daha stratejik yaklaşımları gerekmektedir. Bütün bu açıklamaların ışığında, kuşaklar arası kaynak kullanım etkinliğine sahip sürdürülebilir kalkınma modeli doğal sermayeyi tüketmeyen, gelecek kuşakların gereksinimlerini de ellerinden almayan, ekonomi ile ekosistem arasındaki dengeyi koruyan, ekolojik açıdan sürdürülebilir nitelikte olan bir ekonomik kalkınmadır, şeklinde ifade edilir (Sönmez, 2008).

1.2.2.4. Sürdürülebilirlik Mimarlık Yöntemleri

Sürdürülebilir mimarlık, içinde bulunduğu koşullarda ve varlığının her döneminde, gelecek nesilleri de dikkate alarak, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımına öncelik veren, çevreye duyarlı, enerjiyi, suyu, malzemeyi ve bulunduğu alanı etkin bir şekilde kullanan, insanların sağlık ve konforunu koruyan yapılar ortaya koyma faaliyetlerinin tümüdür. Başka bir deyişle insanların mekan gereksinimlerini, doğal sistemlerin varlığını ve geleceğini tehlikeye sokmadan yerine getirme sanatıdır. Sürdürülebilir yapılar doğal ışık ve iyi bir iç mekan hava kalitesiyle, kullanıcıların sağlığını, konforunu, üretkenliğini korur ve geliştirir; yapımı ve kullanımı sırasında doğal kaynakların tüketimine duyarlıdır, çevre kirliliğine neden olmaz, yıkımından sonra diğer yapılar için kaynak oluşturur ya da çevreye zarar vermeden doğadaki yerine geri döner (Sev, 2009).

İnsan İçin Tasarım

Sürdürülebilir tasarım insan sağlığını ve konforunu korumanın yanı sıra, kültürel yapıyı, yaşam stillerini ve konforu desteklemeli, geliştirmelidir. Böylece üretkenlik artar, psikolojik sorunlar azalır, fiziksel sağlık korunmuş olur. İnsani tasarım ilkesi doğal koşulların korunması, kentsel tasarım ve planlama, insan sağlığı ve konforu için tasarım olmak üzere üç strateji içermektedir (Sev, 2009).

Doğal Koşulların Korunması; insanlar doğa ile uyum içinde tasarlanmış yapılarda yaşamayı ve çalışmayı tercih etmektedir. Doğal topoğrafyayı, bitki örtüsünü gereksiz şekilde tahrip eden yapım faaliyetlerinin çevre ekolojisi üzerinde uzun vadeli olumsuz etkileri bulunmaktadır. Doğa ile uyumsuz yapılaşmalar doğal afetler sonucunda büyük zarar görmektedir. Yapılaşma doğanın düzenini bozmayacak şekilde gelişmelidir. Yerel bitki örtüsü ve diğer canlı toplulukları, arsanın ayrılmaz birer parçası olarak düşünülmelidir. Çözüm gerektiren bir problem olmaktan çok, kaynak olarak değerlendirildiğinde, doğal bitkiler ve canlılar ortaya konan ürünü daha beğenilir hale getirerek, memnuniyeti arttıracaktır (Sev, 2009).

Kentsel Tasarım ve Arsa Planlaması; sürdürülebilir kalkınma, konut, ticari, ofis ve diğer amaçlarla kullanılacak alanların bir arada kullanılmasını gerektirmektedir. Böylece insanlar yaşadıkları yerlere yakın yerlerde çalışma, eğlenme, alışveriş yapma olanağı bulacaktır. İnsanlar çalışma saatlerinin başlangıç ve bitişi başta olmak üzere, gün içerisinde hedefledikleri noktaya daha rahat ve kolay bir ulaşım olanağı istemektedir. Bu amaçla henüz şehir planlaması aşamasından başlamak üzere toplu taşımayı desteklemek, yaya ve bisiklet sürücüleri için olanak yaratmak, farklı ulaşım alternatifleri oluşturmak gerekmektedir (Sev, 2009).

İnsan Sağlığı ve Konforu İçin Tasarım; doğa ile fiziksel veya görsel bağlantı kurma, doğal aydınlatma ve havalandırma, iyi bir akustik düzen insanların fiziksel ve psikolojik sağlıklarının korunması için en önemli gereksinimlerdir. Ayrıca fiziksel engeli olan insanların da her türlü mekan ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için gerekli ortamlar hazır edilmelidir. Gün ışığı iç mekânlarda yeterli bir aydınlatma düzeyinin sağlanması, kullanıcı üretkenliği ve memnuniyetinin artması açısından önemli bir faktördür. Doğal havalandırmanın, insan sağlığı açısından gerekli taze havanın sağlanması, iç mekânda kullanıcı sağlık ve memnuniyetinin sağlanması, mekanik havalandırmanın azaltılması ya da ortadan kaldırılmasıyla enerji sağlanması gibi çeşitli yararları bulunmaktadır. Sürdürülebilir tasarımın esaslarından biri uzun ömürlü ürünler ortaya koymaktır. Dayanıklı ve farklı kullanıcı gruplarına uyum sağlayabilen binalar diğerlerinden daha sürdürülebilirdir (Sev, 2009).

1.3. REKREASYON

1.3.1. Rekreasyon Kavramı

Yeniden tazelenme, yeniden biçimlenme, yeniden yaratma, yeniden güçlendirme, yeniden gençlik ve dinçlik kazandırma ile yeni bir ruh, akıl ve beden geliştirme anlamlarına gelen rekreasyon, eğitim alanında yeni görülmekle birlikte kökleri insanın akıl, duyu ve toplumsal durumlarında daha derin olarak görülmektedir (Kılbaş, 2001).

İnsanın öz benliğine uygun ve yapmaktan zevk aldığı toplumsal, kültürel ve sportif etkinliklere katılarak, günlük yaşamın sıkıcılığından kurtulması ve başka insanlarla etkileşerek toplumsal kişilik kazanması olarak açıklanan rekreasyon ayrıca özünde ödül niteliği taşıyan ancak kazanç amacı gütmeyen, doğası gereği toplum dışı da olmayan etkinlikler olarak tanımlanmaktadır (Kılbaş, 2001).

Rekreasyon amaç değil, yaşam kalitesini düzeltme, öğrenmeyi artırma, sağlığı iyileştirme, fiziksel kondisyonu geliştirme, doğaya karşı olan bakış açısını değiştirme, motivasyonu artırma, suç oranını azaltma yolunda bir araçtır (Okuyucu, Ramazanoğlu, 2006).

Rekreasyon etkinliklerinin; ilginç ve ilgiyi arttırmak için başka yapay bir motivasyon gerektirmeyen, eğlenceli ve kişinin yaşamı süresince de böyle devam eden, bedensel, ruhsal ve yaratıcılığı canlandıran, başarı kazanmaktan çok, insanın kendi yararı için yapılan, enerji, gerginlik ve duyguların dışarı atılmasını, insanlar arasında iletişimi ve tepki vermeyi sağlayan, daha değişik meraklara ve uğraşılara yol açan, başkalarına ve çevreye zarar vermemeyi ve yararlı olmayı amaçlayan, sosyal hassasiyete ve paylaşmaya yol açan, yaşamı anlamlı ve güzel kılan, insanları belirsizlikten ve sorunlarından uzaklaştıran en büyük ödülü etkinliğe bizzat katılımı gerçekleştirmek olan ve tamamen gönüllü katılımı gerektiren bazı temel özellikleri bulunmaktadır (Karaküçük, Başaran, 1997).

Rekreasyon, insanların temel ve çağdaş bir ihtiyacı olarak nitelendirilirken insanın boş zamanı için değerli olan faaliyetleri, eğitimleri, imkanları ve danışmanlık hizmetlerinin tamamını kapsamaktadır (Kılıç, 2006).

Rekreasyon; pasif ve aktif, grup veya ferdi olarak sporlara, kültürel fonksiyonlara, tabiat ve insan tarihinin değerlendirilmesine, gezilere, eğlencelere, zevk veren olaylara, resmi olmayan eğitime, katılmayı içerir (Hacıoğlu ve ark. 2003)

Rekreasyon anlam olarak iş ve çalışma zamanından sonra insanın fiziksel ve psikolojik anlamda dinlenme ve canlanmasını sağlayan eğlendirici bir aktivite; oyun anlamına gelmektedir. Rekreasyon harcanan emeğe değer, gönüllü olarak katılan ve kişisel gelişimi destekleyen bir boş zaman deneyimidir (Roosman ve Schlatter, 2000).

Rekreasyon etkinlikleri düzenlenirken aktiviteler, drama, müzik, el uğraşı, kamp, spor, oyun, dans gibi sosyal ve özel olaylar içeren ev dışı faaliyetler olarak tanımlanabilir. İlgi alanı bireyin dürtü ve motivasyonuna bağlı olarak belirlenebilir. İyi bir şekilde planlandığı ve sunulduğu zaman rekreasyon, demokratik sosyal yaşantı şekillerini her yaşta insana öğretmenin, vatandaşlık duygusunu ve karakter olgusunu oluşturmanın, böylece de insan topluluklarını, aileleri ve yatırımcıları özendirerek suç oranını azaltmanın insan kaynaklarını korumanın ve hayat standardını yükseltmenin yollarından birisidir (Zorba ve ark. 2006).

Çağımızda rekreasyon, insanlar için temel ve evrensel bir gereksinimdir. Bugün, artık kesin olarak bilinen bir şey vardır ki, o da birey ya da toplumların, fiziksel, ruhsal ve moral sağlıkları yönünden rekreasyona gereksinimleri vardır. Hatta birçok bilim adamı, rekreasyonun “Dünya Barışı”na katkısı olacağı düşüncesini taşımaktadır (Gümüş, 1999)

Rekreasyon amaç değil, yaşam kalitesini düzeltme, öğrenmeyi artırma, sağlığı iyileştirme, fiziksel kondisyonu geliştirme, doğaya karşı olan bakış açısını değiştirme, motivasyonu artırma, suç oranını azaltma yolunda bir araçtır (Okuyucu ve Ramazanoğlu, 2006).

1.3.2. Boş Zaman ve Rekreasyon İlişkisi

Bilim ve teknolojik gelişmeler bir taraftan insan hayatını kolaylaştırırken diğer taraftan kendisine fazla zaman ayırma imkanı vermektedir. Bu nedendir ki insanoğlu çalışma zamanının dışında kalan zamana da önem göstermektedir. Çalışma dışı zamanı kullanmaya da boş zaman kullanımı denilerek rekreasyon kavramını ortaya çıkarmıştır (Ekici ve ark. 2006).

Boş zaman; kişinin hem kendisi hem de başkaları için bütün zorunluluklardan veya bağlantılardan kurtulduğu ve kendi isteği ile seçeceği bir faaliyetle uğraşacağı zaman olarak tarif edilmektedir. Daha geniş ve amaca uygun olabilecek tanımlama ise, boş zaman; insanın zorunluluklar dışında, eğilimleri ve istekleri doğrultusunda istediği gibi oyalanabilmesi, dinlenebilmesi, eğlenebilmesi veya kendini geliştirmesi için hak ettiği zaman dilimidir (Ağılönü, 2007).

“Dünya Boş Zaman ve Rekreasyon Birliği”nin tanımına göre boş zaman; seçme şansı, yaratıcılık, hoşnutluk ve memnuniyet içeren ve kişisel doyumunu arttıran eğlencelere öncülük eden yararları ile insan hayatının özel bir alanıdır. Aktivite kavramının çoğunlukla fiziksel, buna ek olarak entelektüel, sosyal, estetik ve ruhsal özellikteki öğelerinin çok yönlü formlarını kapsamaktadır (Ağılönü, 2007).

Boş zaman kavramının günlük hayata girişi, beraberinde boş zamanların değerlendirilmesi (rekreasyon) kavramını da ortaya çıkarmıştır. Rekreasyon faaliyetlerinin yapılması için ilk ve en önemli şartlardan birisi faaliyetlerin yapılacağı mekân yani tesislerdir (Ceyhun, 2008).

Sosyal ilişkilerde boş zaman faaliyetlerinin etkisi modern toplumlarda giderek artmaktadır. Boş zaman faaliyetlerine harcanan para, bu amaçla kullanılan araziler, büyük spor organizasyonları ve aktivitelere katılım, hobi amaçlı bahçe işleri ile boş zamanı kütüphane ve müzelerde değerlendirme her geçen gün artmakta, tatil yerleri dolmakta ve spor merkezleri daha kalabalıklaşmaktadır. İnsan ömründeki ücretli işe ayrılan zaman oranı düşmekte, bu düşüşün sebebi ekonomik standartlardaki artış olarak görülmektedir. Toplam çalışma süresindeki düşüşün sosyal düzenlemelere ve ekonomik iyileşmeye boş zaman açısından katkı sağlayacağı açıktır. Çalışma saatleri dışında harcanan zaman dilimindeki artış, aynı zamanda günlük hayatımızın yeniden ne şekilde organize edileceğini, ne zaman ve kim tarafından hangi işin yapılacağını, işimizin yapısını, boş zamanımızı, seyahatlerimizi ve akla gelebilen diğer günlük aktivitelerimizi etkileyen politikaların değiştirilmesi anlamına gelmektedir. Boş zamanların artışı, çalışma günlerinin azalması, hafta tatili, yıllık izinler ve emeklilik yaşının öne alınmasıyla ortaya çıkmaktadır (Okuyucu ve Ramazanoğlu, 2006).

Çeşitli rekreatif etkinliklerin özgürce yapılabildiği, iş ve çalışma saatleri dışında kalan kısım boş zamandır. Boş zamanın belirlenmesi, bu zamanın; eğitim, kültürel alışkanlıklar, imkan ve kişilik özelliklerine göre seçilen bazı etkinliklerle değerlendirilmesi ve boş zaman etkinlikleri içerisinde; çeşitliliği, hareketliliği, değişkenliği, aktif- pasif

yönleri olan sporun önemli olduğu, özellikle hareketsizliği önleyici aktiviteleri içeren boş zaman sporları ile değerlendirilmesi önerilmektedir (Karagün, 2008)

Rekreasyon boş zaman diliminde yapılan etkinliklerle ilgili olan iki kavramın uygulamadaki karşılığı olarak geliştirilerek kullanılmasıdır. Rekreasyon, boş zaman kavramına göre daha dar, etkinliklere katılma anlamında kullanılır. Rekreatif aktiviteler de yapılan etkinlikleri kapsar. Maslow' a göre insan ihtiyaçlarının hiyerarşik yapısı içerisinde en alttaki ihtiyaçlar giderilmeden bir üst basamağa geçilmez. Kişinin gizli kalmış yetileri, yaratıcılığı açığa çıkarmasını içeren kendini gerçekleştirmenin bir yolu da rekreasyon etkinliklerine katılımın olmasıdır (Köktaş, 2004)

Bazı yazarlar boş zamanı rekreasyonla aynı şekilde gözlemlerse de, diğerleri boş zamanın arzu edilir bir durum anlamına geldiği görüşündedirler. Kişinin, hayatını devam ettirebilme, mal sahibi olması, konfor ihtiyaçları sosyal zorunlulukları dışında kendi istekleriyle bağlandıkları davranışlarının rekreasyonu ifade ettiğini kabul ederler (Driver et al., 1991).

İnsanların çalışma saatleri dışında kalan boş zaman süreleri arttıkça bu süreleri olumlu kullanma zorunluluğu da doğmaktadır. Eğer çalışma dışı zamanlar yeterince verimli geçirilemezse çeşitli rekreasyonel etkinliklerle zenginleştirilemezse boş zamanın çok olmasının da önemi kaybolmaktadır (Kılıç, 2006)

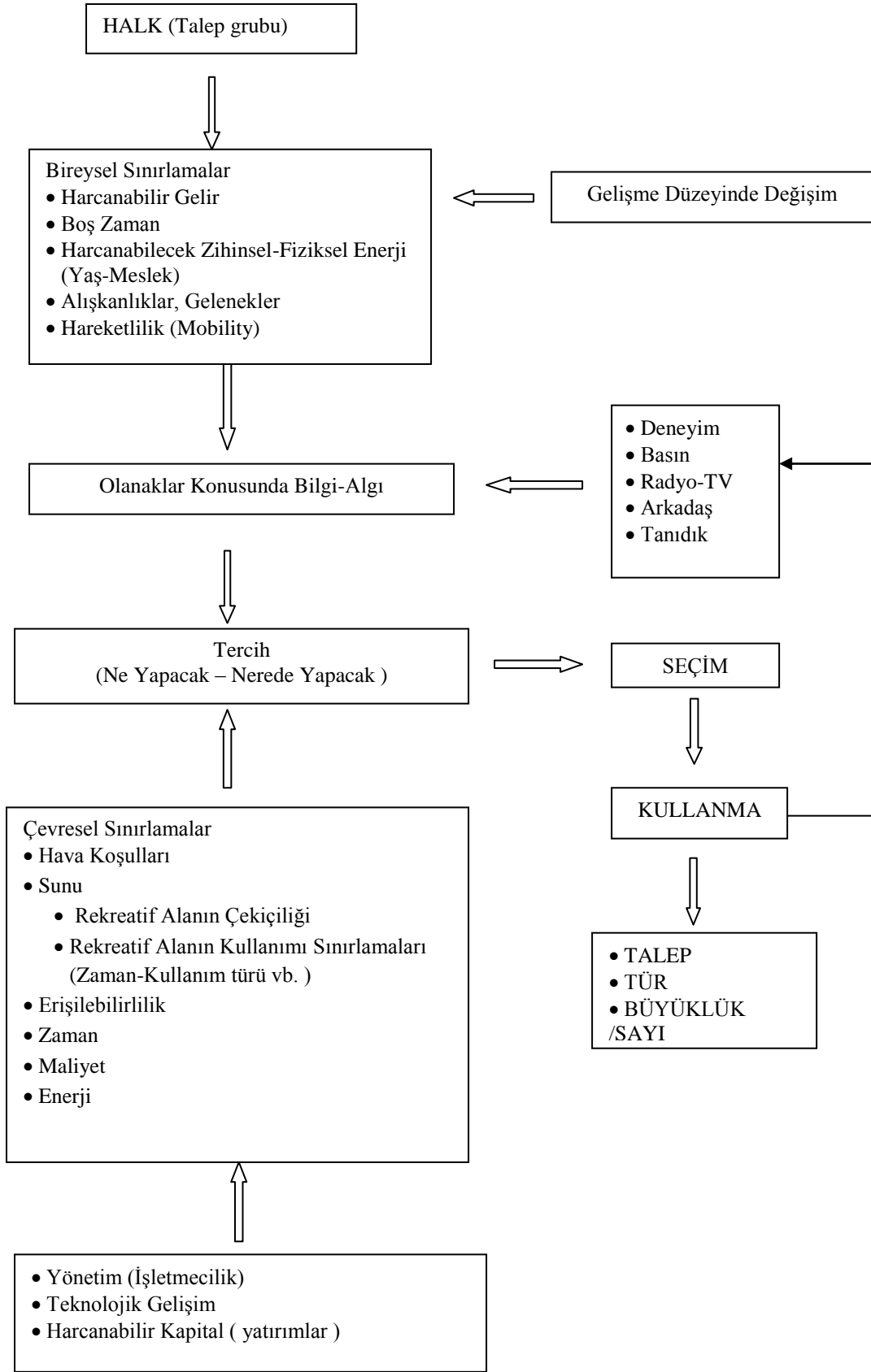
1.3.1 Rekreasyon Talebi

Bireyin boş zamanını nasıl değerlendireceği kararını etkileyen bir dizi sınırlayıcı bulunmaktadır. Bu sınırlayıcılardan bir kısmı bireyin özel koşullarından kaynaklanır. Örneğin, gelir düzeyi (rekreasyon için harcanabilecek gelir), yaş ve meslek (bireyin rekreasyon için harcayabileceği zihinsel ve fiziksel enerji), boş zamanın niteliği (süresi, gün/hafta/yıl içindeki dağılımları), bireyin hareketliliği (araba sahipliği, vb.) etkinlik tür ve yer seçimini etkileyen etmenlerden sayılır. Ayrıca, gelenekler, alışkanlıklar ve bireyin toplumsal değerlere karşı duyarlılığı, özellikle “toplumsal rol ve statülerin yaş ve cinsiyete bağlı belirlendiği geleneksel toplumlarda boş zamanın istenildiği gibi kullanılmasını engeller (Aydemir, 2004).

Bir kısım sınırlayıcı etmenler çevresel içeriklidir. Bunlar; hava koşulları, mevcut rekreatif olanakların çeşitliliği ve niteliği (çekiciliği, kullanılmaya açık olma koşulları), kullanıcıya maliyeti ve erişilebilirliği olarak sıralanabilir (Aydemir, 2004).

Diğer bir etmen ise “ gizli etmen” olarak tanımlanan etkinlik seçiminde önemli rol oynadığı gözlenen “bilgi-algı” etmenidir. Birey boş zamanında “ne yapacağına” “nerede yapacağına” ilişkin kararı kendi koşulları çerçevesinde ve çevresel etmenler konusundaki bilgisi-algısı ışığında verir. Eğer sınırlayıcı etmenler nedeniyle istediği etkinlikte bulunamıyorsa, yerine ikincil ve onu izleyen tercihlerini seçme/uygulamaya koyma durumundadır (Aydemir, 2004).

Yapılan araştırmalar; gün içi boş zamanda, ev dışında yapılacak etkinliklerde, bireyin seyahat süresine ve maliyetine duyarlılığının diğer zaman dilimlerindeki etkinliklerden daha fazla olduğunu, rekreatif alanın kullanıcıya uzaklığı arttıkça kullanım sıklığının azaldığını, rekreatif alanın uzaklığı arttıkça, erişebilirlik zorlaştıkça alan büyüklüğünün de artması ve olanak verdiği rekreatif eylemlerin çeşitlenmesi gerektiğini, böyle durumda alanın kullanım potansiyelinin arttığını ortaya koymaktadır (Aydemir, 2004)

Şekil. 1. Boş zaman Etkinlik Seçimini Etkileyen Etmenler ve Kavramsal Çerçeve

1.3.4. Rekreasyon Türleri

Rekreatif etkinlikler çeşitli ölçütlere göre sınıflanabilirler:

Gerektirdiği fiziksel ve zihinsel enerji açısından; aktif ve pasif etkinlikler olarak ikiye ayrılırlar. Birincisi, spor gibi bedensel uğraşlar ile resim yapmak, müzikle ilgilenmek vb fiziksel etkinlikleri kapsarken ikincisi insanın özel bir enerji harcamadığı, piknik, okuma, müzik dinleme, vb etkinlikleri kapsar.

İçeriği açısından; kültürel (edebiyat, resim, fotoğraf, müzik, tiyatro, vb. sanat dallarıyla aktif/pasif olarak ilgilenmek), sosyal (eş-dost ziyareti yapmak, kafe-çay bahçesi, vb. yerlere gitmek) ve sportif etkinlikler olarak sınıflanabilir.

Rekreatif etkinliklerin yer aldığı mekan açısından; açık hava ve kapalı mekan etkinlikleri ile kent içi ve kent dışı etkinlikler olarak tanımlanabilirler. Sinema-tiyatro-konser-eğlence yerleri, açık ve kapalı spor salonları, sanat galerileri ve müzeler, hayvanat ve botanik bahçeleri, kent içi rekreatif etkinliklere hizmet eden donatılardır. Bölge parkları, milli parklar, ören yerleri vb. gibi kırsal nitelikli alanlar ise kent dışı rekreatif etkinlik alanlarıdır.

Kullanılan zaman açısından; günlük (kısa süreli) ve tatil (uzun süreli) rekreasyonu olarak sınıflanırken tatil rekreasyonu da kendi içinde, hafta sonu ve yıllık etkinlikler olarak ayrılırlar. Günlük rekreasyon konutun ve/veya iş yerinin yakın çevresinde gerçekleştirilirken, tatil rekreasyonu için, genellikle, yaşam çevresi dışında konaklamak gerekir.

Gerektirdiği donatılar ve içerik açısından; kente özel alan gerektirmeyen sosyal içerikli etkinlikler (TV izlemek, çocuklara/büyüklerle yardım etmek, eş-dost ziyareti yapmak, evde/bahçede süs bitkileri ile uğraşmak, vb.)

Kente özel donatı gerektirmeyen kültürel içerikli etkinlikler (okumak, yazmak, resim, fotoğraf, vb. ile uğraşmak)

Kente ticari ve sosyal donatı gerektiren etkinlikler (kafeye, pastaneye, diskoteğe gitmek, derneklerde çalışmak)

Kentte açık ve/veya kapalı donatı gerektiren pasif/aktif kültürel etkinlikler (sinema/tiyatro/sergi/söyleşi, vb. gitmek, tiyatro/dans/grup müzik, vb. çalışmalara katılmak)

Kentte ve kent dışında açık alan düzenlemesi gerektiren sosyal etkinlikler (parka, çay bahçesine, vb. yerlere gitmek, açık havada dolaşmak, piknik yapmak)

Kentte ve kent dışında açık ve kapalı alanlar ve düzenlemeler gerektiren spor etkinlikleri olarak sınıflanabilirler (Gökdeniz, 2003).

1.3.4.1. Şehirsal Alanlarda Rekreasyon

Şehirlerde yer alan rekreasyon faaliyetleri kısa süreli boş zamanlarda ve insanların kendi yakın çevrelerinde bulabilecekleri faaliyetlerdir. Bunların konumları, aynen perakende ticaret faaliyetlerinde olduğu gibi, müşterilerinin konut ya da işyerlerine yakın olmayı gerektirir. Bu grup içinde yer alan sinemalar, tiyatrolar, eğlence yerleri, kapalı ya da açık spor tesisleri, müzeler, sanat galerileri, çeşitli nitelikteki parklar, hayvanat bahçeleri vb. gibi "açık" ve "kapalı mekan" rekreasyon faaliyetleri için seçenekleri arttırmaktadırlar. Şehir içi kapalı ya da açık mekanlarda kültür ve eğlenceye yönelik rekreasyon faaliyetleri özellikle Merkezi İş Alanları'ndaki arazi kullanımında ve şehir nüfusunun hareketliliğinde büyük rol oynadığı ve dev bir endüstri haline geldikleri için şehir coğrafyası açısından da önem taşımaktadırlar. Şehir rekreasyon alanlarında yapılan harcamalar da çok büyük toplamlara ulaşmaktadır. Örneğin A.B.D.'nde kişi başına ortalama 1,567 \$ olduğu sanılan bu tür rekreasyon harcamalarının 1995 yılında toplam 69.2 milyar \$'ı bulduğu ve bunun 54.3 milyar \$'ının sinemalara harcandığı hesaplanmıştır. Yine aynı şekilde, 1995'de Avustralyalıların yüzde 20'den fazlası (4 milyon kişi) müzeleri, yüzde 20'ye yakını da (3.1 milyon kişi) sanat galerilerini ziyaret etmişlerdir. Aynı yıl 3.8 milyon kişi pop müzik konserlerine, 1.1 milyon kişi de klasik müzik konserlerine giderken, opera ve müzikaller 2.7, tiyatrolar 2.4, diğer sanat gösterileri de yine 2.6 milyon kişinin ilgisini çekmişlerdir. "Açık hava" rekreasyon talebini karşılayan yeşil ve açık alanlar da aynı derecede önemli şehir rekreasyon alanlarını oluştururlar. Şehirlerin hızla betonlaşması ve dolayısıyla da arazi fiyatlarının artmasının bu tür alanları geriletmesi ve iyice azaltması, konuya çevresel açıdan yaklaşımı da gerekli kılar. Şehirlerde açık hava rekreasyon talebini karşılayacak ister boş olsun, ister spor talebini karşılamaya yönelik ya da isterse yeşil alan şeklinde ayrılmış olsun bu tür alanlar "şehirsal açık alanlar" olarak anılırlar ve çeşitli mekan ölçeklerinde değişik

büyüklik ve değişik niteliklerde olabilirler. Örneğin sokak ölçeğindeki açık alanlar, evlerin bahçeleri ve binaların terasları gibi mekan kullanımlarıdır (Başar, 2006).

1.3.4.2. Kentlerde Rekreyon İhtiyacı

Bugün, büyük kentlere olan göç ve hızlı nüfus artışı sebebiyle şehirsal alanda rekreyon ihtiyacı hızla artmaktadır. Şehirsal alan içinde farklı yerleşim birimlerinde farklı gelir düzeyi ve sosyo-kültürel yapıya sahip bireyler bulunabilir. Bu sebeple bireyin sosyo-ekonomik kültürel ve fizyolojik olanaklarına bağımlı boş zaman kullanımını farklı rekreyon ihtiyaçlarını doğurur (Kızıltuğ, 1997).

Bir gruptaki rekreyona olan ihtiyaç ve talebin tayininde objektif ölçütler bulunmamakla beraber, anket yolu ile rekreyonel hizmetlerin yeterli dağılımı sağlanabilir. Grubun belirli dönemlerdeki rekreyonel ihtiyaçları, ilgi alanları ve bunların zamanla değişimi yine belirli periyotlarda yapılan anketlerle tespit edilebilir. Şehirsal alanda rekreyon ihtiyacını 4 tipte inceleyebiliriz (Kızıltuğ, 1997).

Düşük gelir grubunun rekreyon ihtiyacı: Günümüzde düşük gelir grubunun rekreyon ihtiyaç ve talepleri, farklı bir özellik gösterir. Bu gruptaki bireylerin yaşam standartları ekonomik koşullara bağlı olarak düşüktür. Barınma sorunu, sağlıksız ve konforsuz bu yaşam standartları bireylerin sosyal yaşamının gerçekleşmesine imkan vermemektedir (Kızıltuğ, 1997).

Düşük gelir grubunda işsizlik oranı yüksektir. Büyük şehirlere olan göç sebebiyle bu oran her geçen gün artmaktadır. Dolayısıyla çalışma potansiyeline sahip olan genç nüfus günün büyük bir kısmını boş zaman olarak geçirmektedir. Bu da suçun ve şiddetin ortaya çıkmasında bir faktör oluşturmaktadır (Kızıltuğ, 1997).

Rekreyon işsizliğin ve ekonomik koşulları yarattığı psikolojik sorunların çözümünde yardımcı olabilir. Bu gruptaki bireylere, ekonomik imkanlarının paralel olarak sosyal ve kültürel aktiviteler sağlanmalı, aynı zamanda açık hava faaliyetlerine yönelik rekreyon imkanları sunulmalıdır. Kısaca, bireyin yeni değerler kazanabilmesi yaşama gücünü ayakta tutabilmesi, devam ettirdiği etkinliklerden yeterince zevk alabilmesi rekreyon yardımıyla sağlanabilir (Kızıltuğ, 1997).

Orta Gelir Grubunun Rekreyon İhtiyacı: Gelişmiş ülkelerde, orta gelir grubundaki aileler otomobilin hayata girmesi, şehir merkezi dışında daha sağlıklı ve

konfora sahip konut alanlarının bulunması sebebiyle, artık şehir merkezinden uzaklaşma eğilimi içindedirler (Kızıltuğ, 1997).

Gruptaki her bireyin, kendi yaşlıları ile birlikte fiziksel ve sosyal aktivitelerden yararlanmasını sağlarken, açık hava rekreasyonuna önem verilmelidir. Örneğin çocukların bir arada olabilecekleri sosyal organizasyonlar oluşturarak günübirlik gezinti, kamp, pikni düzenlenebilir (Kızıltuğ, 1997).

Yüksek Gelir Grubunun Rekreasyon İhtiyacı : Yüksek gelirli bireyler genellikle günlük ve hafta sonu kullanımların egemen olduğu rekreasyon kaynaklarına ihtiyaç duyarlar. Bu rekreasyon kaynakları yoğun yerleşim bölgelerinden ortalama birkaç saatlik uzaklıklarda bulunurlar. Örneğin Uludağ ile ilgili yapılan bir çalışmada, bu rekreasyon kaynağına en büyük katılımın %39 ile yüksek gelir grubu tarafından gerçekleştirildiği görülmüştür (Kızıltuğ, 1997).

Yüksek gelirli bireylerin, yaşanabilir bir çevreden istedikleri caddelerin güzelleştirilmesi, çevrenin yeşillendirilmesi, doğanın korunması gibi çalışmaların devamlılığıdır. Bu sebeple bu gruba çeşitli rekreasyonel aktiviteler sunulmalı, değişen rekreasyon ihtiyaçları göz önünde bulundurularak rekreasyon programları yapılmalıdır (Kızıltuğ, 1997).

Ticari ve Endüstriyel Alanlarda Rekreasyon İhtiyacı: Rekreasyon programlarına ve faaliyetlerine, konut alanlarında olduğu kadar konut dışı alanlarda da ihtiyaç duyulur. Gün boyu çalışan bireyler öğle tatillerinde ya da dinlenme süreleri içinde spor yapma, Açık hava- parkta dolaşma gibi etkinliklerle boş zamanlarını değerlendirmeye ihtiyaç duyarlar.

Birçok kuruluş, çalışanların işlerindeki motivasyonunu arttırmak, ekip çalışmasını teşvik etmek amacıyla çeşitli sosyal- sporsal aktiviteler gerçekleştirmektedir (Kızıltuğ, 1997).

Rekreasyonel ihtiyacı genelde üç faktör etkiler:

- 1- Kentlerin büyümesi sonucu, insanlar doğadan kopmaktadırlar.
- 2- Endüstri alanında ihtisaslaşma ve otomasyon fiziksel çabayı azaltmıştır. Yaratıcı olmayan tek düze iş yaşamı insanlar için rekreasyonu gerekli kılmıştır.

3- Teknolojik ve ekonomik gelişmeler, otomobil sayısındaki artış ve gelir artışı kentleri genişletmiştir.

Batıda rekreasyona dönük çalışmalar, insan gereksinimini esas alarak biyolojik, fonksiyonel ve estetik kurallara göre geliştirilmekte, sosyal ve kültürel olarak da tam anlamıyla yeterli fiziksel çevre düzeni kurma çabasıyla ilgili çalışmalar olarak belirlenmiştir.

- Kişi ve toplumların; fiziksel, ruhsal ve moral sağlıklarını düzeltmesi
- Entellektüel hayatı, yeni fikirlerin oluşmasıyla geliştirmesi,
- Eğitime yardım etmesi, oyunlar, geziler ve güzel sanatlara yönelik faaliyetler ile öğretici, düşündürücü ve geliştirici nitelik taşıması
- Verimli faaliyetler için insanı zaman tasarrufuna teşvik etmesi ve çalışma verimini yükseltmesi
- Toplumsal hayatı düzenlemesi, bölgeler arası dayanışma ve yardımlaşmayı artırması ve toplumu demokratikleştirmesi
- Uluslararası ilişkileri geliştirmesi ve böylece dünya barışına da hizmet etmesi.

1.3.4.3. Kırsal Alanlarda Rekreasyon

Toplumun rekreatif davranışları incelendiğinde ortam değişikliğinin kişilerin vücutça ve kafaca yenilenmeleri için önemli fonksiyonu olduğu görülür. Ancak, ortam değişikliğini içinde yaşanan kentler karşılayamaz durumdadır. Bu nedenle kentlerden kırsal rekreasyonel alanlara yönelik büyük bir akım olmuştur. Bu rekreasyon gereksinimlerinin bir kısmı kent içinde karşılanabilir duruma getirilse bile, yerleşim alanlarında kişinin bulunduğu ortamda bireysel yaşam ve hareket serbestliğinin sınırlılığı nedeniyle her zaman bir rekreasyon etkinliği söz konusu olacaktır. Kentte bireyler sosyal yaşantıya ait birçok yasalara uyma zorunluluğundadır. Bu durum uzun bir zaman içinde insanı psikolojik yönden olumsuz bir şekilde etkileyebileceği ve yıpranmasına neden olabileceği için bunu dengelemekte ancak özel bir ortam kısmen etkin olabilir (Bulut, 2000).

Kırsal (ya da açık hava) rekreasyon faaliyetleri, aslında kırsal kökenli değil, tersine şehirden çıkmış fakat geniş arazi kullanımı ve bazı doğal özellikleri gerektirdiklerinden, ancak kırsal alanda yapılabilen rekreasyon faaliyetleridir. Yukarıda sözü edilen bölgesel ölçekteki (genelde 400 hektardan büyük) parklar, özel çiftlikler, koruluklar, boş kıyılar, hayvanat bahçeleri, botanik bahçeleri, hatta bu kapsamların hiç birisine girmeyen boş kırsal alanlar, yapay kanallar, baraj gölleri vb. bunlar arasında yer alırlar. Böylece, yine açık alanda yapılabilen, fakat doğal ortamdan ayrılarak insan yapısı mekanlar gerektiren futbol, tenis, kriket vb. türde şehir içinde yapılabilen rekreasyon faaliyetleriyle aralarındaki temel farkı, kırsal rekreasyon faaliyetlerinin en önemli özelliklerinin “doğal ortam” gerektirmeleri oluşturmaktadır. Dünyada boş zamanlarda kırsal alanlarda gerçekleştirilen rekreasyon faaliyetlerinden birisiyle faal olarak uğraşma da önemli yer tutmaktadır. Örneğin İngilizlerin yaklaşık 1.5 milyonu ciddi bir yürüyüş türüyle (hikking ya da yamaç yürüyüşü), her bir kategoride yaklaşık yarım milyon kişi olmak üzere bisiklet, balık tutma, ata binme, dağa tırmanma gibi diğer önemli kırsal rekreasyon faaliyetleriyle uğraşmışlar; buna karşılık, mağaracılık ve paraşütle atlama gibi macera türü rekreasyon faaliyetleri daha az kişiyi kendilerine çekmişlerdir (Başar, 2006)

1.3.4.4. Açık hava rekreasyonu

Açık hava rekreasyonu kısaca “doğal koşullara dönük olarak bireylere daha geniş mobilite olanakları sunan ve açık havada gerçekleştirilen rekreasyon tipi” olarak tanımlanmaktadır. Bunun yanı sıra bir çok sosyolog, psikolog, sosyal araştırmacı, açık hava rekreasyonunu “bireyin modern kent yaşamında kapalı yerdeki ruhsal gerginliğinden kurtulması, rahatlaması için fizyolojik bir gereksinme” olarak tanımlamışlardır.

Çok geniş rekreatif çeşitliliğe sahip olan peyzaj mimarisi, eğitim, inşaat mühendisliği gibi bir çok disiplini içeren ve karmaşık bir anlama sahip olan açık hava rekreasyonuna karşı günümüz modern yaşamında hızla artan bir talep görülmektedir.

O.R.R.R.C açık hava rekreasyonuna olan talepteki artışı dört değişken ile ifade etmiştir.

1. Nüfus artışı: Dünya nüfusu hızlı bir artış halindedir. Birleşmiş Milletlerin son tahminlerine göre 2025 yılında dünya nüfusunun 8,5 milyar olması tahmin ediliyor. Dolayısıyla hızlı artan nüfusun rekreasyon talebinin de hızla artması doğaldır.

2. Boş zaman artışı: Günümüzde haftalık çalışma saatlerinin azalması, daha uzun tatil süreleri, erken emeklilik, yeni teknolojik gelişmeler ve işsizlik oranındaki artış, insanların sahip olduğu boş zaman süresi diliminin fazlalaşmasına neden olmaktadır.

3. Ulaşım olanaklarının gelişmesi: Çağımız insanına daha fazla hareketlilik kazandırmıştır. Özellikle özel otomobil sahipliğinin artması kırsal rekreasyona olan katılımları büyük oranda kolaylaştırmıştır.

4. Gelir artışı: Net gelirden oluşan artış bireylerin amaçlarına ulaşmalarında etkili bir araçtır. Fakat göz önünde bulundurulması gereken diğer bir konu da, net gelirden oluşan bu artışın rekreasyonel katılımı harcanılmasının düşünülmediğidir (Kızıltuğ,1997).

1.4. PLANLAMA VE PLANLAMA TÜRLERİ

1.4.1. Planlama Kavramı

Suher (1996) “Planlamayı” kavramsal olarak belirlenen bir hedefe ulaşabilmek amacıyla, harekete geçmeden önce yapılan hazırlıklar, karar verme, seçim yapma sürecidir, planlama harekete öncülük yapacak olan düşünce sistemini oluşturur ve böylece eyleme öncülük eden kuramsal, varsayımsal yapıyı getirir, düşünce tarzını saptar şeklinde tanımlamaktadır.

Planlama, kavram olarak belli bir andan daha ileriye doğru düşünülen, tasarlanan bir düşünce biçimidir, olabilirlikleri, olasılıkları irdeler, karşılaştırır ve değerlendirir. Bir başka yönden planlama çok yönlü bütünleştirici bir faaliyettir; sosyal, ekonomik, politik, psikolojik, antropolojik ve teknolojik faktörler içerir. Disiplinli, kuralcı, demokratik katılımcılığa açık, seçenek eylem yollarını arayıcı bir mesleki, profesyonel uğraştır. Geniş anlamda ise planlama “bir çok bilinmeyen olan bir eşitliğin çözümüdür” (Aydemir ve Aydemir, 2004).

Planlama tanımı gereği fiziksel, sosyal, ekonomik alanlarla ilgilenmektedir ve planlama fiziksel planlama, sosyal planlama ve ekonomik planlama olarak ayrılmaktadır.

1.4.2. Fiziksel Planlama

Fiziksel mekan ülke, bölge, metropol, kent, kır olabilir. Bu mekanlardaki değişimin gelişmenin yönü, büyüklüğü, sonuçları ve gelecekte olası değişikliklerde fiziksel planlama kapsamı içindedir. Ancak, değişimle ilgilenen fiziksel planlamanın kendisi de değişikliğe uğramıştır. Günümüzde bitmiş ya da statik, optimum veya ideal çevre, plan kavramı yoktur. Kentsel yerleşmeler hakkında fikirler artık sosyal ya da fiziksel ideal durumla ilgili değil, bunun yerine değişim ve değişim sürecinin anlaşılması ile ilgilidir (Aydemir ve Aydemir, 2004).

Fiziksel planlama sadece fiziksel çevredeki değişimlerle ilgili değildir. Bu tür değişimler sosyal bilimcilerin alanıdır ve toplumdaki yer seçimine ilişkin, sosyal, ekonomik ve davranışsal değişimlerin izlenmesi, analizi ve açıklanması ile uğraşmaktadırlar. Bundan da öte fiziksel planlama değişimi muhafaza, gereğinde yönlendirme, denetim ve ilerletilmesi ile de ilgilidir ve bütün bunlar fiziksel çevrede ortaya çıkmaktadır (Aydemir ve Aydemir, 2004).

1.4.3. Ekonomik Planlama

Ekonomik planlamada amaç, temel malların üretiminde saptanan hedeflere göre bir dengeyi korumak ve yatırım kaynaklarının ve ham maddelerin akışını kontrol etmektir. Ekonomik planlama, aynı zamanda, hükümetlerin seçilmiş hedeflere bağlı olarak ve ekonominin değişik ölçütlere göre duyarlılığı için kullanılan bir tür ekonomik politikadır (Aydemir ve Aydemir, 2004).

Ekonomik planlamanın hedefleri; eşitlik- gelirin dengeli dağılımı, milli gelirden ve istihdam dalgalanmalarının dengelenmesi, kaynakların özel ve kamu isteklerinin etkin dağılımı, tüketim ve yatırımların arzulan ekonomik büyüme hızına ulaşacak biçimde dağıtımını şeklinde özetlenebilmektedir (Aydemir ve Aydemir, 2004).

Ekonomik planlama, milli hasılda artışla yakından ilişkilidir. 20. yüzyılda hükümetlerin vatandaşlarına karşı sosyal sorumluluklarında artan bir bilinç varken, şimdilerde, özellikle globalleşen dünyada, devletin temel görevi vatandaşların can ve mal güvenliğini iç ve dış tehditlere karşı koruma olarak daraltılmaktadır, ancak tehdidin boyutu kötü sağlık koşulları, işsizlik, ekonomik gücün dengesiz dağılımı ve çevresel kirlenmeye de kapsayacak şekilde genişletilmektedir. Devletler, uluslar arası yeni ekonomik düzene uyarak ekonomik alandaki etkinliklerini özelleştirerek ekonomik alandan çekilmektedir (Aydemir ve Aydemir, 2004).

1.4.4. Sosyal Planlama

Sosyal planlama (Lomas, 1974), ile bütün toplumun hayat standardını yükseltmek, ekonomik faaliyetleri ve fiziksel çevreyi gerektiği zaman etkileyecek fırsatlar yaratmak fiziksel çevreyi bu amaçla ve bu hedefe erişmek için gerektiğinde etkilemek olarak tanımlanmaktadır.

Bu tanıma göre, toplumun refahını arttırmak için ekonomik büyüme gerekli koşul, ancak yeterli koşul değildir. Ekonomik büyüme toplumun bazı kesimlerini olumsuz etkileyebilir ve olumsuzluklara karşı olarak müdahalesine gerek duyulan durumlar da olabilir (Aydemir ve Aydemir, 2004).

1.5. REKREASYONEL PLANLAMA

1.5.1. Rekreasyonel Planlama Kavramı

Çeşitli alan kullanım talepleri ile hızlı büyüyen şehirler, bu kullanım için uygun alanların sağlanmasına yönelik planlama çalışmalarını gerektirir. Değişik özellik taşıyan kullanımlara alan sağlamak için kullanılan uygun kriterler, teknolojik ve düşüncedeki değişimlere bağlı olarak zaman içinde değişir. Bu alan kullanımları içerisinde, dış mekan rekreasyonuna olan talep, nüfustan daha hızlı olarak artmaktadır (Tanrıvermiş, 2000).

Hangi ortam ve toplumda olursa olsun rekreasyon planlaması insanın özelliklerine, toplum değerlerine ve bu faktörlerin birbirine bağlı ilişkilerini tam anlamıyla sağlamaya yöneliktir. Tutarlı bir rekreasyon planlaması, insanların gereksinimini ön plana alan ve toplumdaki kişilerin değişik merak, yetenek ve değerler ile ortak ilgilerini yansıtabilmektedir (Çubuk, 1984).

Rekreasyon alanlarının planlanmasının birçok boyutu vardır. Sosyolojik, ekolojik, ekonomik, yasal-yönetimsel, ulaşımaya yönelik vb. boyutların hepsi planlamada önem taşımaktadır. Dış mekan rekreasyon alanlarının seçimi, geliştirilmesi ve yönetimi için tüm bunların perspektiflerinin yardımına ihtiyaç duyulur (Tanrıvermiş, 2000).

Rekreasyonel planlama, insan ve toplumun rekreasyonel gereksinimlerini karşılamak üzere mevcut kaynaklardan süreç ve yapı bakımından olabildiğince en iyi yararlanma biçimini önceden belirleme eylemidir. Gelişmiş ülkelerde rekreasyon faaliyetlerinin planlanmasına verilen önem nedeniyle faaliyetler hakkında her çeşit bilgiye ulaşmak mümkündür. Ülke çapındaki rekreasyona ilişkin çeşitli bilgilerin toplanması ve değerlendirilmesi, planlamanın başarısı için gereklidir. Kanada, İngiltere, A.B.D gibi ülkelerde halkın eğilime ve yapılmakta olan faaliyetler üzerinde çeşitli bilgiler bulunmaktadır ve bu bilgiler her üç ülkede de talepteki artış ve gelecekteki tahminlerin benzer sonuçlar göstereceğini ortaya koymaktadır (Tanrıvermiş, 2000).

Rekreasyon planlaması, rekreasyon ve spor için geliştirilmiş tesislerin doğruluğundan emin olmak için bilgi toplar ve bu bilgileri analiz eder. Bu doğru tesisler bizim gelecekteki rekreasyon ihtiyaçlarımızı güvence altına alır. Mevcut olan ve gelecekteki rekreasyon taleplerini nelerin etkilediğini anlamak için yapılan ayarlamalar, bölüm bölüm aktiviteler için gereken doğal alanlar ve bu bölüm aktiviteleri içinde

sağlanabilecek imkan çeşitleri rekreasyon ve spor için başarılı bir planlamada temel oluşturur (<http://www.srq.qld.gov.au>).

Planlamada rekreasyon için düşünülen alanların kullanım olanakları,

1-Nüfusa yatkınlık

2-Fiziksel ve yasal ulaşılabilirlik

3-Rekreasyon amacına uygunluk olmak üzere üç temel unsura bağlıdır.

Rekreasyon planlamasında, alt bölge rekreasyon alanının bütünü için kapsamlı, düzgün planlar geliştirerek işe başlamak en doğrusudur. Rekreasyon alanları planlamasını parçalara bölüp, çerçevelere oturtmaktansa, bir bütün halinde görülebilmesini sağlayacak kavramlara ihtiyaç vardır. Rekreasyon alan planlaması süreci, bir yandan planlama anlayış, yöntem ve araçlarında; öte yandan da, yönetim, yasa ve parasal kaynak gibi uygulama konularında yeni düzenlemeler gerektirmeye başlamıştır.

Arazi kullanım planlarında rekreasyon için ayrılması gerekli alan ve etkinlik türlerinin belirlenmesi için üç değişik yaklaşımdan bahsedilebilir. Bunlardan en basiti ve geleneksel olanı, nüfus tahmini yapılması ve nüfus için gerekli rekreasyonel alan miktarı ile etkinlik türlerine karar verilmesidir. Diğer bir yaklaşım ise, değişik kullanıcı gruplarının tercih ettiği tip ve yoğunluktaki rekreasyon etkinliğinin tespiti için basit bazı inceleme çalışmalarının yapılmasıdır. Bu çalışmadan sonra tahmin edilen nüfusun kültürel, sosyo - ekonomik ve demografik yapısı analiz edilmektedir. Daha sonraki aşama rekreasyona ayrılacak olan kaynakların ve bunların finansmanlarının programlanması, planlanacak bölgedeki var olan rekreasyon alanlarının ve etkinlik türlerinin tespiti ve talep dengesine bağlı olarak kullanım planlarının hazırlanmasıdır. Gold (1980) tarafından geliştirilen ve son zamanlarda daha çok kullanılan yaklaşım ise, daha karmaşık, parçacıl ve daha fazla miktarda planlama işlemi içermektedir. Bu yöntemde sorunlu alanlar ve kullanıcı istekleri için inceleme ve analiz tekniklerinden daha fazla yararlanılmaktadır. Son aşamada daha önce formüle edilen alternatif standartların belirlenmesi için halkın yaklaşımı sorgulanır daha sonra potansiyel etkinlikler ve bunlar için gerekli alan fiziksel planlarda yer alır. En son aşamada bu çeşitli etkinlikler için ayrılan alanlar tekrar gözden geçirilir ve gerekli düzenlemelerin yapılabilmesi için kullanıcıların onayına sunulur.

Kamusal açık alanlar, toplum sağlığının korunması ve geliştirilmesi için temel bir rol oynamaktadır. Bireyler, yeşil alanlardaki doğal unsurlarla ilişkili bir şekilde: sosyal, kültürel ve fiziksel rekreasyon aktivitelerine katılarak rahatlayabilmelidirler. Şehir plancılarının Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı'na katılan şehirler arasında yaptıkları araştırma, farklı ülkelerde yeşil alanlara ulaşılabilirlik oranı, önemli ölçüde farklılık göstermekte olduğunu ortaya koymaktadır, ancak alanın ulaşılabilirliğini kontrol etmek için temel kriter olarak kullanılacak bir ölçü, kullanıcıların evlerine olan uzaklığın dikkate alınmasıdır. Brüksel, Kopenhag ve Glasgow' da tüm oturanlar 15 dakika içerisinde yeşil bir alana ulaşabilmektedir. Evlere bariz bir şekilde yakın olan yeşil alanlar, sağlıklı egzersiz yapmak için düzenlemeleri, zevk için yürüme ve bisiklete binmeyi sunmaktadır. Basketbol ve futbol sahaları, kafeler, müzik dinleme makineleri ve tiyatro sahneleri, diğer toplantı yerleri dahil tanzim edilmiş meydanlar ile kalitesine katkı yapan tüm yerler rekreasyonel aktiviteler sunmaktadır (Barton ve Tsorou, 2000).

Son yıllarda ortaya çıkan yeni rekreasyon davranışları doğrultusunda park tasarımlarında fark edilen değişiklikler rekreasyon programlarının değiştiği yönündedir. Bu değişiklikler içinde yürüyüşçüler, koşucular, bisikletçiler, tırmanıcılar ve sağlık ve fitness için yer sağlama, çalışanlar için yiyecek ve oturacak yer bulunan alanlar, şehrin hayatının günlük hareketli yaşamından kurtularak dinlenmek için doğayla bütünleşmiş alanlar, eğitim-sosyal ve kültürel aktiviteler için alanlar yer alır (Şimşek, 2000).

Rekreasyon tesisleri ilgi çekici, ekonomik, kendine yeterli ve birbiriyle fonksiyonel ilişki içinde olma özellikleri göz önünde tutularak planlanırsa, üretim – pazarlama - hizmet üçlüsünden oluşan ekonomik potansiyeli harekete geçirmiş olur. Bunu sağlayacak olan da etkin bir organizasyon ve planlama özelliğidir. Yalnız banklardan oluşmuş bir park, raflarındaki kitaplarından ibaret olan bir kütüphaneye benzemekten öteye gidemez. Bu amaçla rekreasyon faaliyetleri fonksiyonel ilişkileri iyi kurularak bir araya getirilmelidir (Gümüş, 1999).

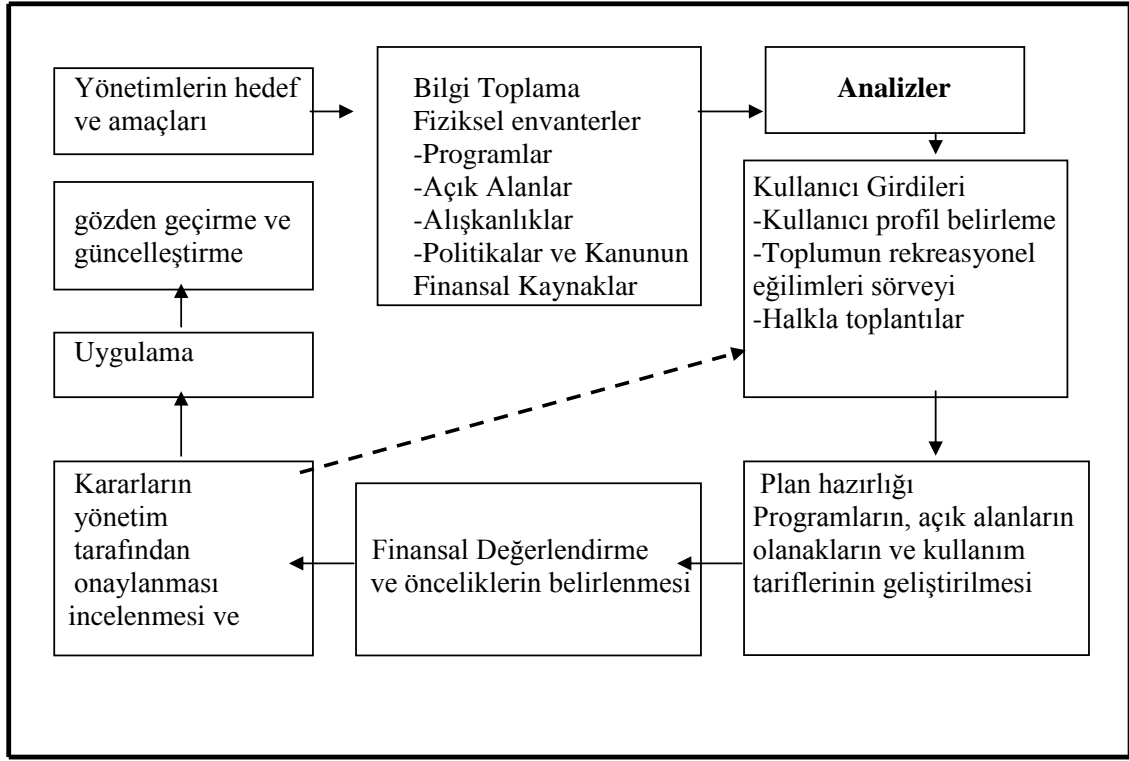
Gold' a göre rekreasyon planlamasının amacı

- Toplumun içinde yaşadığı fiziksel çevreyi daha fonksiyonel, güzel, estetik, güvenli, verimli ve heyecan verici hale getirerek geliştirmek,
- Kanun yapıcılara ve devlet kurumlarına yol göstermek,

- Kamuya ait rekreasyon mekanları olarak ayrılmış kaynak planlarında, kısa dönemli değişim kararlarının, uzun periyottaki değişim planları temel olarak belirlemek,
- Bir toplumun sosyal, ekonomik ve fiziksel gelişimi için gerekli politik kararları almasında teknik bilgi desteğini sağlamak,
- Toplumun gelişimi ile ilgili olan her türlü birimlerin arasında iletişim, işbirliği ve koordinasyonun gelişimini sağlamaktır.

Gold'a göre planlamanın görevi

- Mevcut ve potansiyel rekreasyon olanakları hakkında planlılara rekreasyonun amaçlarını oluşturmak, bugünkü ve ilişkili bilgileri sunmak,
- Kenti ziyaret edenlerin ve kentte yaşayanların rekreasyon deneyimlerinin niteliğini ve niceliğini iyileştirmek,
- Bütün kullanıcılar için optimum oranda, çeşitlilikte ve uygun alanlarda rekreasyon olanakları sağlamak,
- Kullanıcılara en iyi ve en verimli hizmeti verebilmesi için rekreasyon kaynaklarının korunması ve geliştirilmesi,
- Daha etkili rekreasyon planlaması için devletin her kademesinin, halkın farkındalık düzeyini ve desteğini arttırmak,
- Mevcut ve önerilen kamusal ve özel rekreasyon gelişiminin etkilerini değerlendirmek,
- Kent içi ve çevresinde boş zaman olanakları oluşturmak için kamu ve özel girişimcilerin işbirliğini desteklemek,
- Mevcut ve hedeflenen rekreasyon olanaklarını ve hizmetlerini güncel hale getirmek,
- Bu konularda gelişmeyi sağlayabilecek her türlü yeniliği denemeyi ve araştırmaları desteklemektir.

Şekil.2. Gold'a Göre Planlama Modeli

1.5.2. Rekreatif Planlama Aşamaları

Rekreasyon etkinlik çeşitlerinin artışı, teknolojik gelişmeler, bireylerin serbest zamanlarını daha verimli, rahat ve tatmin edici istekleri, kısacası, rekreatif talebin oluşması sonucu bu alanda bir planlama gereğini ortaya çıkarmıştır. Rekreatif planlaması genel olarak iki temel planlamadan oluşur;

- 1- Rekreatif faaliyetlerin planlanması,
- 2- Faaliyetler için fiziksel planlama yapılmasıdır.

Rekreasyon faaliyetleri için fiziksel planlama aşamalarını beşe ayırabiliriz,

- 1- Envanter aşaması
- 2- Analiz aşaması
- 3- Planlama aşaması
- 4- Program-proje uygulama aşaması

5- İşletme aşaması

Fiziksel planlama aşamalarını kısaca açıklamak gerekirse;

Envanter Aşaması: Verilerin toplanmasıdır. Geleceğe yönelik halkın turizm ve rekreasyon ihtiyaçları konusunda coğrafi alan, mevcut bitki örtüsü ve kültürel değerler potansiyel kaynaklar tespit edilir.

Analiz Aşaması: Verilerin değerlendirilmesi ve yorumunu ifade eder. Bölge veya yörenin arz talep dengesini inceler ve bir denge sağlamaya çalışır.

Planlama Aşaması: Planlamada, kaynakların en rasyonel ve verimli kullanılmasını sağlamak esastır. Faaliyetlerin veya bölgelerin maliyet fayda analizleri yapılır.

Program ve Projelerin Uygulanması: Yapılan planlar sonucunda, uygun olan projeler gerçekleştirilir. Ayrıca dolaylı uygulama planları yapılır.

İşletme Aşaması: Planlanan ve programlanan faaliyetlerin veya mekanların rasyonel bir biçimde kullanımı veya gerçekleşmesi için sorumlu bir yönetim tespit edilip, işletme gerçekleştirilir (Hacıoğlu, 2003).

✓ Tesis planı onaylanır onaylanmaz, projeye ilgili bilgileri toplama ve organize etme, bunun yanı sıra tesis tasarımıyla ilgili kararları vermekle yükümlü bir proje planlama komitesi kurulabilir. Bu komite genelde, seçilmiş program uzmanları, yönetici (veya yöneticiler), mimari şirketin müdürü, kullanıcı gruplarını temsil eden bireyler ve son olarak tesisin korunmasıyla sorumlu kimselerden oluşur. Bazı durumlarda, mühendislerde bu gruba dahil edilebilir. Eğer dahil edilmezse de, onların komite kararlarıyla ilgili düşünceleri, projenin mimarı veya tesis danışmanı tarafından alınır (White, Karabetsos, 2002)

✓ Komitenin en önemli sorumlulukları arasında, kullanıcı grupları ile ilgili bilgi toplamak ve bu bilgiyi mimar için, tutarlı ve bilgilendirici nihai belge hazırlamak için kullanmak yer alır. Bu rapor, program beyannamesi olarak bilinir ve tesis tasarımı geliştirmek için mimar tarafından kullanılır. Ortaya kabul edilebilir bir ürün çıkarmak için mimar, tesisin ev sahipliği yapacağı rekreasyon programlarını doğru ve ayrıntılı bir şekilde anlatan bir program beyannamesine sahip olmalıdır. Mimar bu belge sayesinde tasarımına yön verir. Bu yüzden, üniversitelerin beden eğitimi, rekreasyon ve sportif planlama birimlerinden, farklı program alanları hakkında bilgi alınmalıdır. Bunlar, beden eğitimi

dersleri, su sporları, takım sporları, bireysel sporlar, ikili sporlar, dans aktiviteleri, açık hava aktiviteleri, mücadele sporları ve temel beceri öğretimi dersleri olabilir. Belediyeye ait rekreasyon ve eğlence programları ise kapalı alan/açık hava eğlenceleri ve iyileştirici aktivitelerdir (White, Karabetsos, 2002).

✓ Program beyannamesinin hazırlanmasının ardından, proje planlama komitesi mimarla uyumlu bir halde tasarımla ilgili kritik kararların çoğuna karar verir. Bu grup, mimarın daha önce hazırlanmış fikirlerine ve şematik çizimlerini tartışma hakkına sahiptir. Grup tasarım planı tesisin farklı kullanıcılarıyla birlikte oluşturulur. Bunun yanı sıra, maliyet nedeniyle veya program değişikliği yüzünden yapılan çıkarmalara, değişikliklere ve beyannamenin yorumlanmasıyla ilgili sorulara tepki gösterir. Komiteden bilgi alınmadan, projenin tasarımıyla ilgili hiçbir değişiklik yapılamaz (White, Karabetsos, 2002)

✓ “Yapı Programı” veya “Eğitsel Şartname” olarak da bilinen program beyannamesi rekreasyon programları ile tesis tasarımı arasındaki bağlantıyı kuran fevkalade önemli bir belgedir. Bu belge var olan bütün programları, önerilen rekreasyon etkinlikleri ve yarışmalarını, bunların gerektirdiği tesis ve alan gereksinimlerini içerir. Programın amaç ve hedeflerini davranışlarını açıklamakla birlikte, programın ihtiyaç duyabileceği özel tesis ihtiyaçlarını da belirler (White, Karabetsos, 2002).

✓ Program beyannamesinin ilk bölümünde, programların her işlevsel alanında gerçekleştirilecek olan amaç ve hedefler belirtilir. Amaçlar, istenilen ve aranılan koşullar olarak tanımlanırken, hedefler programların amaçlarına ulaşmak için kullanılan araçlar olarak görülür. Sonraki bölümde ise, önceden belirlenmiş olan amaçlara ulaşmak için gereken programların genel bir profili yer alır. Program beyannamesinin tesiste kullanılacak programların ihtiyaçlarını doğru şekilde yansıtması gerekir. Beyanname beden eğitimi rekreasyon ve spor programlarının genel ilişkisine ve her birinin özel ihtiyaçlarına cevap vermelidir. Belgede açık hava, kapalı alan gibi bütün tesis ihtiyaçlarına dikkat edilir ve binaların yeri programdaki önemine göre belirlenir. Bu beyanname, organizasyondaki programların ihtiyaçlarını mimara ileten bir araç olduğu için, doğruluğu çok önemlidir (White, Karabetsos, 2002)

Program beyannamesi, proje planlama komitesindeki her bir üyenin (yöneticiler, tesis danışmanı, uzman ve kullanıcılar) mesleki düşüncesini içerdiği için, bütün değişikliklere her üyenin onayı alındıktan sonra karar verilmelidir. Doğru bir tasarı elde

edilir edilmez, tasarı proje için rekabet eden mimarlara dağıtılabilir. Mimarların verdiği teklifler proje planlama komitesine beğenileri için sunulur. Tasarıya en uygun olan proje komite tarafından seçilir ve tesisin tasarımına ilk adım atılır.

✓ “Proje planlama komitesi”, program beyannamesini tamamladıktan sonra, bir tesis danışmanı, proje mimarı ve belki de mühendis(ler) seçmekle yükümlüdür. Bu komitenin çok ciddi bir sorumluluğudur, bu yüzden her birinin seçiminde dikkatli ve sağ duyulu olmalıdır. Komite bu göreve başlamadan önce, projenin tamamlanması için ihtiyaç duyulacak meslek türlerini belirlemeli ve sonrasında bu kişilerin seçiminde kullanılacak prosedürlere karar vermelidir (White, Karabetsos, 2002)

Program Uzmanları: Program uzmanlarının tesis planlamadaki rolü çok önemlidir. Program uzmanları genelde tesisin tasarımının yapıldığı programlarla aktif bir biçimde ilgilenen kimselerdir. Dolayısıyla, bu uzmanlar, tesis projesinin kilit kişilerdir. Uzmanlar, programlarının gerektirdiği tesis ihtiyaçlarından ve özel alan gereksinimlerinden iyice haberdar olmalıdır. Bu kimselerin proje içinde yer almaları, proje planlama komitesinin beyannameyi hazırlarken daha gerçekçi ve doğru adım atmalarını sağlar. Program uzmanlarının sağladığı bilgiler şöyle sıralanabilir:

✓ Aktive sayısını, eğitimci sayısını, kapalı alan, sportif etkinlikler, kulüp sporları ihtiyacı, uyarlanabilen programlar için gereken mekanları belirleme.

✓ Materyal seçiminde öneriler sunma (zemin süspansiyonu, ışıklandırma sistemi, akustik sistemi ve bakım/onarım kriterleri).

✓ Tesislerdeki programların ihtiyaçları ve amaçları hakkında ilgili kişileri ve halkı bilgilendirme.

✓ Tesisleri kullanacak olan takımların, sınıfların ve grupların büyüklüklerini belirleme ve tesisteki programların gereksinimlerini bilme.

✓ Proje planlama komitesine plan beyannamesi geliştirilirken gelişmeler hakkında tavsiyelerde bulunma (sentetik yüzeylerdeki değişiklikler, tüm açık hava alanları, çok amaçlı antrenman tesisleri, karma ve yetişkinler için sınıflar, engelliler için programlar, spor programlarının hızlı gelişimi vb.)

✓ Seyirciler de dahil olmak üzere tüm kullanıcı grupların ulaşım imkanlarını belirleme

✓ Proje planlama komitesine ve proje mimarına istenilen ihtiyaçları karşılayacak tesis örnekleri verme. Eğer yer ziyaret için fazla uzaksa, bu yerlerin mimar ve komiteye gösterilmesi için resimlerini çekme.

✓ Nicel standartların yanı sıra nitelik açısından da uygun olan alanları gösterme.

✓ Engelli vatandaşların da tesislerden yararlanabilmesi için gerekenleri vurgulama.

✓ Tesis danışmanları program uzmanlarına, özel materyal ihtiyaçlarının, boyutların, alan ilişkilerinin, yeniliklerin ve diğer ilgili bilgilerin sağlanmasında yardımda bulunur (White, Karabetsos, 2002)

✓ **Tesis Danışmanı:** Tesis danışmanı, bir organizasyon tarafından tutulan veya tesis danışmanlığında kendi başına çalışan profesyonel kimsedir. Bu kimse genelde tesis planlamasında tecrübe edinmiş ve ülkedeki son zamanlarda inşa edilmiş tesislerle ilgili bilgi sahibi biridir. Danışman, tesis inşasında kullanılan son materyaller, yapı görüşleri ve genel programlamayla ilgili bilgisini sürekli yenileyerek zamana ayak uydurur. Çoğu kez, bu profesyonel kimse son yeniliklerin ve yapı projelerinin yerini bilir ve mimarın bulunmasında proje planlama komitesine sağlam bir kaynak oluşturur (White, Karabetsos, 2002)

Tesis danışmanı, proje planlama komitesine inşa projesinde alternatifler geliştirerek ve öncelikler kurarak resmi mevkiıyla yardımcı olur. Objektif bir uzman olarak, danışman proje planlama komitesine ve hatta proje mimarına büyük ölçüde etkide bulunabilecek biri olarak görülür. Üstelik, danışman proje planlama komitesinin resmi bir üyesi olarak da yardımcı olabilir çünkü özel alanların tasarımı mimara veya program uzmanlarına yabancı gelebilirken, danışmanın objektifliğini ve uzmanlığı bu konuda işe yarayabilir. Bu rolün öneminin anlaşıldığı durumlar ise proje için bulunan mimarın tesisin tasarımının dayandırılacağı özel programlarla ilgili bilgiden yoksun olduğu zamanlardır. Aslında en iyi yöntem yeteri kadar tecrübe sahibi mimar tutmak olsa da, böyle durumlarla karşılanabilir. Bu durumda, projenin başarısında katkıda bulunabilecek en önemli kişi danışmandır.

Tesis danışmanı seçilirken dikkat edilmesi gereken özellikler:

✓ Eğitim alt yapısı

- ✓ İş tecrübesi
- ✓ Planlama tecrübesi
- ✓ Projeye yakınlık
- ✓ Proje planlama komitesiyle, mimarla, mühendislerle ve müteahhitlerle çalışabilme
- ✓ Tasarıları ve şartnameleri okuyabilme, anlayabilme
- ✓ Organizasyondaki programları ve bu programların gelecekteki olası ihtiyaçlarını anlayabilme (White, Karabetsos, 2002)

✓ **Mimar:** Proje planlama komitesinin en gerekli üyelerinden biri mimardır. Mimarın rolü çok büyük bir önem taşıdığı için, firmanın veya projeye ilgili kimselerin çok iyi araştırılması gerekir. Mimar seçerken, firmanın ürüne ve tecrübesine de dikkat edilmelidir. Mimar önüne sunulan projeye benzer inşa edilmiş örnekler sağlayabilmelidir. Mimarın, iletişimsel becerisi proje planlama komitesi, danışmanlar ve planlamada yer alacak diğer kimselerle iyi bir bağ kurabilmesi açısından büyük önem taşır. Mimarın seçiminde dikkat edilmesi gereken bir başka nokta firmanın yakınlığıdır. Firmanın teklif edilen projeye yakın olması büyük bir avantaj olarak görülür. Politik yararların yanı sıra, yakınlık inşaat alanın sıkça ziyaret edilebilmesini ve bu sayede yapı hatalarının en aza indirgenebilmesini sağlar. Projenin kontrolünün yanı sıra, mimarın proje yönetimindeki becerileri de seçim esnasında göz önünde bulundurulur (White, Karabetsos, 2002)

İdeal koşullarda, mimarın seçiminde proje planlama komitesinin hepsi yer almalıdır. Komite yakınlarındaki coğrafi alanda benzer tesisler geliştirilmiş olan mimari firmaların bir listesini hazırlamalıdır. Bu noktada sıkça kullanılan uygulama, teklif sunmaları için firmalara projenin tasarısının verilmesidir. Firmalara, program beyannamesinin nasıl şekillendirilebileceğini anlatan öneriler getirmeleri söylenir. Teklifler incelenir ve mimar seçimine tüm bu incelemelerin sonucu karar verilir. Teklifler toplanır, eleştirilir, sıralandırılır ve röportaj için 5 ila 10 firma arasında bir liste oluşturulur. Komite bu listedeki her bir firmayla görüşür ve en iyi hizmeti vereceği düşünülen firmanın mimarı seçilir (White, Karabetsos, 2002).

Mimarı firmanın seçilmesiyle birlikte, inşaat sürecine geçilmeden bir mukavele hazırlanmalı ve imzalanmalıdır. Mimar; firmayla müşterinin arasındaki yasal anlamdaki

bağlayıcı mukavele standart bir sözleşmeyi de takip etmelidir. Sözleşme mimarın önemli sorumluluklarını iyice tanımlıyor olmalıdır. Bu sorumluluklardan bazıları şöyledir:

Dizayn planlaması öncesinde, mimar:

- ✓ Tesis ve malzeme ihtiyaçları hakkında kullanıcı gruplardan bilgi alır.
- ✓ Projenin her aşaması için bir plan hazırlar.
- ✓ Program beyannamesini mimari veya inşaat programı haline getirir.

Şematik dizaynda, mimar:

- ✓ Yazılı programı, bina planını tarif eden bir grafiğe dönüştürür.
- ✓ Tesisin ulaşılabilirliğine ve alanların işlevselliğine göre planlar dizayn eder ve gösterime sunar.

✓ Tesisin yerini, topografyasını, toplumla ilişkisini, ulaşım imkanını, kamusal hizmet imkanını araştırır ve yerin nasıl geliştirilebileceği hakkında fikirler üretir.

- ✓ Dizayn, etkileyebilecek uygulanabilir kanun ve yasaları gözden geçirir.

Dizayn gelişiminde, mimar:

✓ Yüksek karar mercisinden onay çıkmasıyla birlikte, tesisin genel dizaynını geliştirir.

✓ Projenin görsel gösterimi için dikey kesitlerden oluşan krokiler ve modeller çizer.

✓ İnşaat malzemelerini belirler ve onların tarifnamesini pratik yararları, estetik görünümleri, mekanik ve elektrik sistemleriyle birlikte hazırlar (White, Karabetsos, 2002)

1.5.3. Rekreasyon Planlama İlkeleri

Serbest zaman planlaması bir ülkede makro düzeyde yerel yönetimlerin, mahalli kuruluşların görevleridir. Turistik işletmeler, kendi müşterilerinin yararlanabileceği şekilde ürün çeşitlemesine giderek rekreasyon faaliyetleri düzenlerler.

Makro düzeyde yapılacak boş zaman değerlendirme programlarının önceden planlanması yani bölge imkanlarının, mali kaynakların önceden saptanması gereklidir.

Gelişmiş ülkelerde, rekreasyon programları için bazı ölçütler geliştirilmiştir. Bu ölçütlere göre her topluluk için boş zaman değerlendirme, rekreasyon planlama ilkeleri belirlenmiştir. Bu ilkeler;

- ✓ Programlarda herkese eşit katılma fırsatı sağlanmalıdır.
- ✓ Bütün yaş gruplarına hizmet vermelidir.
- ✓ Aile üyelerinin de katılımına imkan verilmelidir.
- ✓ Programlar çok çeşitli faaliyetleri kapsamalıdır.
- ✓ Beceri ve yeteneklere öncelik verilmelidir.
- ✓ Faaliyetler, kişilik geliştirmeye yönelik olmalıdır.
- ✓ Faaliyetler, serbest zamanın farklı dönemlerine göre hazırlanmalıdır.
- ✓ Programların yapılmasında halk, mesleki kuruluşlar ve hükümet organlarıyla işbirliği sağlanmalıdır.
- ✓ İnsanlarda toplumsal yetenekleri geliştirmek amaçlanmalıdır. İyi bir yurttaş yetiştirmeye yönelik olmalıdır.
- ✓ Amaç, mevcut kaynakları en verimli şekilde kullanmaktır.
- ✓ Faaliyetler, mümkün olduğu kadar ücretsiz olmalı, katılımı arttırmalıdır.
- ✓ Faaliyet ve programlar sürekli olarak değerlendirilmelidir.
- ✓ Faaliyetler doğaya yönelik veya doğa ile ilişkili olmalıdır.
- ✓ Faaliyetlere katılacakların güvenlik ve sağlık sorunları olmamalıdır.
- ✓ Faaliyetlerde bireylerin ya da grupların gönüllü hizmetlerinden, yeteneklerinden yararlanılmalıdır (Hacıoğlu ve ark., 2003).

Kentsel ve kırsal alandaki rekreasyon planlamasında ilke, mevcut veya yaratılacak doğa ve doğaya uygunluğu sağlayacak doğal saha ile bütünlük sağlayacak fiziki tesislerin koruma ve kullanma esasına göre en iyi şekilde rekreasyon olanağı sağlamasıdır. Burada önemli olan konu, ülke ve çevre insanların sosyal, kültürel, sağlık ve spor yönünde ihtiyaçlarının karşılanmasını ön plana alarak, çevrenin doğal dokusu ve ekolojik verilerin

ve kabullerin belirlenmesidir. Diğer önemli konu ise, toplumdaki değişik kişilerin eğitim, merak, yaşantı düzeyine ve ekonomisine uygun istek ve ihtiyaçlarının toplu bir düzen içinde, ortak kullanım isteklerine ve ayrı ayrı kullanım olanağı verecek şekilde, düzenleme tekniğinin sağlanmasıdır (Uğur, 1995).

Açık alanlar planlanırken, bunlardan yararlanacak olan nüfusun yaş, gelir, eğitim, meslek düzeyleri göz önünde bulundurulmalıdır. Ayrıca halkın açık alanlara yaya olarak ya da taşıtla gidebilme olanakları, hareketliliği dikkate alınmalıdır. Kent içindeki alanların, oturma bölgesine kolayca erişilebilir bir uzaklıkta kurulması gereklidir. Her çeşit yaş kümesinin etkin ve verimli dinlenme, eğlence gereksinimlerini karşılamak yoluna gidilmelidir. Açık alanların birden çok amaçla kullanılması sağlanmalıdır. Yılın her mevsiminde yararlanılabilecek durumda olmalıdır (Uğur, 1995).

Rekreasyon planlaması, insanların zamanının mekana ilişkin bir yöntemidir. Bu şehirlerde, kamuya ait ve özel, boş zaman fırsatları sağlamak için pek çok disiplinin fikirlerini ve metodlarını kullanan bir bilim ve sanattır. Pratikte rekreasyon planlaması; elde edilen bilginin çevresel tasarım tekniklerinin ve boş zamanın; mekan, enerji ve insan ihtiyaçlarını karşılayacak mali yatırımlar için alternatifler geliştiren sosyal bilimlerin karışımıdır. En geniş anlamıyla rekreasyon planlaması; insanların çevrelerine ve birbirine yardım etmesiyle ilişkili olarak, arazi sorumluluğu ve insan gelişimi ile ilgilidir (Uğur, 1995).

Yapılacak olan tesis ve alanlar halkın ilgi ve ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte düşünülmelidir. Tesisler birden çok rekreatif faaliyet yapılabilecek kapasitede projelendirilip yapılmalıdır. Dünyadaki gelişmiş ülkelerin kişi başına düşen rekreatif alanların tespit edilmesi araştırılarak rekreatif alanların açılmasında normlaşmaya gidilmelidir (Katırcıoğlu, 1999).

Boş zamanların değerlendirilmesinde kullanılacak alan ve tesisler, çocuk, genç, ev hanımları, yaşlı, yalnız yaşayanlar, özürlü ve benzeri gruplar tarafından değişik zamanlarda istifade edilebilir şekilde geliştirilecektir. Toplumun her kesiminin boş zamanları değerlendirme faaliyetlerine katılabilmesi için çok amaçlı tesislerin mahalli idarelerin yardımı ile semtlere, uydu kentlere ve kırsal kesime kadar yaygınlaştırılması çabaları sürdürülecektir. (7. beş yıllık kalkınma planı)

Rekreasyonel planlamada şehir bölgelere ayrılabilir. Çünkü her semtin gelir düzeyi ve ihtiyaçlarına göre rekreasyonel standartları ve davranışları birbirine benzememektedir. Bu rekreasyonel fonksiyon bölgelerinde yapılacak istek anketleri sonucu nüfusun gereksinimi olan rekreasyonel etkinlikler için planlama yapılmalıdır. Rekreasyon etkinlikleri uygun bir şekilde dağıtırken halkın rekreasyonel alışkanlık ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak uyum sağlanmalı, hem de kültürel yapılarına yeni anlayış ve görüş getirecek nitelikte yüksek kültürel etkinliklere yer verilerek yeni alışkanlıklar edinmeleri sağlanabilmelidir (Sezgin, 1987).

Rekreasyon planlama ve rekreasyona yönelik dış mekan düzenlemelerinde amaç insanın temel gereksinimi olan sağlıklı ve verimli yaşama arzusunu karşılamak ve fizyolojik, pisişik varlığına olumlu etki yapabilecek uygulamalar yaratmak olmalıdır. Bu amaç ayrıca insanın sosyal hayatında da bir ön basamak yerine geçecektir.

Spor tesisleriyle ilgili problemler arasında tesislerin yeterli araştırma yapılmadan kurulması sonucu nizami ve mesleki olmaması da yer alır. Ayrıca bu tesisleri işleten yöneticilerin spor işletmeciliği bilgileri yetersizdir. Yeterli personel ve kalifiye eleman eksikliği mevcuttur. Tüm bu konularla ilgili alınması gereken önlemler şöyle özetlenebilir:

Tesisler birer sosyal ve kültürel yapı olarak düşünülerek çok yönlü hizmet veren özellikte olmalıdır. Spor konusunda bilgili, uzman kişiler organizasyonda görevlendirilmelidir (Koral, 1993).

Planlamada hedeflenecek azami ziyaretçi kapasitesi, rekreasyonel kullanıma açılacak alanların taşıma kapasitesinden daha fazla olmamalıdır. Rekreasyonel tesislere ilişkin yapılaşma kapasiteleri, kullanım ve talep yoğunluğuna göre belirlenmeli ve mekansal çözümler standartlara uygun olmalıdır. Seçilecek aktivite, tesis ve kolaylık çeşitleri; alan ve ziyaretçi verilerine göre, uzun vadeli gelişmeler gözetilerek saptanmalıdır. Rekreasyonel yaşam zenginliğinin sağlanabilmesi için, tesis çeşitliliğine dayalı geniş aktivite olanakları yaratılmalıdır. (Pehlivanoğlu, 1986)

Rekreasyon faaliyetlere olanak sağlayan rekreasyon alanlarını buldukları yerlere göre Öztan (1973) üç grupta incelemiştir: (1) Yerleşim Alanları İçindeki Rekreasyon Alanları, ulaşmak için fazla bir zamana gerek duyulmayan kısa süreli faaliyet alanlarıdır. Parklar, meydanlar, çocuk bahçeleri, hayvanat ve botanik bahçeleri, müzeler, sinemalar ve tiyatrolar bu gruptadır. (2) Yerleşim Alanı Çevresindeki Rekreasyon Alanları, genellikle

hafta sonu tatillerinde 1-2 günlük süre için yararlanılan alanlardır. Deniz, göl, akarsu kıyıları, kaplıcalar, ormanlar, arkeolojik alanlar, kamp alanları ve yüzme havuzları bu grubun içindedir. (3) Yerleşim Alanları Uzağındaki Rekreasyonları, uzak yerlerden gelen kişilere hizmet eden, uzun süreli konaklama olanağı bulunan rekreasyon alanlarıdır. Tatil köyleri, milli parklar ve kamping alanları bu rekreasyon grubuna dahildir (Tanrıvermiş, 2000).

Pehlivanoglu, yapılan mevcut sınıflandırmalara göre, rekreasyon planlama açısından önem taşıyan ve uygulamada geniş ölçüde kullanılan rekreasyon tiplerini başlıca dört grupta toplamıştır. 1. grup, yapısal sınıflandırmadır. Rekreasyonel etkinliklerin sürdürüldüğü mekanın özelliklerine ya da iç mekan dış mekan ayrımı dikkate alınarak yapılan bu sınıflamaya göre “kapalı alan (indoor)” ve “açık alan (outdoor)” rekreasyonundan ibaret, birbirini karşıtı iki rekreasyon tipi ortaya çıkmaktadır. Kapalı alan rekreasyonu, konutlar başta olmak üzere geliştirilmiş çeşitli iç mekanlarda sürdürülen rekreasyon çeşidini kapsamakta ve özellikle bireylerin günlük yaşamındaki yaygınlığıyla belirlenmektedir. Açık alan rekreasyonu ise, doğal koşullara dönük olarak bireylere daha geniş hareketlilik olanakları sunan ve açık havada gerçekleştirilen rekreasyon çeşidinden oluşmaktadır. 2. grup, yersel sınıflandırmadır. Yaşam çevresi olarak rekreasyonun gerçekleştiği mekanın konumu ya da bulunduğu yer dikkate alınarak yapılan bu sınıflandırmaya göre, “kentsel” ve “kırsal” olmak üzere başlıca iki rekreasyon tipi söz konusudur. Yerleşim alanlarının içinde yer alan ve kentsel organizasyonun yönettiği koşullar doğrultusunda ortaya çıkan rekreasyon tipi, kentsel rekreasyon olarak adlandırılmaktadır. Kırsal rekreasyon ise, yerleşim alanları dışında kalan kırsal nitelikli çeşitli alanlarda, organize veya primitif bir şekilde sürdürülen rekreasyon tipini kapsamaktadır (Tanrıvermiş, 2000).

Planlama amacıyla rekreasyon gereksinimi iki ayrı kategoride değerlendirilmektedir. Bunlar efektif (şimdiki) gereksinim ve durağan (gizli) gereksinimdir. Rekreasyon etkinliklerinin gelecekteki deseni, sadece durağan gereksinimin karşılanmasının sonucu olmayacaktır. Yeni tesis ve olanaklar sağlandıkça kendiliğinden gelişecek ilgi, gereksinimi genişletecektir. Bu da çoğu kez daha az moda olan kullanımlar aleyhine olacaktır. Arzın gereksinim üzerindeki etkisinin sürekli kontrol edilmesi gerekir. Aynı derecede önemli bir başka konu da tesislerin etkin bir şekilde kullanımının araştırılması ve kapasite sınırlamalarının bilinmesidir (Tanrıvermiş, 2000).

1.5.4. Rekreasyon Tesislerinin Planlanması

Yatırım planları yapılırken, insanlara daha mutlu ve huzurlu bir mekân hazırlamak temel hedef olmakla birlikte, bu yatırımların ne derece verimli ve sağlıklı kullanıldığı çoğu zaman tespit edilememektedir. Kaynakların sınırlı olması ülkeleri akıllı ve bilinçli yatırım yapmaya zorlamaktadır. İnsanların son yıllarda hayatlarına giren ve çoğu zaman nasıl ve nerede değerlendirebileceklerini bilemedikleri veya değerlendiremedikleri mekânlar gün geçtikçe daha çok aranır hale gelmiştir. İnsanlar doğa ve çevreyle olabilecekleri ortamları ararken, kendilerini iş hayatının ve günlük sorunların dışına atmaya çalışmaktadır. Önceleri bu tür yerler çok cazip gelmese de şimdilerde aranır olmuş hatta bu tesisler için ciddi ücretler ödenmeye başlanmıştır (Ceyhun, 2008).

Boş zaman kavramının günlük hayata girişi, beraberinde boş zamanların değerlendirilmesi (rekreasyon) kavramını da ortaya çıkarmıştır. Rekreasyon faaliyetlerinin yapılması için ilk ve en önemli şartlardan birisi faaliyetlerin yapılacağı mekân yani tesislerdir. Rekreasyonel kullanımda tesisler konusu incelenirken, insanların rekreasyona neden ihtiyaç duydukları, tesislerin yapımında dikkat edilmesi gereken hususlar, tesislerin işletilmesi ve yapılması gerekenler hakkındaki görüşlere yer verilmelidir (Ceyhun, 2008).

Tesislerin tasarımında kalite, kapasite, faaliyet açıklığı, destek teçhizatı esneklik gibi hususlar ön planda tutulmaktadır.

Kalite: Bir tesisin kalitesi kullanıcıyı yakından etkileyebilmekte ve çekici olabilmektedir. Sıcak ve rahat bir atmosferdeki bir tesisin kendisi kadar, elbette kuruluş yerinin kalitesi de önem taşımaktadır.

Kapasite: Bir tesiste aynı anda yararlanabilecek insan sayısını ifade etmektedir. İki korta sahip bir tesis tek korta sahip olana göre ya da iki salonlu sinemanın tek salonlu bir sinemaya göre veya bin koltuklu bir tiyatronun beş yüz koltuklu bir tiyatroya göre çok farklı programlar geliştirmek ve tanıtmak imkanına sahip ve kullanıcı taleplerinin karşılanabilmesi bakımından daha büyük potansiyele sahip olduğu söylenebilir.

Faaliyet açıklığı: Birçok tesis çok farklı şekillerde kullanılabilir. Parklar, rekreasyonel amaçlı bir çok spor çeşidi için kullanılabilirken, farklı zamanlarda fuar ve sergiler içinde kullanılabilir. Tesisler mevsimler, günler veya değişik özellikler taşıyan zamanlarda değişik etkinlikler yapılabilecek şekillerde hizmet verecek şekillerde tasarlanabilmelidir. Nitekim, yıllar önce tasarlanan çoğu spor tesisleri sadece

yarışma ve buna paralel seyir amaçlı spor düşünülerek tasarlanmışlar ve bu gün rekreasyonel kullanıma hizmet verememektedirler. Bu yüzden artık tesisler rekreasyonel kullanımlarda dikkate alınarak tasarlanmalıdır.

Destek teçhizatı: Tesislerdeki teknolojik rekreasyonel kullanımı teşvik eden tasarımlar teşvik aracı olmaktadır. Suni buz, tüm hava koşullarında yapılabilen sörf, kapalı salonda buz pateni gibi bunlar aynı zamanda etkinliklere esneklikte getirmektedir.

Esneklik: Rekreasyonel kullanım amaçlı tesisler bir seri faaliyetlerin aynı zamanda yapılabilmesine imkan verecek şekilde tasarlanabilmelidir. Bu bakımdan spor tesisleri, sporun çeşitliliği açısından ayrı önem taşır. Tiyatro ve sinema salonları da esnekliğe uygun tasarlanmalıdır. Örneğin bu salonlara bir bowling veya benzeri bir oyun ilave edilebilmelidir (Karaküçük, 2005).

Tesislerin kuruluş planlamasında ve tasarımında gösterilen hassasiyet tek başına bir şey ifade etmemektedir. Tesislerin yönetimi veya işletilmesi de kullanıcıya daha iyi bir hizmet ve amaçlara ulaşmada önemli bir faktörü oluşturmaktadır.

Rekreasyon tesisleri planlama genel ilkeleri şöyle ayrıntılandırılır.

- 1- Geleceğe yönelik rezerv alanlarının oluşturulması
- 2- Eldeki alanlardan rasyonel olarak yararlanılması
- 3- Tesislerin kullanım, bakım ve emniyet açısından elverişli bir konumda olması
- 4- Yapıların çevreyi tamamlayıcı ve uyumlu olması, tüm gereksinimi karşılamaya yetecek kapasitede olmaları
- 5- Eğitim tesisleri ile bütünleşmelerinin sağlanması
- 6- Tesislerin bir bütünlük içinde ve ulaşılabilir olmaları
- 7- Alanların estetik ve çekici özellikte olması
- 8- Ekonomik açıdan verimli olarak tasarlanmaları (Uğur, 1995).

Tesisler yerel çevrenin ve programın bazı gereksinimlerinin doğması sonucunda inşa edilir. Kaliteli tesislerin tasarlanması ve inşa edilmesi aşamasında planlamanın

işbirliğiyle yapılması çok önemlidir. Bir gereksinim değerlendirmesi araştırması yapılarak ihtiyaçlar belirlendikten sonra, genellikle bir fizibilite çalışması yürütülür. fizibilite araştırmasının amacı projeye ilgili hem uzun hem kısa vadeli maliyetleri (işletme, bakım, araç-gereç, finansman); tesisin muhtemel yerini; hedef kitle ve kullanıcı grubu nüfuslarını; tesisin doğal çevreye, ekonomiye ve yerel sosyal çevreye yapacağı etkiyi; yasal fizibilite (tapu senedi, mülkiyet, irtifak hakkı, imar durumu) ile tasarım ve yönetim fizibilitesini belirlemektir. Bu bilgiler daha sonra bir ana planın ya da organizasyonun gereksinimlerini ya da önceliklerini gösteren bir şemanın tasarlanmasında kullanılır. Program hedefleri; kullanıcı grubunun gereksinimleri; öncelik verilecek etkinlikler; eğitsel stratejiler, öğretim yöntemleri ve materyaller; yönetim felsefesi, politikalar; araç- gereçler; teknolojiler; malzemeler ve bakım gibi konuların hepsi tesislerle ilgili göz önüne alınması gereken konuları temsil etmektedir. Yerel çevrenin eğitsel ve rekreasyonel gereksinimleri; yöneticilerin, beden eğitimi öğretmenleri ve antrenörlerin vizyonu ve düşünceleri; mimarların, şehir planlamacıların ve mühendislerin tavsiyeleri ve daha önce sözü edilen öteki grupların sağladığı girdiler, eğer tesislerin akıllıca planlanması isteniyorsa hesaba katılması gereken başlıca verilerdir. Tüm eğitim düzeylerine ve organizasyonlara uygulanabilecek, tesis planlamasıyla ilgili yönetim rehber ilkeleri şunlardır.

- Tesisler esasen katılımcılar ve kullanıcı grupları için planlanmalıdır.
- Tesisler potansiyel büyüme kalıpları ve eğilimleri de göz önüne alınarak çoklu ve ortak kullanımlar için planlanmalıdır.
- Tüm planlama faaliyeti, fiziksel olan ve olmayan bütün çevrenin güvenli, emniyetli, çekici, rahat, temiz, sağlıklı, pratik, ulaşımı kolay ve kişisel gereksinimlere uyum sağlayabilir olması hedefine dayanmalıdır.
- Tesisler ekonomik olarak inşa edilmeli, işletmesi, kontrolü ve bakımı kolay olmalıdır.
- Planlama yapılırken beden eğitimi ders programları, rekreasyon etkinlikleri ve spor programlarına yönelik tesisler bütünlüğünün tamamı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu ortak alanlarda bulunan tesisler ve buralarda uygulanan programlar birbiriyle yakın ilişki içerisindedir. Bu nedenle, planlama bütün topluluğun gereksinim ve karakterine dayanılarak, eşgüdümlü bir şekilde ve işbirliği ile yapılmalıdır.

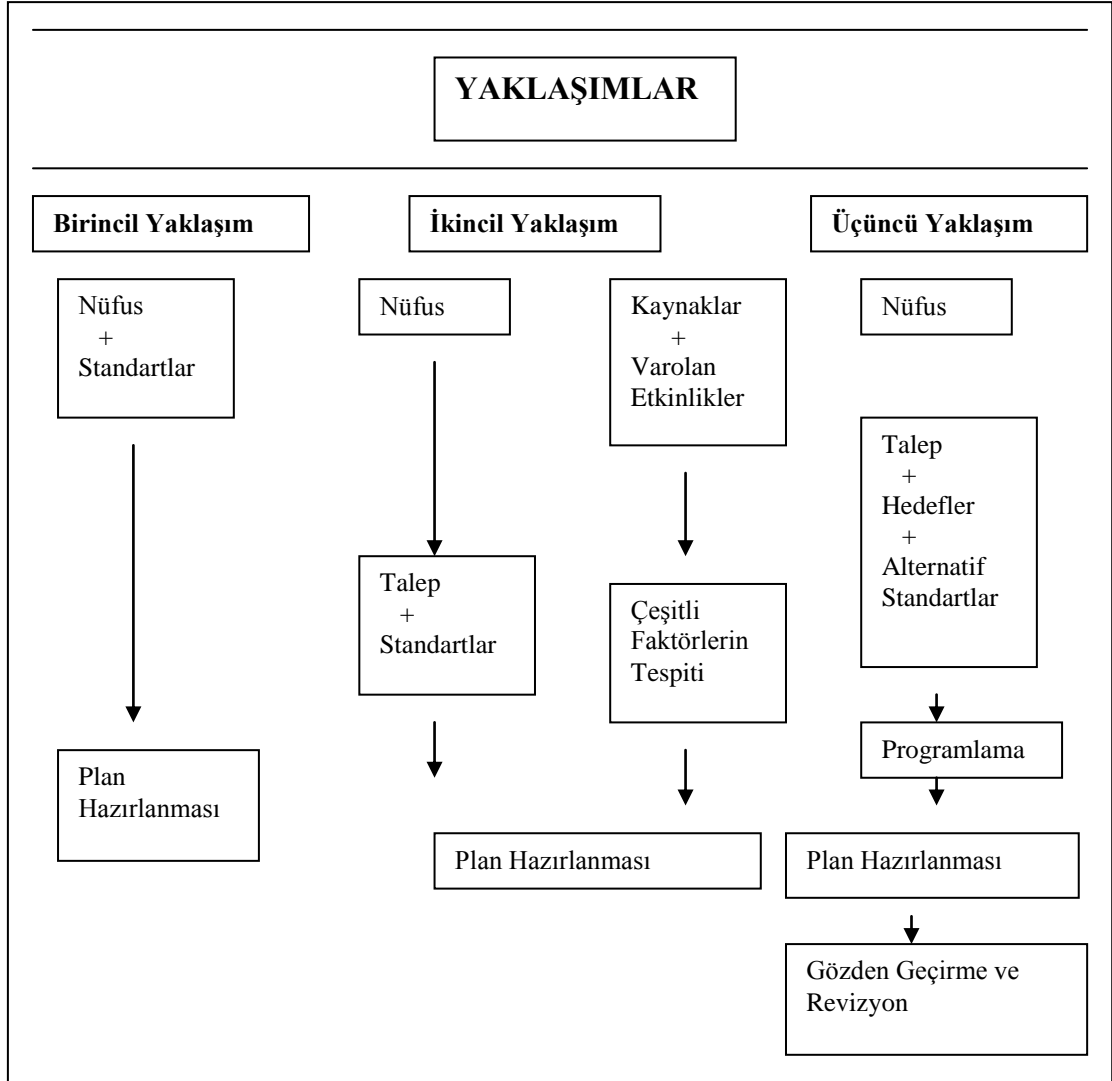
▪ Tesis planlaması yerel çevrenin korunması faktörünü hesaba katmalıdır (trafik, ses, ışık, kamu hizmetleri [itfaiye, polis, ulaşım, acil yardım]). Kullanıcı grupları tesise kolayca ulaşabilmeli, ama yinede tesis, yürütülecek etkinliğin diğer programları olumsuz etkilememesi sağlanacak şekilde yalıtılmış olmalıdır.

▪ Tesisler kullanıcı grupları kadar, çevreninde sağlığının, rahatının ve güvenliğinin korunmasında önemli olan yasal düzenleme ve standartlara uygun şekilde planlanmalıdır.

▪ Tesisler, engelliler dahil, herkesin kolayca erişebileceği ve tesis sınırları içerisinde güvende olacağı şekilde planlanmalıdır.

▪ Tesis planlaması, değişen toplumun gereksinimlerinin karşılanabilmesi için uyarlanabilirlik, değiştirilebilirlik ve genişletilebilirlik özelliklerini taşıyacak nitelikte, uzun vadeli olarak yapılmalıdır.

▪ Tesisler sağlıklı bir çevre yaratılması açısından önemlidir. Tesislerin planlanmasında çok sayıda ve güvenli oyun alanlarına yer verilmesine, sağlık donatımına, ısıtma, havalandırma, aydınlatma ve temizlik koşullarına özen gösterilmelidir (White, Karabetsos, 2002).

Şekil.3. Rekreatyonel Gereksinimlerin Belirlenmesi ve Rekreatyon Alanlarının Planlanması İle İlgili Yaklaşımlar (Nalbantoğlu 1997).

Standartlar hem bir rehber hem de başlangıç noktası olarak kullanılabilir. Bu standartların genellikle yerel çevrenin gereksinimlerine, çevresel şartlara, bütçe ve mekanla ilgili sınırlamalara göre değiştirilmesi gerekir. Yerel yönetimlerle Sağlık ve Bayındırlık Bakanlıklarınca belirlenmiş yapı güvenliği, çevre ve sağlık kuralları ve yine bu kurumlardan elde edilebilecek teknik tavsiyeler, yöneticiler tarafından iyice anlaşılmalı ve tesisin planlama, inşa aşamalarında uygulanmalıdır. Kaliteli yapı malzemeleri, güvenlik,

asgari sağlık önlemi, enerji, ses ve aydınlatma standartları ve başka ayrıntılarla ilgili bilgiler yine bu kurumlardan temin edilmelidir (White, Karabetsos, 2002).

Beden eğitimi öğretmenleri, rekreasyon uzmanları ve spor alanında faaliyet gösteren diğer insan kaynakları yeni ve yenilenen tesislerin planlamasında, işletilmesinde, pazarlanmasında ve tanıtımında önemli roller oynar. Bu insanların sahip olduğu uzmanlık bilgisi ve deneyimi önemlidir. Bu insanların uzmanlıklarından sağlıklı, güvenli ve uygun şartlara sahip öğrenme ortamlarının hazırlanması için yararlanılmalıdır (White, Karabetsos, 2002).

Tesisler ancak etraflı gereksinim ve talep değerlendirmeleri, pazar ve ekonomik etki araştırmaları ve tahminler yapıldıktan sonra planlanmalıdır. Çoğunlukla tesisler kısa süre içinde inşa edilir, yine kısa süre içerisinde modası geçer ve ihtiyaçları karşılamakta yetersiz hale gelirler. Yapının birimleri katılımın en yüksek düzeye çıktığı zaman dilimlerinde birçok etkinliği barındırabilecek kadar geniş olmalıdır. Aşırı katılımcı yüküne ilişkin tahminler, hedef kullanıcı gruplarının, yerel çevrenin ve gerçekleştirilmesi düşünölen etkinliklerin gelecekte erişeceği boyutlar hesaba katılarak yapılmalıdır (White, Karabetsos, 2002).

Planlama yapılırken her etkinlik ve program alanı için yeterli miktarda yer ayrılmalıdır. Yer ayrımı program önceliklerine uygun olarak yapılmalıdır (örn. güç geliştirme, dans, herkese açık fiziksel uygunluk, grup egzersizi, yaşam boyu sporlar, seyircili sporlar). Ofis, hizmet ve depolama birimleri, her ne kadar önemli olsalar da, verimliliği azaltacak, başka gereksinimlerin karşılanmasını önleyecek derecede geniş ve lüks tarzda planlanmamalıdır (White, Karabetsos, 2002).

Tesisler planlanırken coğrafi, ekolojik ve iklimsel koşullar göz önüne alınmalıdır. Böyle yapılmadığı takdirde, hem kapalı, hem de açık mekanlarda gerçekleştirilen etkinliklerden tam verim alınabilir (White, Karabetsos, 2002).

Tesisler beden eğitimi, rekreasyon ve spor programlarında önemli olan tüm güvenlik ve risk yönetimi öğelerini içermelidir. Cimnastik salonu, havuz, stadyum, öteki oyun ve etkinlik alanlarına yakın sağlık ve spor tıbbi servisleri ve ofisler, etkinlik alanlarının zemininin uygun şekilde silinip süpürölmesi, yeterli miktarda yer, sıcaklık ve nem kontrolü, iletişim ve uygun aydınlatma göz önünde bulundurulacak noktalardan sadece bir kaçıdır (White, Karabetsos, 2002).

1.5.4.1. Tesis Planlaması ve Teknoloji

21. yyda, tesis planlama sürecinde teknolojinin kullanılıp kullanılmamasından daha fazla, yeni araç-gereçlerden nasıl yararlanabileceği üzerinde durulur. Yarar sağlanabilecek en belirgin konulardan bir tanesi yeni tesislerin tasarımıyla ilgilidir. CAD teknolojisini, yani bilgisayar destekli tasarımı kullanan mimarlar hem zamandan hem masraftan büyük kar kazanarak geçmişte problem olmuş birçok tasarım sorununu halledebilir. Örneğin, yayaların trafikle ilgili sorunları, renk seçimi ve eşyaların, malzemelerin boyutsal düzenlemeleri daha kesin bir şekilde yapılabilir. Ayrıca, bu değerli planlama araçlarının kullanımı yapının tasarımının yani sıra tesislerin bakım ve onarımında da kayda değer tasarruflar sağlanacak. Bu tasarruflar enerji kaynaklarının korunması ve tesislerin sürdürülmesinde ihtiyaç duyulan insan gücünün azaltılmasıyla mümkün kılınabilir. Teknoloji, eğitimi ve spor tesislerindeki diğer hizmetleri arttırmak içinde kullanılabilir. Çoğu program, ister eğitici, ister atletik, isterse eğlendirici olsun teknolojilerdeki ilerlemelerden faydalanabilir (White, Karabetsos, 2002).

Tesislerin hem bugünkü program ihtiyaçlarına hem de gelecekteki olası gereksinimlerine cevap verebilecek şekilde planlanması gerektiğine dair olmuş bir düşünce birliği vardır. Program uzmanları gelecekte karşılanabilecek ihtiyaçları düşünerek teknoloji planları yaparlar ve bu açıdan yardımcı olurlar. Bu geleceğe yönelik öngörü, planlama komisyonu üyeleri tarafından ortak bir şekilde desteklenebilir ve tesisin işlevselliğini genişletmek adına olası bir teknoloji planı benimsenebilir. Prensipte olarak, plan “şekil işlevi takip eder” gerçeğinden yola çıkılarak düzenlenir. Bu yüzden, programların gelecekte gelişeceği göz önünde tutularak, tesis tasarımı programların başkalaşımını barındırabilecek kadar esnek tutulmalıdır. Eğer teknoloji planlarını geliştiren bireylerin, gelecekteki programların alacağı şekil konusunda belirgin bir görüşleri varsa, planlama daha inandırıcı bir şekilde yapılabilir. Komite, iyi bir teknoloji planı ile, geçmişte planlamanın geçtiği aşamalardan daha başarılı bir şekilde ilerleyebilir ve tesisin demode olmasını bu sayede mümkün olduğu kadar engelleyebilir (White, Karabetsos, 2002).

Bazı tesis planlayıcıları, çok yaygın bir uygulama olmasa da, bir tesisin işlevsel ömrünü uzatmak adına mimari şirketlerin, danışmanların yanı sıra geleceği öngörebilen bireylere bünyelerinde yer vermelerini önermektedirler. Bu geleceğe yönelmiş bireyler, planlayıcılara üç, beş ya da daha uzun bir vadede tesisin ihtiyaç duyacağı servisleri öngörerek yardımda bulunur. Tesis planlayıcıları ise tesislerin tasarımı sırasında hem

bugünün ihtiyaçlarını hem de öngörülen ihtimalleri göz önünde bulundururlar (White, Karabetsos, 2002).

Teknoloji planı hazırlamakla yükümlü olanlar aşağıda sıralananları yerine getirmelidir:

- ✓ Bütçe sınırlarını anlamalı,
 - ✓ Teknoloji uzmanlarından bilgi almalı,
 - ✓ Teknolojinin rolünü anlamalı,
 - ✓ İstenebilecek programlarla ilgili personellere başvurmalı,
 - ✓ Teknolojiyle desteklenecek programların amaç ve hedef davranışları konusunda yeterince bilgi almalı,
 - ✓ Öncelikler belirlemeli,
 - ✓ Programların amaçlarının gerçekleştirilmesini kolaylaştıracak bir teknoloji planı belirlemeli,
 - ✓ Teknoloji planını gözden geçirmeli, değerlendirmeli ve gerektiğinde düzeltmeler yapmalı,
 - ✓ Yalnızca bugünün değil aynı zamanda geleceğın ihtiyaçlarına cevap verebilecek malzeme seçmeli,
 - ✓ Mümkünse, organizasyon dahilindeki malzemeyi standardize etmeli,
 - ✓ Bağışlanan malzemeyi kabul ederken dikkatli olmalı (malzeme modası geçmiş veya bakıma ihtiyaç duyuyor olabilir)
 - ✓ Teknolojiyi uygulayan personel için mesleki gelişimi onlara sunmalı.
 - ✓ Teknolojiyi değerlendirmeli ve ihtiyaç duyulduğunda değışikler yapmalıdır
- (White, Karabetsos, 2002).

1.5.4.2. Rekreasyon Tesislerinin Planlaması Ve Sağılıklı Fiziksel Çevre

Katılımcıya güvenli, sağılıklı, hoş ve duygusal bakımdan emniyet telkin eden bir çevre sunulmalıdır. Bu çevre içerisine açık mekanlar da dahildir. Açık mekanlarda toprağı,

suyu, havayı ve öteki kırılgan ekosistemleri korumak ve iyileştirmek için mümkün olan her şey yapılmalıdır.

Tesis planlamasıyla ilgili başka bir dizi ilke, sadece katılımcılar için değil yerel halk için de sağlıklı bir fiziksel çevre yaratmakla ilgilidir. Bu ilkelerden birisi, tesislerde katılımcıların fizyolojik gereksinimlerini göz önünde bulunduran koşulların yaratılmasıdır. Bu koşulları oluşturan öğeler arasında uygun iklim kontrolü, aydınlatma, su temini ve akustik (gürültü) seviyesi bulunmaktadır. İkinci bir ilke, tesislerin güvenli emniyetli olmasıdır. Mekanik kaza, yangın, araç trafiği ve kalabalık akışı ile ilgili kaza olasılıkları ortadan kaldırılacak ya da asgari düzeye indirilecek şekilde planlanmalıdır. Risk yönetimi, acil durum ve felaket planları hayati derecede önemlidir. Üçüncü bir ilke, hastalıklardan korunmadır. Bu, uygun lağım ve sıhhi tesisat usullerinin uygulanması ve kaliteli su, hava ve materyal teminine özen gösterilmesi anlamına gelir. Dördüncü bir ilke, sağlıklı bir psikososyal bir ortam yaratmaktır. Bu ilkeler mekan, kapasite kontrolü, etkinliklerin yeri, renklerin kullanımı, dikkat dağıtan etmenlerin ses geçirmez ve ışığa duyarlı yapı malzemeleri ve tasarım elemanları gibi araçlarla ortadan kaldırılması gibi konuları etkiler.

Fiziksel çevrenin genel sağlık özellikleri arasında yer, bina, aydınlatma, çevresel etki, iklim kontrolü, tesis temizliği ve akustik gibi öğeler bulunur.

Yer: Tesis için uygun yer seçiminde göz önüne alınması gereken bir çok faktör mevcuttur. Bu faktörler bir yerel çevreden ötekine farklılık gösterebilir. Tesisin bir kırsal alanda mı yoksa bir kentsel alanda mı yapılacağı, yer seçimini etkileyecektir. Bir kentsel yerel çevre bir okulun ulaşım araçlarına yakın, ama sanayi tesislerine, demiryolu güzergahlarına, yoğun taşıt trafiği geçen yollara, gürültü ya da hava kirliliği yaratan kaynaklara uzak bir yerde olması tercih kırsal bir çevredeyse, tesisin altyapının (özellikle haberleşme altyapısının) ve kamu hizmetlerinin (tıp,acil yardım, itfaiye) eksiksiz ve kolayca götürülebileceği bir yere inşa edilmesi tercih edilir. Emlak arzı, komşu yerleşmeler, imar durumu, çevre kirliliği, güvenlik, topografya, yasal sınırlamalarda yer seçiminde önemli olan öteki değişkenlerdir. Bölgedeki demografik eğilimler, nüfus tahminleri, yapıların ve etkinlik alanlarının planlanacağı alanda gelecekte meydana gelebilecek gelişmeler de göz önüne alınmalıdır. Tesisin çevresi (yaya yolları, gezinti ve bisiklet yolları, yeşil alanlar) yapay ve doğal tasarım öğeleri kullanılarak çekici hale getirilmeli, rahatsız edici gürültülerden ve kokulardan arındırılmalıdır.

Bina: Bina en uygun şekilde kullanılmak üzere inşa edilmeli, mümkünse, tasarım çok amaçlı kullanıma elverecek biçimde yapılmalıdır. Kazalara yangınlara, dökemelerin kayganlığına öteki tehlike ve risklere karşı gereken bütün önlemler alınmalıdır. Kapılar dışarı doğru açılmalıdır. Giyseler ve başka amaçlara yönelik dolaplar için yer ayrılmalıdır. Engelliler ve yaşlı kullanıcı gruplarına yönelik bir takım özel donanımlar (kaygan olmayan rampalar,yaya yolları, çarpma kapılar, tuvalette tutamak çubukları) bir tesis inşa ederken dikkat edilmesi gereken en önemli noktalarıdır.

Aydınlatma: Uygun aydınlatma görme yeteneğinin korunması, yorgunluğun önlenmesi, güvenli bir ortam sunulması ve moralin yükseltilmesi için önemlidir. Eğer mümkünse, doğal (pencereler, tepe camları) ve yapay aydınlatmanın birlikte kullanılması tavsiye edilmektedir. Yapay ışık, tek bir yerden çok fazla ışık huzmesinin toplanmasını önlemek için bir çok kaynaktan gelmelidir. Aydınlatmayı kontrol eden anahtarlar ve öteki güç kaynakları tesisin güvenli bir bölümüne yerleştirilmeli ve bu bölüme ilgili personel harici kimse girmemelidir.

Parlama, yansıma ve gölgeler, özellikle havuzlarda risk yaratan etmenlerdir ve bu nedenle giderilmeleri gerekir.

Çevresel İklim Kontrolü: Sınıfta cimnastik salonunda, fitness merkezinde, stadyumda, özel etkinlik salonlarında ve başka yerlerde verimlilik termal konfora bağlıdır. Termal konforu belirleyen de esasen ısıtma, havalandırma ve iklimlemedir.

Isıtma, havalandırma ve iklimlemenin amacı ısı fazlasını, nemi, kötü kokuları, buharları ve tozları mekandan atmak; mekanı homojen bir atmosfere kavuşturmak; ısıyı mekanın içine yaymak, kaybolan ısıyı takviye etmektir.

Isıtma ve iklimleme standartları etkinlik türlerine, katılımcı sayısına, katılımcıların giysilerine ve tesisin bulunduğu coğrafi konuma göre değişir. Hava sıcaklığı genellikle 18 ila 22 derece, nem yoğunluğu ise yüzde 40 ila 60 arasında tutulur.

Sağlık Donatımı: Tesisin sağlık donatımı göz ardı edilmemesi gereken bir konudur. Sağlık donatımı birimleri iyi planlanmalı ve bakımı iyi yapılmalıdır. Su temini araçları güvenli ve yeterli olmalıdır.

Koridor duvarlarına çeşitli yüksekliklerde içme suyu muslukları monte edilmelidir, bu musluklar kolayca temizlenebilir bir malzemededen imal edilmiş olmalıdır. Su, musluktan,

su içecek kişinin ağzını musluğa ya da evyeye gereğinden fazla yaklaştırmasına mahal bırakmayacak kadar şiddetli fişkırmalıdır. Klozetler, pisuarlar ve sabunluklar, tuvalet kağıdı tutacakları, çöp bidonları, aynalar, kitap rafları gibi diğer tuvalet donatıları, bunları engelli insanların da kullanacağı akıldan çıkarılmadan tasarlanmalıdır.

Çöpler düzenli olarak toplanmalı ve çöp bidonlarının durumu sürekli izlenmelidir. Açık alanların ve binaların hem kötü görünmesine neden olabilecek hem de sağlık ve güvenlik bakımından birtakım riskler yaratabilecek kağıt vb malzemelerin temizlenmesi, kaldırılması ve geri kazanılması için bazı düzenlemeler yapılmalıdır. Atık sular ve çöpler uygun şekilde uzaklaştırılmalıdır. Tesisin sağlık donatımı sık sık denetlenmelidir.

Akustik: Koridorların zemininde gürültüyü azaltan döşeme malzemeleri, duvarlarda ve tavanda ise akustik malzemeler kullanılmalıdır. Cimnastik salonları, kapalı spor salonları, yüzme havuzları ve kortlarda, katılımcıların coşkusu ve seyirci tezahüratından kaynaklanan çeşitli sesleri kontrol etmek için özel işlemler yapılması gerekir. Ses ve ses sistemleri (yani, grup egzersizi ve dans salonları, konferans sistemleri) de hesaba katılmalıdır (White, Karabetsos, 2002).

1.5.4.3. Bir İşletme Olarak Rekreasyonel Tesisler

Rekreasyon faaliyetlerinin yapılması için öncelikle bu tür rekreatif faaliyetlere uygun mekânların olması gerekir. Bu mekânların kuruluş yeri, ulaşım hizmetleri, bölgenin iklim şartları, kapalı veya açık olması gibi birçok etkenler göz önünde bulundurulur. Fakat bu etkenlerin hepsi eksiksiz dahi olsa, tesislerin devamlı ve sürekli kullanımı için; tesisin en iyi şekilde işletilmesi gerekir. İster rekreatif amaçlı, isterse genel amaçlı olsun bir tesisin yapımında öncelikle yapım ve kuruluş, daha sonra işletme faktörleri göz önünde bulundurulmalıdır (Ceyhun, 2008).

Rekreatif kullanıma uygun alanlar açık alanlar ve kapalı alan veya tesisler olarak sınıflandırabiliriz. Açık alanlar;

- Çocuk bahçeleri,
- Oyun alanları,
- Büyük parklar veya kent parkları,
- Mahalle parkları,

- Bölgesel parklar,
- Özel amaçlı alanlar,
- Korunmaya ayrılmış alanlar,
- Şerit parklar,
- Ulusal Parklar,
- Okul bahçeleri

olarak sınıflandırılmıştır. Yukarıdaki açık alanlar çeşitli yaş ve gruplara daha doğrusu toplumdaki farklı tabakalara hitap edebilmektedir. Örneğin 5 yaşındaki bir çocuk için çocuk bahçeleri cazip gelirken, 35 yaşındaki bir erişkin için bölgesel parklar tercih edilebilmektedir. Kişisel tercihlerde birçok faktör rol oynamakla birlikte geniş kitlelere hitap eden alanların kurulması tesisin verimli kullanımı için bir kıstas olacaktır (Ceyhun, 2008).

Kapalı alanlar içinde tiyatro salonları, gençlik ve toplum merkezleri sayılmakla birlikte akla ilk gelen yerler spor tesisleri olmaktadır. Spor tesisleri sporun geniş kitlelere yayılması ve rekreatif faaliyetlerin yapılabilmesi için ideal alanlar olarak görülmekle birlikte, insanların boş zamanları ile tesislerin boş zamanı ve yeterli tesis bulmak sorun olabilmektedir (Ceyhun, 2008).

1.5.4.4. İşletmecilik Açısından Spor Tesislerinin Rekreatif Kullanımı

Rekreatif faaliyetlerde hayatın zenginleştirilmesi ya da renklendirilmesi sonuçta kişisel ve toplumsal faydada sağlamaktır. Bu düşünceden hareketle rekreatif amaçla planlanan tesislerin işletilmesinde; tesiste veya rekreatif amaçla kullanılacak alanda görevli kişilerin öncelikle bu özelliği bilmeleri gerekir. Tesislerdeki bu gereksinim üst yöneticilerden başlayarak en alt birimdeki görevlilere kadar uzanmalıdır. Gerekirse bu konuda; tesiste görevli personel hizmet içi eğitimle bilinçlendirilebilir. Çünkü rekreatif faaliyetlerde bulunan insanlar; tesisden faydalandıkları süre sonucunda fiziksel faydanın yanında yüksek moral ve rahatlamış bir şekilde tesisden ayrılmalıdır. Aksi takdirde tesis işlevini yerine getiremiyor veya verimli işletilemiyor denilebilir. Burada işletmenin hizmet faaliyetindeki mahareti, işletmenin aynı zamanda kullanıcılar tarafından memnuniyetini de belirleyecektir, rekreatif tesisler bu yönleriyle bir hizmet işletmesi olarak görülebilir (Ceyhun, 2008).

İnsan davranışlarıyla yönlendirilerek sunulan hizmetlerin büyük çoğunluğunda maliyet, kalite ve verimliliğe etki eden en önemli unsur işgücüdür. Hizmetlerin sunumundaki başarı büyük sermaye yatırımlarından ziyade verilen hizmetin niteliğine göre belirlenmektedir. Bundan ötürü hizmeti verecek personelin seçiminde tecrübesi, yeterliliği, eğitimi, beşeri ilişkileri, uyumu, görünüşü, kültürü gibi faktörlere dikkat edilir. Bu nedenle “hizmet üretiminin esasını insanlar oluşturur” (Tuncer ve ark. 2007).

Yapılan tesislerin her kademedede ihtiyaç duyacağı personel de tesislerle birlikte düşünülmelidir. Bu yapılmadığı takdirde tesisleri faal halde tutacak personel sağlanamaz. Fiziki yatırımlarla beraber insan gücü planlanmasını ve beşeri ihtiyaçları birlikte hesaba katmazsak, kaynak israfına yol açar ve atıl kapasite yaratabiliriz. Bu durum, arzu edilen bir gelişme sayılmayacağına göre, tesislerin maliyetini yükseltici bir rol oynayabilir Temel bir hedef doğrultusunda işletilen rekreasyonel tesislerde; demografi, alt yapı, okul, aile veya iş yerine yakınlık, ulaşılabilirlik gibi özellikler yanında, tesislerin albenisi yani çevreye yabancılaşmamış, çevresini etkileyebilecek, alt yapı, enerji bakım-onarım, personel, bütçe ve yönetim sorunlarından arındırılmış bir anlayış içerisinde rantabl çalışma mümkün olabilecektir. Rekreasyonel etkinliklerde ayrı ve önemli bir yere sahip spor etkinliklerinin ise yarışma anlamından uzak, rekreasyonel kullanımda verimli çalıştırılması ayrı bir önem taşımaktadır (Ceyhun, 2008).

1.5.4.5. Tesis Planlaması ve Engelliler

- Beden eğitimi ve spor tesislerinde öğrencilere ve katılımcılara özel gelişim egzersizleri, algısal-motor yetenek etkinlikleri, sağlıkla ilgili fiziksel uygunluk etkinlikleri, engelliler için spor etkinlikleri, stres yönetimi, dinlenme, terapi ve gevşeme programları sunulur. Engellilere yönelik tesisler okuldan okula ve hizmet sunulacak kişilerin özelliklerine göre değişir (White, Karabetsos, 2002).

- Modern beden eğitimi ve spor yaklaşımı engellilerin etkinliklere mümkün olan az engelleyen bir ortamda katılmasını sağlar ve bu kişilerin eğitimlerini, olabildiğince, normal beden eğitimi etkinlikleriyle bütünleştirir ya da onları bu normal etkinliklere dahil eder. Farklı disiplinlerin temsilcilerinden oluşan özel bir ekip uygun kişileştirilmiş eğitim programlarını tasarlar ve bunun dışında, özel araç-gereçler gerekebilir; ancak günümüzde engellilerin normal sınıflara ya da spor salonuna sokulması eğilimi hakimdir. Bu eğilim, binalara erişim kolaylığı, sağlıklı bir planlama, destek, denetim ve yönetimin,

öğretmenlerin ve personelin takım halinde çaba göstermesini gerektirir (White, Karabetsos, 2002).

Engellilere ayrı bir gelişim mekanı sunmak isteyen okullar ve yerel çevre girişimleri, asgari 12 x 12 metrelik bir alana ihtiyaçları olduğunu bilmelidir. Ancak, yaratıcı ve kendini bu işe adanmış öğretmenler mevcut standart araç-gereçlerin ve fiziksel kaynakların (örn. Su tesisleri, denge çubukları, egzersiz topları, minderler) çoğundan faydalanarak engellilere meydan okuyan programlar hazırlayabilirler (White, Karabetsos, 2002).

Bazı okullar yakındaki yerel çevre tesislerini ya da özel tesisleri kullanabilirler. Beden eğitimiyle ilgili daha uzmanlaşmış kaynaklara ihtiyaç duyuldukça bu ortaklık kurma eğilimi kuvvetlenecektir. Bu uzmanlaşmış kaynaklara ihtiyaç duyacak kişiler sadece sayıları yakında beş milyonu bulacağı tahmin edilen engelliler değil, beden eğitimi fırsatlarının çoğalmasını isteyen yaşlı nüfus da olacaktır. Eldeki finansal kaynakların bu denli az olmasına bakarak, özel kullanıcı gruplarının gereksinimlerini karşılamak için okul ve yerel çevrenin daha da yoğun bir işbirliği yapmak zorunda oldukları söylenebilir.

ADA (Amerikan Engellilik Yasası) uygulanacak 12 kriter

Geçici olarak oturma yerleri

Yemek ve içecek hizmetlerini düzenleme

Sergi ve eğlence yerleri (stadyum)

Halk toplantı yerleri (konferans salonu)

Satılık ve kiralık müesseseler

Servis müesseseleri

Halk ulaşımı için kullanılan istasyonlar

Gösteri ve koleksiyon yerleri

Rekreasyon yerleri (park)

Sosyal servis müesseseleri

Antrenman ve dinlenme yerleri (cimnastik, spa merkezleri, bowling, golf alanları ve diğer rekreasyon mekanları)

Halkın kullanacağı yerlerde var olan tesislerdeki mimari engeller mümkün olduğu kadar kaldırılmalıdır. Bu doğrultuda atılabilecek adımlar şöyle sıralanabilir:

- Rampaların yapılması
- Yaya kaldırımı ve girişlerde kontrol noktalarının oluşturulması
- Telefon noktalarının yeniden düzenlenmesi
- Asansör kontrol düğmelerine kolaylaştırıcı işaretlerin konması
- Yanıp sönen alarm ışıklarının yapılması
- Kapıların genişletilmesi
- Turnikelerin kaldırılması ve alternatif gidiş yolunun tahsis edilmesi
- Erişilebilir kapı donanımının (kapı kolu) yerleştirilmesi
- Tuvaletlere tutunabilecek parmaklıkların yerleştirilmesi
- Tuvaletlerin manevra alanının genişletilmesi için yeniden düzenlenmesi
- Tuvalet kağıdı yerinin düzenlenmesi
- Ulaşılması zor muslukların olduğu yerlere su kaplarının yerleştirilmesi
- Yüksek ve engel olabilecek halıların kaldırılması

Halkın kullanacağı yerlerdeki engellerin kaldırılması şu öncelikler göre yapılmalıdır:

Yaya kaldırımından park alanlarına kadar her yerde bu imkanlar sağlanmalıdır. Giriş rampaları yerleştirme, girişleri genişletme ve erişilebilir park alanları sunma bunlar arasında yer alır. Dinlenme tesislerine erişimin sağlanması. Servislere avantajlı oturma yerleri ve halka açık oturulacak yerlere erişilebilmesi için gerekli önlemlerin alınması (White, Karabetsos, 2002).

Bu koşulların el verdiği kadarıyla, halka açık yerler tekerlekli sandalyeliler için makul oturma yerleri ve geçiş sağlamak için katlanabilir koltuklara sahip olmalıdır. Dahası, tekerlekli sandalye alanları bütün konferans salonuna dağıtılmalı ve bu kişilerin diğer katılanlar gibi görüş ve ücret açısından seçebilme hakkı olmalıdır. Olağanüstü bir durumda bu kişilerin dışarı çıkabileceği ulaştırılması kolay bir çıkış noktası olmalı ve bu kişiler aileleriyle, arkadaşlarıyla (tekerlekli sandalye kullanmayan) birlikte oturma imkanına sahip olmalıdır. Eğer koltukların katlanması mümkün değilse, tekerlekli sandalye kullananların ailelerinin ve arkadaşlarının oturabileceği taşınabilir sandalyeler olmalıdır (White, Karabetsos, 2002).

1.5.4.6. Tesislerin Planlama ve Geliştirilmesinde Yapılan Hatalar

Tesislerin planlanması ve geliştirilmesinde yöneticiler ile spor rekreasyon uzmanlarının en çok yaptıkları hatalardan bazıları şunlardır:

- Gelecekteki öğrenci sayısı, talepler ve program gereksinimlerinin doğru tahmin edilememesi (tesislerin büyütülmesi ya da değiştirilmesi zordur, o nedenle, bu, önemli bir hatadır).
- İçinde katılımcıların, yerel çevrenin ve engelli bireylerin temsilcilerini de barındıran, uzman bir planlama ve tasarım takımının kurulamaması.
- Tesislerin çok amaçlı kullanıma göre planlanmaması.
- Beden eğitimi ve rekreasyonel sporlarda yeteri kadar öğrenciye ve yerel çevre kullanıcı gruplarına bu tesisten yararlanma imkanı sunulamaması.
- Sağlıkla ilgili temel kurallara ve aydınlatma, güvenlik ve havalandırma ile ilgili faktörlere dikkat edilememesi.
- Geniş kapsamlı bir beden eğitimi ve spor etkinlikleri programının yürütülebilmesi için, güvenlik tampon bölgeleri dahil, yeterli alan bırakılmaması.
- Seyirciler ve engelli katılımcılar için portatif oturma grupları düşünülmemesi.
- Tesisin, gürültünün eğitim işlevlerini aksatabileceği bölümlerinin ses geçirmez hale getirilmemesi.

- Planlama sürecinin başlarında program gereksinimleriyle ilgili görüşleri sunmak için mimarla toplantı yapılmaması.
- Yeterli miktarda personel ofisi planlanmaması.
- Yeterli miktarda depolama alanı planlanmaması.
- Tıp ve danışmanlık hizmetleri için, yeterli miktarda, mahremiyete özen gösteren alan bırakılmaması.
- Giriş kapılarının araç-gereç taşınmasına izin vermeyecek kadar küçük yapılması.
- Meslek standartlarına, kurallarına ve yönetmeliklerine uyulmaması.
- Dayanıklılık, zaman, para ve etkili eğitim ve verimlilik bakımından, yeteri kadar iyi bir maliyet araştırması yapılmaması.
- Öğretim istasyonlarının, tesis üniteleri içine uygun şekilde yerleştirilmemesi.
- Giyinme odası, tuvalet ve kişisel bakım için yeterli miktarda ve erişimi kolay alan ayrılmaması.
- Giyinme, kişisel bakım ve duş alanlarının, bunlar arasındaki koridor olabildiğince kısa olacak ve insanların yalın ayak yürüdüğü bu koridorların zemininin temiz ve kuru kalmasını sağlayacak şekilde planlanmaması.
- Giyinme odası, duşlar ve kurulanma bölümlerinde kaygan olmayan döşeme malzemelerinin kullanılmaması.
- Yeteri kadar içme suyu musluğu konmaması.
- Gerekli olan yerlere ses yalıtımı yapılmaması.
- Tüm katılımcı ve kullanıcıların kullanabileceği tuvaletler olmaması ya da olanların uygun şekilde yerleştirilmemesi.
- Kapı girişlerinin, koridorların ya da rampaların araç-gereçlerin kolayca taşınmasına imkan verecek şekilde tasarlanmaması.

- Araç-gereç odalarının, araç-gereçlerin rahatça ve süratlice alınıp bırakılmasına imkan tanıyacak şekilde tasarlanmaması.
- Giyinme odalarına aynalar, elektrik prizleri ve raflar konmaması.
- Giyinme odalarının insanların güvenli bir şekilde hareket etmelerine ve yüzme havuzlarına ulaşmalarına imkan tanıyacak şekilde planlanmaması.
- Duş, tuvalet ve giyinme odalarının zemininin yeteri kadar eğimli yapılmaması ve gider noktalarının uygun yerlere konmaması.
- Duş başlıklarının uygun yükseklikte olmaması ve başlıktan akan suyun duş kabininden dışarı taşmasına neden olacak biçimde yerleştirilmesi.
- Tuvalette ve kurulanma bölümlerinde raflar bulunmaması.
- ADA'nın koyduğu kurallara uyulmaması.
- Gerekli yerlere güvenlik uyarılarının konmaması.
- Güvenli, emniyetli ve denetlenebilir bir alan ve ortam yaratılamaması (giriş çıkışların kaydedilmesi, görüntülü kimlik tespit sistemleri vs) (White, Karabetsos, 2002).

2. DERİNCE

2.1. İlçe İle İlgili Genel Bilgiler

İstanbul'a 90 km. uzaklıkta olan İzmit'in batısındaki Derince, 2000 yılı resmi sayım sonuçlarına göre 97.623, 2008 yılında muhtarlıklardan alınan sayılara göre 124.451 nüfusa sahiptir. D 100 karayolu ile sahil ve dağ tarafı olarak ikiye bölünmüştür, 3 Kasım 1999 tarihinde ilçe olmuştur, 10 mahalleden oluşmaktadır. İlçede 26.753 mesken, 2500 civarında da ticarethane bulunmaktadır. İlçe, sanayi yönünden gelişmiştir. Derince'nin sınırları içerisinde birçok sanayi kuruluşu yer almaktadır. Bunlardan bazıları; Derince Limanı, Petrol Ofisi, Shell, Türkkablo, Toprak Mahsülleri Ofisi, Koruma Tarım, Körfez Kimya, Varilsan, Tavas Yem Fabrikalarıdır. İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü bünyesinde 21 ilköğretim okulu, 8 lise ve Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü bulunmaktadır. Lise öğrenci sayısı 3689, ilköğretim öğrenci sayısı 14.803'dür.

2.2. İlçedeki Mevcut Durum

İlçedeki iki lise ve iki ilköğretim okulunda spor salonu bulunmaktadır. İki açık çim futbol sahası, bir küçük açık toprak saha, kondisyon salonu, yüzme havuzu, kapalı spor salonu ve bu salon içerisindeki kondisyon salonu ile Kocaelispor tesisleri ilçedeki tek spor kompleksidir. Kapalı spor salonunda yaklaşık yüz küçük sporcuya basketbol okulu faaliyeti dışında tesis sadece Kocaelispor A takımı tarafından kullanılmaktadır. Derince Belediyespor'un bir çim halı, bir çim saha olmak üzere iki açık futbol sahası bulunmakta ve alt yapı dahil tüm sporcular bu tesislerden yararlanmaktadırlar. Bu tesislerin dışında Belediyenin bir açık bir kapalı çim halı futbol sahası ve şahıslara ait iki kapalı çim halı futbol sahası bulunmaktadır. Ayrıca ilçede 10 semt sahası ve 45 park bulunmaktadır. Harikalar Sahilinde piknik masaları, çocuk oyun gurupları, 1 restaurant, 1 çay bahçesi, 3 kafeterya ve 1 adet anfi-tiyatro şeklinde gösteri merkezi bulunmaktadır.

Belediyenin açmış olduğu 175 bayanın katıldığı step-aerobik kursu ve 25 bayanın katıldığı ebru-keçe kursları bulunmaktadır. Halk eğitim merkezi ve Derince belediyesini birlikte düzenlemiş olduğu takı tasarım, Brezilya nakışı- kurdele nakışı, bağlama, yoga, bale kurslarına toplam 140 kişi devam etmektedir. İlçede Büyükşehir Belediyesi tarafından açılan Kocaeli meslek edindirme kursları bulunmaktadır, bu kurslara 16 değişik branşta 951 kişi devam etmektedir. Derince Halk Eğitim Merkezi tarafından mesleki teknik kurslar ve sosyal kültürel kurslar olmak üzere iki ana başlık altında kurslar açılmış olup, mesleki

teknik 83 kursa 902 kadın, 446 erkek 1348 kişi, 8 branşta faaliyet gösteren 54 kursa, 466 kadın, 198 erkek toplam 664 kişi devam etmektedir. Kurslar Belediye Sanatevi, Halk Eğitim Merkezi, Komak binası, mahallelerdeki çeşitli binalar ve okullardaki sınıf ve salonlarda yapılmaktadır.

Spor tesislerinde antrenörler, kurslarda ise öğretmen ve usta eğiticiler görev yapmaktadır, herhangi bir tesiste rekreasyon lideri (uzmanı) bulunmamaktadır. Halka yönelik düzenli rekreatif faaliyetler yukarıdaki örneklerle sınırlıdır.

İlçede rekreasyona yönelik tesislerin çok az sayıda olduğu sayısal verilerden görülmektedir. Ayrıca ilçede uygulanacak anketin ön çalışması yapılırken öğrenciler, velileri ve halktan basit rastgele yöntemle seçilen 132 kişiye ‘Derince İlçesinde boş zamanları değerlendirmek için yeterli imkanlar(tesis-alan) vardır.’ ifadesi hakkında düşüncesi sorulduğunda 99 kişi (%75) katılmıyorum, 23 kişi (%17) kısmen katılıyorum cevabını vermişlerdir. Bu veriler de halkın ilçedeki tesisleri ve imkanları yetersiz bulunduğunu göstermekte ve ilçede rekreasyon tesislerine ihtiyaç olduğu görülmektedir.

2.3. Alan Planlaması Ve Yönetim Şeması

2.3.1. Alan Planlaması

2.3.1.1. Planlanan Alandaki Tesisler

Belirlenen alanda yapılan anketle halkın ihtiyaç ve isteği ayrıca alanın yapısal özellikleri göz önüne alınarak, içinde fitnes merkezi- dans salonu-jimnastik- step-aerobik salonu- bowling- squash- badminton-voleybol-basketbol-tenis alanları bulunan kapalı spor salonu, kapalı yüzme havuzu, içinde tiyatro- sinema-toplantı-seminer salonları, değişik kurs derslikleri bulunan çok amaçlı kapalı rekreasyon tesisi planlanması yapılmıştır.

Açık alanlarda ise marina, balık tutma alanı buz pateni sahası, tekerlekli paten parkı (skate park), outdoor aktivite parkuru, bmx parkuru, tahta bisiklet parkuru, bocce, mini golf ve satranç, tenis kortu, basketbol sahası, plaj voleybolu, açık yüzme havuzu, plaj futbolu, ayak tenisi sahaları ve fitness aletleri planlaması yapılmıştır. Planlanan alanlardaki tesisler altı ana başlıkta geliştirilmiş, bunlar kendi içinde;

Özel spor aktivite tesisleri: Açık ve kapalı yüzme havuzları, açık basketbol ve voleybol alanları, plaj futbol ve voleybol alanları, kapalı buz pateni salonu,

Çok amaçlı sosyal ve kültürel rekreasyon tesisleri: Tiyatro sinema salonu, kapalı kurs merkezleri ve sergi salonu, açık sergi alanı

Outdoor aktivite tesisleri: Outdoor aktivite alanı, paintball alanı, BMX parkuru, cimnastik aletleri

Çok amaçlı piknik ve eğlence tesisleri: hobi bahçeleri, piknik alanı, açık satranç, fitness aletleri, bocce ve tahta bisiklet alanı

Seyre yönelik spor tesisleri: tenis, mini golf, skate park

Denizle ilgili tesisler: balık tutma alanı, mini marina, yelken kulübü

Yeşil alanlar; piknik alanı, hobi bahçeleri, kafeterya, restaurant olarak değerlendirilmiştir.

2.3.1.1.1. Açık Tesisler

İp kursları parkuru (Outdoor aktivite) : Macera ve cesaret eğitimi amaçlı olan bu parkurlar, yaşayarak öğrenme modeli yaklaşımları içine girer. Senaryolar ve oyunlar bu tür eğitimlerin vazgeçilmez unsurlarıdır. Oyunlar genellikle deneysel ve davranışsal tarzda tasarlanmaktadır. Burada amaç, kişilerin küçük riskler alarak, riskleri yaşayarak kendilerinin algılamalarını sağlamak, böylece söze fazla gerek kalmadan, olayın içselleştirilmesini sağlamaktır. Dolayısıyla deneyim ile öğrenmenin gerçekleşmesi ve risklerin daha kolay algılanması çok daha etkin bir şekilde gerçekleşmektedir. Burada katılımcılar bazen durağan bir olgu karşısında çözüm üretmeye çalışırken, bazen de kendileri gibi düşünebilen, karar verme yeteneğine sahip ve aynı amaca ulaşmaya çalışan rakip bir takıma karşı da çözüm üretmeye çalışmaktadırlar. Oyunlarda, çeşitli senaryolar yaratılarak, katılımcıların davranış kalıplarını ortaya çıkarıp bu davranış kalıplarını anlamalarını sağlamak ve gerek kendilerinden, gerekse çevrelerinden gelen geri beslemeler doğrultusunda kendilerini ve çevrelerini anlamalarını sağlamak hedeflenmektedir. Bunun doğal bir sonucu olarak da kişinin yeni bir davranış biçimi geliştirmesi beklenmektedir (Scott at all,2003).

İp kursları hem bireysel, hem grup aktivitesi olarak takım oluşmasını ve bireysel sorumluluğu, gruba bağlılığı, paylaşımı, liderliği, problem çözme yeteneğini, iletişim becerilerini geliştirir. Kişinin özgüvenini artırır, sağlıklı outdoor deneyimleri sağlarken fiziksel çevikliği ve koordinasyonu artırır. Yüksek ve alçak ip kurslarını tamamlamak bir

miktar fiziksel yetenek gerektirse de bu kursların odağı bütün bireysel gelişimdir. İp programları bir açık hava etkinliği olarak tanımlanır, ip kursları yer tespiti ve temel tipi program düzenlenirken verilmesi gereken iki karardır ve birbiriyle bağlantılıdır. İp kurslarının; doğal ağaçların kullanıldığı ağaç temelli mi olacağı, telefon direklerinin kullanıldığı direk temelli mi olacağı yoksa tırmanma kuleli temelli mi olacağı kararlaştırılmalıdır. Kule temelli bir kurs da ağaçlar ve direkler kullanılabilir, seçilen yerin doğal koşulları sağlanacak temeli belirler. Eğer seçilen yerde ağaç yoksa, direk ya da kule kullanılmalıdır. Eğer seçilen yerde cesaret ip kursları için kullanılacak uygun ağaçlar varsa, o alanın yüzeyinin ne kadar engebeli olduğu, yüzey eğimi, erozyon potansiyeli, su kaynaklarının varlığı ve ekolojik denge yer seçmede önce göz önünde tutulması gereken etmenleri oluşturur. Doğal ağaçları kullanma kule ya da direk kullanmadan daha ucuzdur (Sawyer, 2002).

Pek çok cesaret ip kursu hem alçak hem de yüksek ip kursları içerir. Alçak ip kursları, birliktelik, iletişim, paylaşımcılık, yaratıcılık ve güven gerektirir. Yüksek ip kursları korku ve endişeye karşı koymak için bireysellik gerektiren, yüksek risk içeren bir aktivitedir. Eğer hem alçak hem yüksek ip kursları isteniyorsa, macera programlarının ortak genel öğrenme amaçları, kursun niteliğine karar vermek için temel etmen olacaktır. Bu amaçlar;

Sorumluluk-bağlılık ve riayet etme

İletişim

Eğlence ve keyif verme

Fiziksel uğraşı ve beceri

Fiziksel, zihinsel ve duygusal risk alma

Korku yönetimi

Takım çalışması, tam katılım ve genel hedefler

Liderlik ve takip edebilme yeteneği

Problem çözme

Güvenlik eğitimi

En iyilerden biri olmayı deneme

Performansın verdiği haz

Birisinin limitlerini aşmayı algılaması

Güven- sorumluluk, paylaşım, destek, sevecenlik

Fiziksel zindelik ve koordinasyon (Sawyer, 2002).

Diğer açık alanların ölçüleri

Açık yüzme havuzları: 2 adet 12,5m X 25m

Paintbol parkuru: 35m X 40m

Skate park (paten sahası): 35m X 45m

Marina: 150m x 10m

Balık tutma alanı: 20m X 55m

Bmx bisiklet parkuru: 115m X 85m

Tahta bisiklet (like a bike) parkuru: 15m X 40m

Mini golf alanı: 40m X 60m

Bocce alanı: 13,25m X 13,25m

Fitness aletleri: 25m X 40m

Tenis kortu: 23,77m X 10,77m

Basketbol sahası: 28m X 15m

Plaj voleybolu sahası: 16m X 8m

Plaj futbolu sahası: 37m X 28m

Ayak tenisi sahası: 18m X 8.20m

Açık satranç alanı: 40m X 40m

2.3.1.1.2. Kapalı tesisler

Yüzme Havuzu:

Uluslararası Yüzme Federasyonunun standart yüzme havuzu ölçüsü; Boy: 50 m en: 26 m derinlik: 2,2 -2,5m, kulvar sayısı:6- 10 arasında değişmektedir.

Hacim: Havuza verilebilecek suyun miktarı (yani saniyede litre olarak miktarı) na bağlıdır. Buna göre yüzme havuzunun hacmi, gelen suyun 6-12 saatte tamamen havuzu doldurabileceği kadar olacaktır.

Yüz ölçüsü: En kalabalık zamanda havuz içinde ve kenarında bulunacak kimselerin hepsi birden hesaba katılmak suretiyle insan başına en az iki metre kare su tahsis edilecektir.

Su miktarı: Yüzme havuzlarının suyu daimi akımlı olarak bir taraftan girip mukabil taraftan çıkacak şekilde verilecektir.

Verilecek suyun miktarı {yani havuz suyunun devri) içinde bulunan yüzücü adedine göre tayin edilir.

Havuza verilecek su miktarını tesbit etmek için yüzücü başına saatte 1,5 m ve 3m su verilmesi esas olmalıdır. Suda klor veya buna benzer dezenfektan maddeler emniyet dozu teşkil edecek miktarda serbest klor için 0,2 mg/L bulunuyorsa havuzdaki yüzücü başına saatte 0.5 m³ su verilmesi gerekir.

Kapalı spor salonu: Kapalı tesisler kaliteli beden eğitimi, rekreasyon ve spor programları için son derece önemli, özel ve yeri doldurulmaz ortamlardır. Bu tür tesisler genellikle yönetim ve personel ofislerini; giyinme odaları, duşlar ve kurutma mekanlarını; cimnastik salonunu; özel etkinlik alanlarını içerir.

Spor salonlarının genel yapı özellikleri arasında şunlar bulunur: pürüzsüz, mat cilalı, ses yalıtımı yapılmış duvarlar, sert ahşap döşemeler (uzunlamasına yerleştirilmiş akça ağaç parkeler tercih edilir), gömme aydınlatma elemanları, korunaklı pencereler, aletler ve öteki taşınabilir araç-gereç için dolaplar. Günümüzde birçok spor salonunun zemini çeşitli türde esnek sentetik malzemelerle kaplanmaktadır.

Eğer mümkünse, antrenörlerin, rekreasyon ve fiziksel uygunluk yöneticilerinin, spor ve etkinlikler direktörlerinin, yönetim ve personel ofisleri için ayrılmış bir alana sahip

olmaları önemlidir. Eğer ayrı ayrı ofisler tahsis etmek pratik olmuyorsa, her personele bir masa, bilgisayar, kitap rafı, dolap ve ayrı bir bölme verilmelidir. Ancak, toplantılar için ayrı bir oda planlanmalıdır.

Her ne kadar spor salonu oldukça geniş bir alan işgal etse de, kaliteli beden eğitimi, rekreasyon ve spor programlarının yürütülebilmesi için yine de bazı ek alanlara daha ihtiyaç duyulacaktır.

Engellilere yönelik etkinlikler, güç geliştirme, tenis (400 öğrenciye bir kort), voleybol, skuaş, dövüş sporları, dans, ritmik etkinlikler, eskrim ve gösteriler için, mümkünse, ek etkinlik alanları ve öğretim istasyonları planlanmalıdır.

Bir cimmastik salonunun içereceği asgari öğretim alanı $16 \times 27 = 432$ metrekare, tavan yüksekliği ise 6,7 ila 7,3 metre olmalıdır. Yardımcı kapalı öğretim istasyonları katılımcı başına en az 5,5 ila 7,3 metrekarelik alan içermeli ve toplam alanı en az 165 metrekare, tavan yüksekliği ise 5,5 metre olmalıdır. Ayrıca, bu mekanlarda elektrik prizleri bulunmalı, dolaplara ve tuvaletlere erişilebilmelidir.

Dans her zaman için popüler bir etkinlik olduğu için, özel tesisleri olmalıdır. Öğrenci başına 9,2 metrekarelik bir alan sağlanmalı ve tavan yüksekliği 5,4 ila 7,2 metre olmalıdır. Programın geliştirilebilmesi için duvarlarda boylu boyunca uzanan aynalar, bir ses ve görüntü sistemi ve duvarlarda aynadan 20 santim uzaklıkta ve yerden 96 ila 106 santim yükseklikte pratik çubukları bulunmalıdır. Döşeme, göz önüne alınması gereken bir başka önemli konudur. Cilalanmış (kaygan olmayan, yere sabitlenmemiş ve esnek) kilitli parke olmalıdır. Dans salonu uygun akustik özelliklere, elektrik tesisatına sahip olmalı, burada dansa özel çok çeşitli malzemeler ve tabii ki yeteri kadar depolama alanı bulunmalıdır.

Cimmastik de bir başka özel etkinlik alanıdır ve bu etkinlik için 27×36 metrelik bir alan ayrılması, tavan yükseklininse en az 7,2 metre olması tavsiye edilmektedir. Uygun zemin levhaları ve performans girintileri beceri kazanımı, eğlence ve güvenlik bakımından önemlidir.

Güç geliştirme ve aşık güç geliştirme ağırlıkları erkek ve bayanlar için çok popüler etkinliklerdir. Bunlar için en az 230 metrekarelik alan ve seçmeli, sabit ve serbest ağırlıklar gereklidir.

Asgari 15 x 30 metrelik bir güreş ve dövüş sanatları alanı iki adet 12,6 x 12,6'lık minder için yeterli yer sağlayacaktır. Judo, karate, tekvando, kendini savunma ve başka dövüş sporları tüm yaş gruplarında gittikçe beğeni kazanmaktadır ve uygun şekilde minderlerle kaplanmış, iklim kontrollü ve günlük olarak temizlenen bir ortamda gerekleştirilmelidirler.

Giyinme odaları ve duşlar: Rekreasyon ve spor etkinlikleri, katılımcıların giysilerini ve eşyalarını koyabilecekleri ve duş yapıp kurulanabilecekleri alanların bulunmasını gerektirir. Bu alanlar kişisel sağlığın korunabilmesi ve kişisel bakımın yapılabilmesi için önemlidir.

Giyinme odaları ve duşlar katılımcılar için erişilmesi kolay, etkinlik alanlarına yakın ve eğer mümkünse zemin seviyesi su sporları tesislerinin zeminiyle aynı seviyede olmalıdır. Giyinme odaları ve duşlar kullanıcıların kendilerini bir an önce dışarı atmak isteyecekleri sıkışık mekanlar olmamalıdır. Aksine, eşya ve giysi dolapları, banklar, aynalar, aydınlatma elemanları, ölçü ve tartı aletleri, sauna, tuvaletler, kişisel bakım alanı ve içme suyu muslukları için bol miktarda yer ayrılmalıdır. Fizik tedavi, tıbbi tedavi ve ilk yardım istasyonları da iyi tasarlanmış giyinme odalarının bir parçası olabilirler.

Giyinme odalarında, ayrıca, tüm katılımcıların faydalanabileceği, oturarak giyinip soyunmaya yarayan banklar bulunur. Giyinip soyunma bölümlerindeki sıkışıklığı azaltmak için bu alanın çevresinde ek bir boşluk bırakılmalıdır. Giyinme odaları uygun şekilde havalandırılmalı, periyodik olarak teftiş edilmeli ve daima temiz tutulmalıdır.

Duş bölümünde hem grup duşları hem de duş kabinleri bulunmalıdır. Bazı tesis planlamacıları, en yoğun zaman dilimlerinde tesiste bulunan katılımcı sayısının yüzde 30 ila 40'ı kadar duş başlığı yapılmasını nermekteyken başka uzmanlarsa 20 dolaba karşılık 1 duş olması gerektiğini ileri sürmektedirler.

Yardımcı mekanlar: Tesis planlamasında göz önüne alınması gereken başlıca yardımcı mekanlar araç-gereç, depolama, malzeme, kontrol, muhafaza odaları ve amaşırhanelerdir.

Araç-gereç, depolama ve malzeme odalarına spor salonundan ve öteki etkinlik alanlarından kolayca ulaşılabilmelidir. Toplar, egzersiz minderleri, ağlar, hedefler, standart, port-a-pits ve program için gerekli olan öteki araç-gereçler ile malzemeler bu odalarda depolanır, kayıt ve muhafaza edilir.

Muhafaza odaları ve kapıcı odaları bu özel tesislerin bakımı için kullanılan bazı araç-gereç ve malzemelerin depolanması için kullanılan mekanlardır. Merkezi bir yerde bulunmalı, tuvaletler ve giyinme odalarına yakın olmalı ve uygun şekilde donatılmalıdırlar (lavabo, çalışma masası, raflar vs).

Buz sporları salonu: 30m X 60m olimpik, 15m X 30m yarı olimpik saha ölçüleridir. Kapalı havuz ile yan yana planlanan buz sporları salonunun soğutulması için kullanılacak enerji, havuzun suyunu ısıtmak için kullanılan enerjinin geri dönüşümünden sağlanacaktır (White, Karabetsos, 2002).

Çok amaçlı rekreasyon tesisi: Tiyatro- sinema, toplantı-seminer salonları, değişik kurs derslikleri, okuma salonu, internet kafe, sergi alanları bulunan çok amaçlı kapalı rekreasyon tesisinin içinde çocuk bakım odası ve aileler aktivitelere katılırken çocukların görevlilerce bakılacağı oyun alanı bulunacaktır.

2.3.2. Yönetim şeması

Tesisler Müdürü

Rek.Yön.Mer.Şub.Müd.

Kapalı Sp.Sal.Şub.Müd.

Açık Sp. Al.Şub.Müd.

Su Aktv.Şub.Müd.

A-Böl.Şefi

A-Böl.Şefi(büyük salon)

A-Böl.Şefi

Böl.Şefi

El işi atölyesi rek.lideri

Squash rek.lideri

Tenis antrenörü

Yüzme antrenörü

Foto. atölyesi rek.lideri

Fitness antrenörü

Basketbol antrenörü

Su altı sp. antrenörü

Bisiklet antrenörü

Yelken ant.

B-Böl.Şefi

B-Böl.Şefi(küçük salon)

B-Böl.Şefi

Marina Yöneticisi

Drama rek.lideri

Cimnastik antrenörü

Paintbol rek.lideri

Yelken Kulübü yön.

Müzik rek.lideri

Badminton antrenörü

Bocce rek.lideri

Bilgisayar rek.lideri

Dans rek.lideri

Mini golf rek.lideri

Satranç rek.lideri

Plates antrenörü

Outdoor rek.lideri

Yoga rek. lideri

Step- aerobik ant.

Skating rek. lideri

3. MATERYAL METOD

3.1. Araştırma Grubu

Çalışmanın evrenini Kocaeli ili Derince ilçesinde yaşayan 124.451 kişi oluşturmaktadır. Örneklem grubu, ilçede ikamet eden, rastgele yöntemle seçilen ve anketi cevaplamayı kabul eden 1388 kişiden oluşmaktadır.

3. 2. Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. İlçede yaşayan halkın planlanacak tesislerle ilgili ihtiyaç ve isteklerini öğrenmek amacıyla geliştirilen anket, örneklem grubunun demografik bilgileri, boş zamanları ve boş zamanlarını geçirmek istedikleri tesis ve alan tercihlerini içermektedir.

Değişik bölgelerdeki yerel yönetimlerin uyguladığı, planlayıp uygulayamadığı ve hala proje aşamasında olan çalışmalar incelenmiştir. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Doğu Kışla park projesi, Gölcük Belediyesi'nin Kavaklı sahil projesi, Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin kapatılan Merinos Fabrikası ve Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin kapatılan Seka Kağıt Fabrikasının dönüşüm projeleri (Sekapark), Amerika ve Kanada da halen kullanılan rekreasyon alanlarının ve tesislerinin yerleşim planları incelenmiştir.

Rekreasyon alan planlamasında uzman görüşleri doğrultusunda belli alanlara tesislerin yerleştirilmesi yapılmıştır. Yerleştirme sırasında anket çalışması göz önünde bulundurulmuş ve bunun yanında planlanan alanın sahildeki Harikalar Sahiline yakınlığı dikkate alınmıştır.

3.3 Verilerin Analizi

Anket sonucunda toplanan veriler Microsoft Office Excel 2003 programına aktarılmış yüzde ve frekansları alınarak grafikleri çizilmiştir. Tesis ve alan tercihlerinin, demografik özelliklerle karşılaştırılması için SPSS 13.0 paket programında Pearson chi-square (χ^2) testi uygulanmış, $p < 0,05$ 'lik güven düzeyinde istatistiksel anlamlılık düzeyleri belirlenmiştir. Derince deki Harikalar Diyarı yanındaki 36000 metrekare alan planlanmıştır.

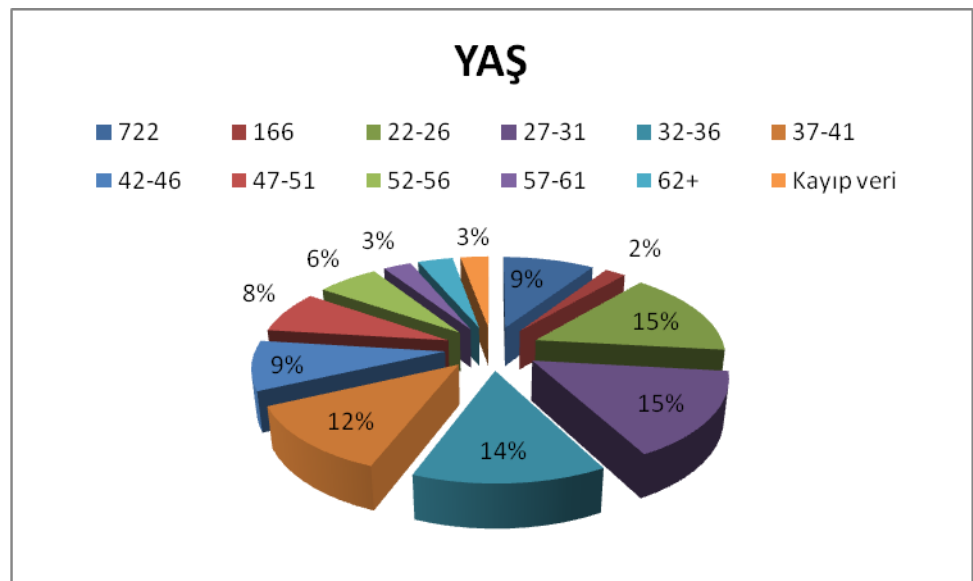
4.BULGULAR

1.Örneklem Grubunun Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Tablo 1. Örneklem Grubunun Yaş Değişkenine Göre Dağılımı

Yaş	f	%
12-16	722	52,1
17-21	166	11,9
22-26	87	6,2
27-31	87	6,2
32-36	77	5,5
37-41	69	5
42-46	50	3,7
47-51	43	3,1
52-56	35	2,5
57-61	16	1,2
62+	20	1,4
Kayıp veri	16	1,2
Toplam	1388	100

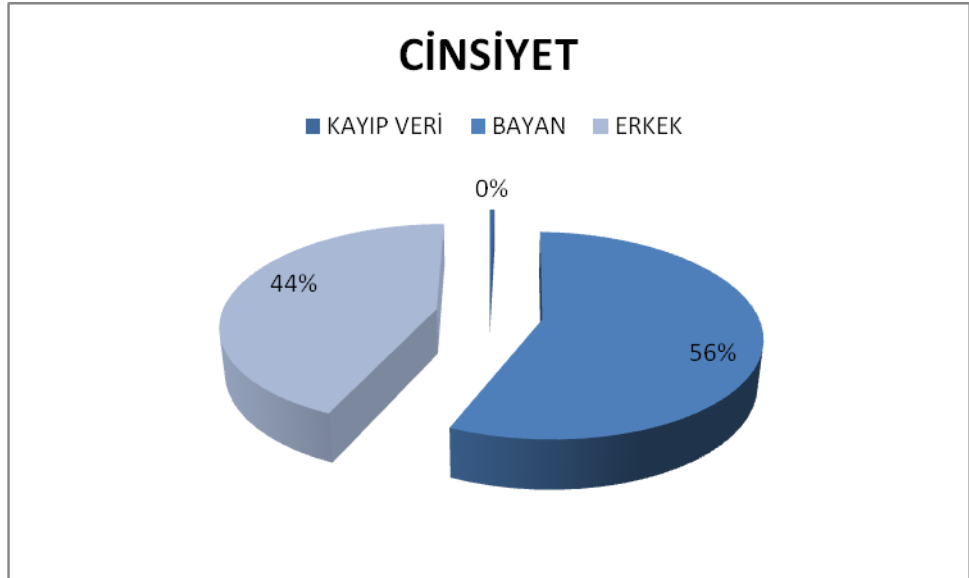
Örneklem grubunun yaş değişkeni incelendiğinde %52,1'nin 12-16 yaş, %11,9'unun 17-21 yaş, %6,2'sinin 22-26 ve 27-31 yaş, %5,5'inin 32-36 yaş, %5'inin 37-41 yaş, %3,7'sinin 42-46 yaş, %3,1'inin 47-51 yaş, %2,5'inin 52-56 yaş, %1,2'sinin 57-61 yaş, %1,4'ünün 62 ve üstü olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Örneklem Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Bayan	779	56,1
Erkek	603	43,5
Kayıp veri	6	0,4
Toplam	1388	100

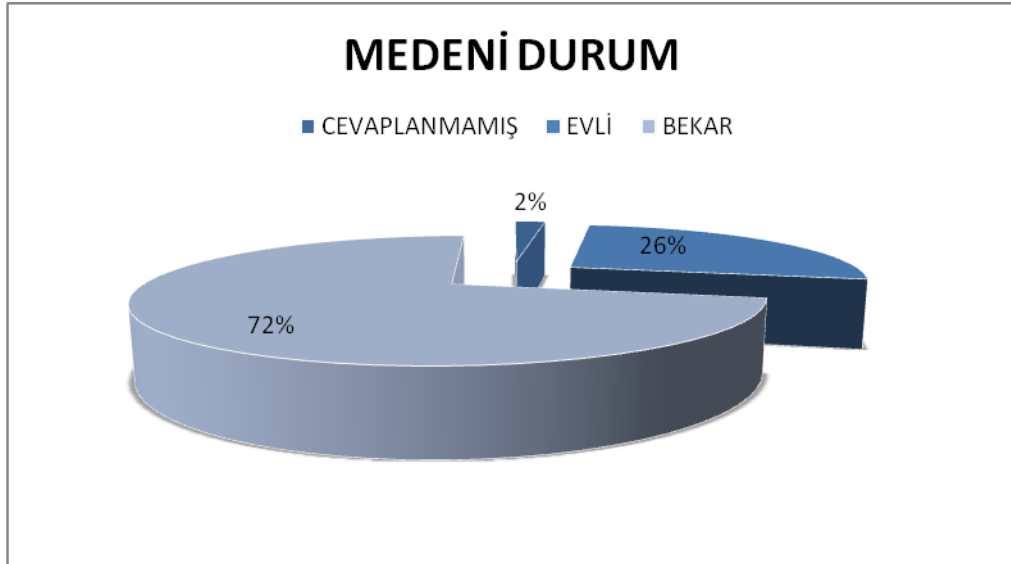
Örneklem grubu cinsiyet değişkeni incelendiğinde %56,1'si bayan, %43,5'inin baylardan oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3. Örneklem Grubunun Medeni Duruma Göre Dağılımı

Medeni Durum	f	%
Bekar	993	71,5
Evli	366	26,4
Kayıp veri	29	2,1
Toplam	1388	100

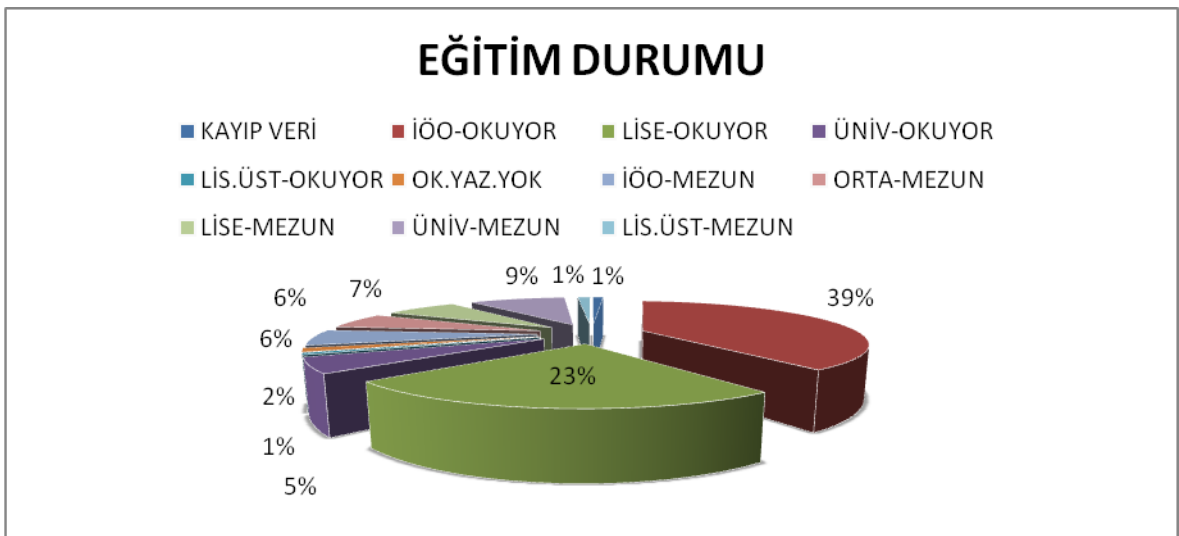
Örneklem grubunun medeni durum değişkeni incelendiğinde %71,5'i bekar, %26,4'ünün evlilerin oluştuğu görülmektedir.

Tablo 4. Örneklem Grubunun Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Eğitim Durumu	f	%
Okuma yazma bilmiyor	20	1,4
İlköğretim	541	39
Lise	325	23,4
Üniversite	74	5,3
Lisans Üstü	9	0,7
İlkokul mezunu	81	5,8
Ortaokul mezunu	82	5,9
Lise mezunu	95	6,8
Üniversite mezunu	130	9,4
Lisans Üstü mezunu	17	1,3
Kayıp veri	14	1
Toplam	1388	100

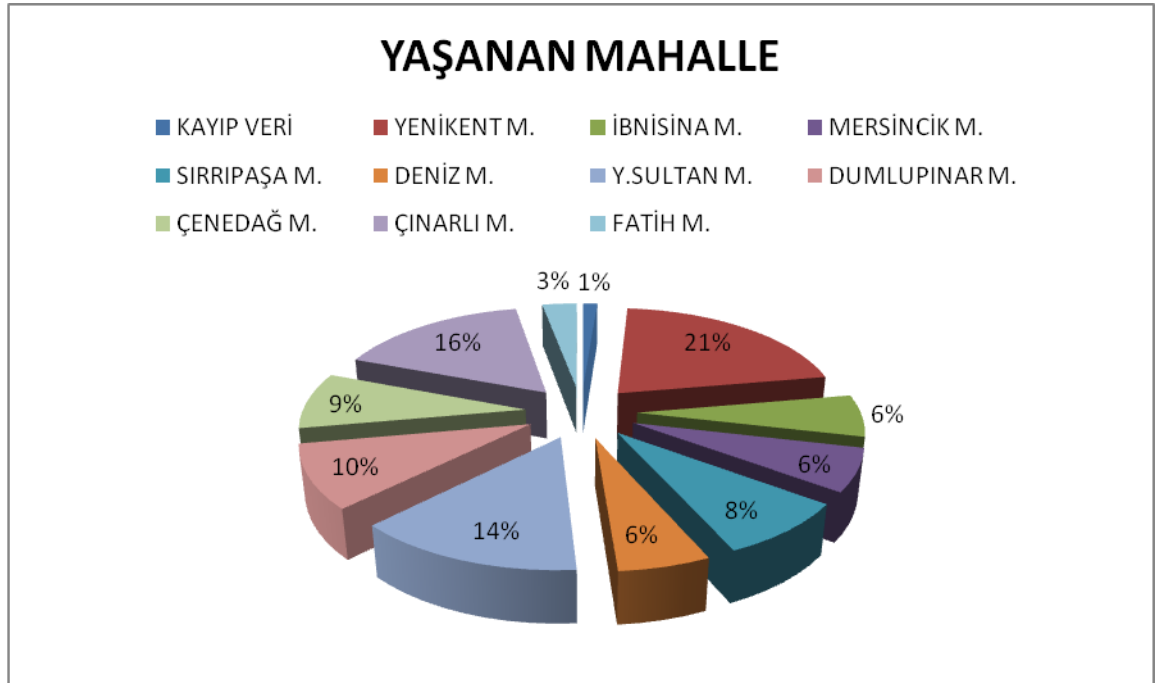
Örneklem grubu eğitim durumu incelendiğinde %39'unun ilköğretim, %23,4'ü lise, %5,3'ünün üniversite, %0,7'sinin lisans üstü öğrenime devam ediyor, %5,8'inin ilkokul mezunu, %5,9'unun ortaokul mezunu, %6,8'inin lise mezunu, %9,4'ünün üniversite mezunu, %1,3'ünün lisans üstü mezunu olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Örneklem Grubunun Yaşadığı Mahalleye Göre Dağılımı

Yaşanan Mahalle	f	%
Yenikent	292	21
Mersincik	89	6,4
İbni Sina	88	6,4
Sırrıpaşa	115	8,3
Deniz	77	5,5
Yavuz Sultan	191	13,8
Dumlupınar	133	9,6
Çenedağ	119	8,5
Çınarlı	226	16,3
Fatih	41	3
Kayıp veri	17	1,2
Toplam	1388	100

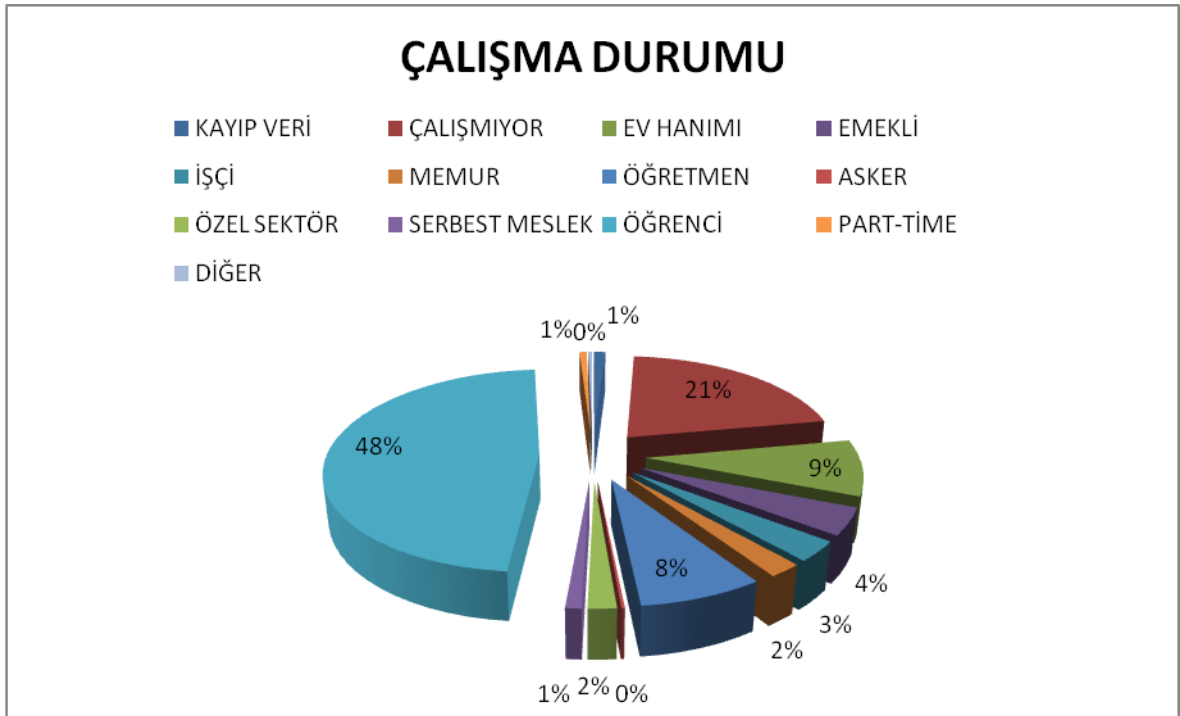
Örneklem grubunun yaşadığı mahalle değişkeni incelendiğinde %21'inin Yenikent, %6,3'ünün İbni Sina, %6,7'sinin Mersincik, %8,2'sinin Sırrıpaşa, %5,5'inin Deniz, %13,8'inin Yavuz Sultan, %9,5'inin Dumlupınar, %8,5'inin Çenedağ, %16,3'ünün Çınarlı, %4,2'sinin Fatih mahallesinde ikamet ettiği görülmektedir.

Tablo 6. Örneklem Grubunun Çalışma Durumuna Göre Dağılımı

Çalışma Durumu	f	%
Çalışmıyor	294	21,1
Ev Hanımı	123	8,8
Emekli	59	4,2
İşçi	44	3,2
Memur	30	2,2
Öğretmen	109	7,8
Asker	3	0,2
Özel Sektör	25	1,8
Serbest Meslek	14	1
Öğrenci	659	47,6
Part-time	9	0,6
Diğer	5	0,4
Kayıp	14	1,1
Toplam	1388	100

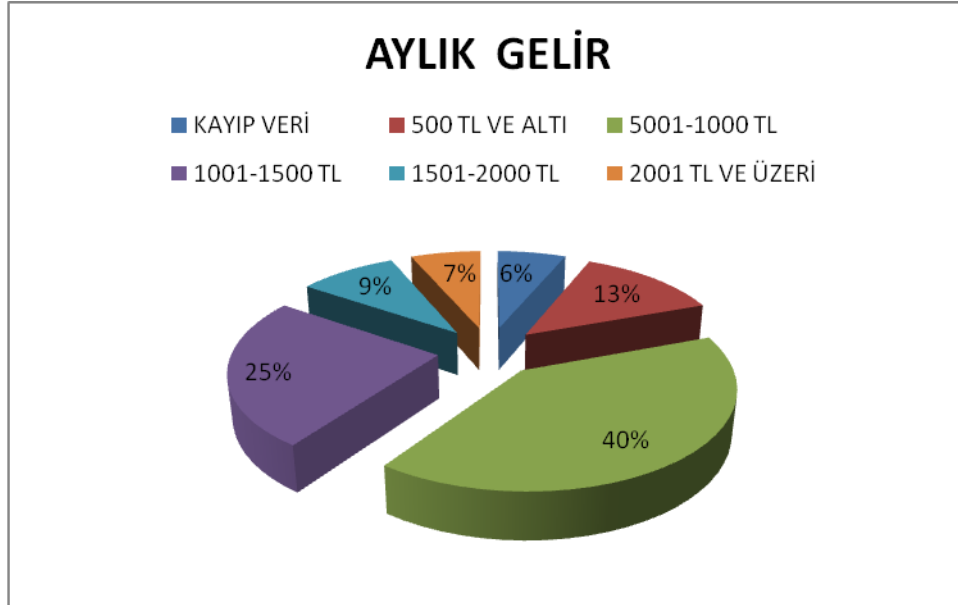
Örneklem grubunun çalışma durumuna göre dağılımı incelendiğinde %47,6'sının öğrenci, %8,8'inin ev hanımı, %4,2'sinin emekli, 3,2'sinin işçi, %2,2'sinin memur, %7,8'inin öğretmen, %0,2'sinin asker olduğu %1,8'inin özel sektörde çalıştığı, %1'inin serbest meslek sahibi olduğu, %21,1'inin çalışmadığı, %0,6'sının part-time çalıştığı görülmektedir.

Tablo 7. Örneklem Grubunun Aylık Gelir Durumuna Göre Dağılımı

Aylık Gelir	n	%
500 tl ve altı	182	13,1
501- 1000 tl	559	40,4
1001- 1500 tl	341	24,6
1501-2000 tl	127	9,1
2001 tl ve üzeri	91	6,5
Kayıp veri	88	6,3
Toplam	1388	100

Örneklem grubunun aylık gelir durumuna göre dağılımı incelendiğinde %13,1'inin 500TL ve altı, %40,4'ünün 501-1000TL, %24,6'sının 1001-1500TL, %9,1'inin 1501-2000TL,%6,5'inin 2000TL ve üzeri gelire sahip olduğu görülmektedir.

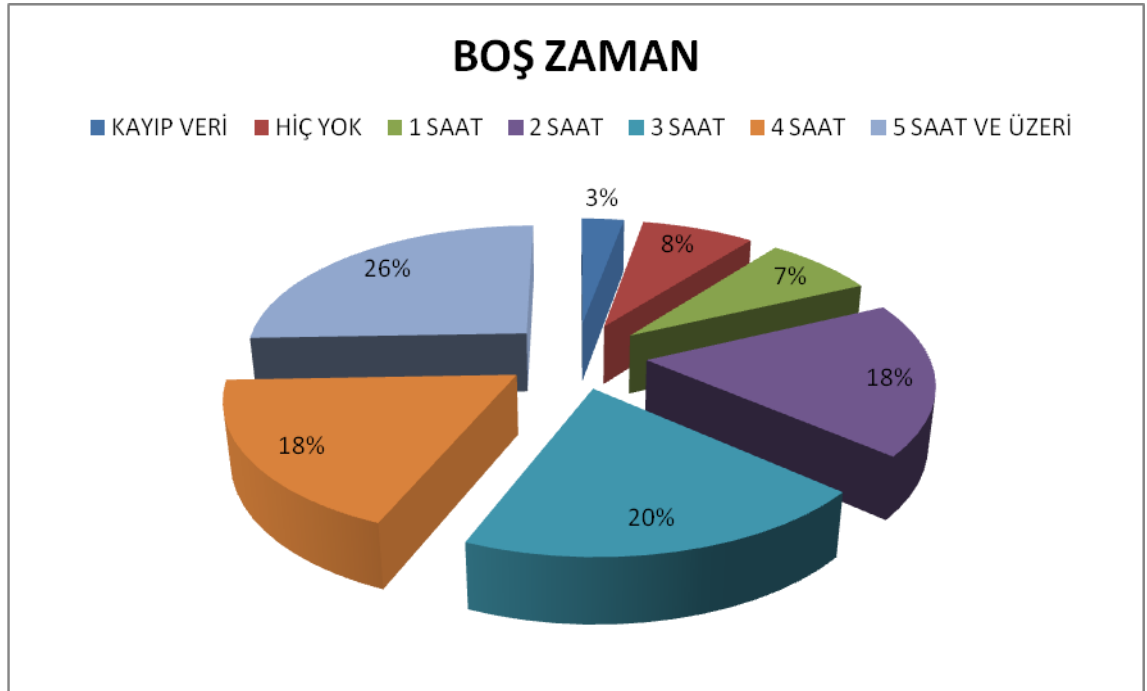

2. Örneklem Grubunun Boş Zamanlarına ve Tercihlerine Göre Dağılımı

Tablo 8. Örneklem Grubunun Günlük Boş Zaman Durumuna Göre Dağılımı

Boş Zaman	f	%
Hiç yok	106	7,6
1 saat	104	7,5
2 saat	255	18,4
3 saat	275	19,8
4 saat	253	18,2
5 saat ve üzeri	355	25,6
Kayıp veri	40	2,9
Toplam	1388	100

Örneklem grubunun günlük boş zamanına göre dağılımı incelendiğinde %7,6'sının hiç boş zamanının olmadığı, %7,5'inin 1 saat, %18,4'ünün 2 saat, %19,8'inin 3 saat, %18,2'sinin 4 saat, %25,6'sının 5 saat ve üzeri boş zamanı olduğu görülmektedir.

Tablo 9. Örneklem Grubunun Tercih Ettiği Rekreasyon Aktivite ve Tesislere Göre Dağılımı

Tesis Tercihi	f	%
Bisiklet yolu	726	52,0
Yürüyüş yolu	688	49,3
Yüzme havuzu	610	43,7
Sinema salonu	589	43,5
Kapalı spor salonu	557	39,9
Piknik alanı	549	39,3
Voleybol sahası	488	34,9
Basketbol sahası	483	34,6
Eğlence gösteri merkezi	472	33,8
Dans kurs merkezi	445	31,9
Tiyatro salonu	426	30,5
Yabancı dil kursu merkezi	404	28,9
Kütüphane	399	28,6
Çocuk rekreasyon alanı	380	27,2
Müzik çalışmaları merkezi	377	27,0
Cafe- oyun salonu	374	26,8
Engelliler rekreasyon merkezi	373	26,7
Plaj voleybol sahası	366	26,2
Tiyatro kurs merkezi	363	25,9
Balık tutma alanı	362	26,0
Paintball alanı	360	25,8
Müzik stüdyosu	345	24,7
El sanatları kurs merkezi	343	24,6
Satranç kurs merkezi	342	24,5
Fotoğrafçılık kurs merkezi	326	23,3
Tekerlekli paten alanı	321	23,0
Kay kay alanı	314	22,5
Uzak doğu sporları merkezi	308	22,0
Okuma salonu	305	21,9
Masa tenisi alanı	300	21,5
Bowling salonu	293	21,0
Fitnes merkezi	291	20,8
Hobi bahçesi	288	20,6
Tırmanma duvarı	278	19,9
Kuaförlük kurs merkezi	278	19,9
Resim çalışmaları merkezi	274	19,6
Tenis kortu	267	19,1
Halk oyunları salonu	266	19,0
Diksiyon kurs merkezi	261	18,7
Yemek kurs merkezi	236	16,9
Kültürel etkinlikler merkezi	220	15,8
Hızlı okuma kurs merkezi	214	15,3
Bilardo salonu	209	14,9
Maket yapma kurs merkezi	192	13,7
Mini golf alanı	183	13,1
Konferans salonu	165	11,8
Yelken tesisleri	160	11,4
Dart salonu	149	10,6
Puzzle yapma salonu	146	10,4
Orienteering alanı	134	9,6
Ayak tenisi sahası	134	9,6
Halı dokuma kurs merkezi	114	8,1
Bocce alanı	111	7,9
Squash salonu	101	7,2
Diğer	86	6,1
Briç salonu	74	5,3

İlçede yapılması planlanan tesislerin neler olacağıın tespit edilmesi için halkın görüşüne başvurulmuş ve ankete katılanların %52'si bisiklet yolu, %49,3'u yürüyüş yolu, %43,7'si yüzme havuzu, %43,5'i sinema salonu, %39,9'u kapalı spor salonunu, % 34,9 ve % 34,5'i voleybol ve basketbol sahası, %30,5'i tiyatro salonu, % 26'sı balık tutma alanı, %25,8'i paintball alanı, %23'ü tekerlekli paten alanı tercihinde bulunmuşlardır. Kapalı alanda düzenlenecek kursların tercih durumuna bakıldığında %31,9 dans, % 28,9 yabancı dil, % 27 müzik , %25,9 tiyatro, %24,6 el sanatları, % 24,5 satranç görülmektedir. Ayrıca halkın %27,2'sinin çocuk rekreasyon alanı, %26,7'sinin engelliler rekreasyon merkezi, % 21,9'sinin okuma salonu, % 20,6'sinin hobi bahçesi tercih ettikleri görülmüştür. Diğer olarak işaretlenen % 6,1 tercihin futbol sahası olduğu görülmüştür.

Tablo 10. Örneklem Grubunun Cinsiyete Göre Tercihlerinin İstatistiksel Analizi

Seçilen Tesisler	Bayan		Erkek		p değeri
	n	%	n	%	
Bisiklet Yolu	375	52,6	338	47,4	0,004
Yürüyüş Yolu	407	52,2	271	44,9	0,007
Yüzme Havuzu	340	56,7	260	43,3	0,844
Sinema Salonu	163	54,2	138	45,8	0,395
Kapalı Spor Salonu	269	48,9	281	51,1	0,000

p< 0,05

Örneklem gurubunun cinsiyete göre p< 0,05 düzeyinde bisiklet yolu, yürüyüş yolu, ve kapalı salon tercihlerinde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Yüzme havuzu ve sinema salonu tercihi ile cinsiyet arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 11. Örneklem Grubunun Medeni Duruma Göre Tercihlerinin İstatistiksel Analizi

Seçilen Tesisler	Evli		Bekar		p değeri
	n	%	n	%	
Bisiklet Yolu	136	19,3	569	80,7	0,000
Yürüyüş Yolu	226	33,7	445	66,3	0,000
Yüzme Havuzu	124	20,7	474	79,3	0,000
Sinema Salonu	36,0	12,0	264	88	0,000
Kapalı Spor Salonu	113	20,6	435	79,4	0,000

p< 0,05

Örneklem grubunun medeni durumlarına göre $p < 0,05$ düzeyinde bisiklet yolu, yürüyüş yolu, yüzme havuzu, sinema salonu ve kapalı salon tercihlerinde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur.

Tablo 12. Örneklem Grubun Tercihlerinin Aylık Kazanca Göre İstatistiksel Analizi

Seçilen Tesisler	1000 tl ve altı		1001- 2000 tl		2001 tl ve üstü		p değeri
	n	%	n	%	n	%	
Bisiklet Yolu	431	60,0	241	33,6	46	6,4	0,821
Yürüyüş Yolu	401	58,8	238	34,9	43	6,3	0,645
Yüzme Havuzu	331	54,7	223	36,9	51	8,4	0,001
Sinema Salonu	179	59,3	94	31,1	29	9,6	0,044
Kapalı Spor Salonu	329	59,7	468	33,7	91	6,6	0,093

$p < 0,05$

Örneklem grubunun aylık kazanca göre $p < 0,05$ düzeyinde yüzme havuzu ve sinema salonu tercihlerinde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Bisiklet yolu, yürüyüş yolu ve kapalı spor salonu tercihi ile aylık kazanç arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Tablo 13. Örneklem Grubun Tercihlerinin Boş Zamana Göre İstatistiksel Analizi

Seçilen Tesisler	Hiç yok		1-2 saat		3-4 saat		5 saat +		p değeri
	n	%	n	%	n	%	n	%	
Bisiklet Yolu	69	11,5	212	29,5	270	37,6	167	23,3	0,007
Yürüyüş Yolu	65	9,5	191	28,0	238	34,9	188	27,6	0,027
Yüzme Havuzu	47	7,8	167	27,6	237	39,2	154	25,5	0,025
Sinema Salonu	26	8,6	76	25,2	128	42,4	72	23,8	0,286
Kapalı Spor Salonu	44	8,0	149	27,0	213	38,6	146	26,4	0,092

$p < 0,05$

Örneklem grubunun boş zamana göre $p < 0,05$ düzeyinde bisiklet yolu, yürüyüş yolu ve yüzme havuzu tercihlerinde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur. Sinema salonu ve kapalı salon tercihlerinde istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır.

5. TARTIŞMA

Bu çalışma iki aşamadan oluşmuş, birinci aşamada Derince ilçesinde yaşayan halktan rasgele yöntemle seçilen örneklem grubunun demografik özellikleri, boş zamanları, rekreasyon aktivite ve tesis tercihlerine göre değerlendirmeleri yapılmıştır. İkinci aşamada ise birinci aşamanın sonuçları da dikkate alınarak Harikalar Sahili bölgesinin rekreasyon açısından planlaması yapılmıştır.

Örneklem grubunun yaş değişkeni incelendiğinde %52,1'nin 12-16 yaş, %11,9'unun 17-21 yaş, %6,2'sinin 22-26 ve 27-31 yaş, %5,5'inin 32-36 yaş, %5'inin 37-41 yaş, %3,7'sinin 42-46 yaş, %3,1'inin 47-51 yaş, %2,5'inin 52-56 yaş, %1,2'sinin 57-61 yaş, %1,4'ünün 62 ve üstü olduğu görülmektedir.

Örneklem grubu cinsiyet değişkeni incelendiğinde %56,1'si bayan, %43,5'inin erkeklerden oluştuğu görülmektedir.

Örneklem grubunun medeni durum değişkeni incelendiğinde %71,5'ini bekar, %26,4'ünü evlilerin oluştuğu görülmektedir.

Örneklem grubu eğitim durumu değişkeni incelendiğinde %39'unun ilköğretim, %23,4'ü lise, %5,3'ünün üniversite, %0,7'sinin lisans üstü öğrenime devam ediyor, %5,8'inin ilkokul mezunu, %5,9'unun ortaokul mezunu, %6,8'inin lise mezunu, %9,4'ünün üniversite mezunu, %1,3'ünün lisans üstü mezunu olduğu görülmektedir.

Örneklem grubunun yaşadığı mahalle değişkeni incelendiğinde %21'inin Yenikent, %6,3'ünün İbni Sina, %6,7'sinin Mersincik, %8,2'sinin Sırrıpaşa, %5,5'inin Deniz, %13,8'inin Yavuz Sultan, %9,5'inin Dumlupınar, %85'inin Çenedağ, %16,3'ünün Çınarlı, %4,2'sinin Fatih mahallesinde ikamet ettiği görülmektedir.

Örneklem grubunun çalışma durumuna göre dağılımı incelendiğinde %47,6'sının öğrenci, %8,8'inin ev hanımı, %4,2'sinin emekli, 3,2'sinin işçi, %2,2'sinin memur, %7,8'inin öğretmen, %0,2'sinin asker olduğu %1,8'inin özel sektörde çalıştığı, %1'inin serbest meslek sahibi olduğu, %21,1'inin çalışmadığı, %0,6'sının part-time çalıştığı görülmektedir.

Örneklem grubunun aylık gelir durumuna göre dağılımı incelendiğinde %13,1'inin 500TL ve altı, %40,4'ünün 501-1000TL, %24,6'sının 1001-1500TL, %9,1'inin 1501-2000TL, %6,5'inin 2000TL ve üzeri gelire sahip olduğu görülmektedir.

Örneklem grubunun günlük boş zamanına göre durumu incelendiğinde %7,6'sının hiç boş zamanının olmadığı, %7,5'inin 1 saat, %18,4'ünün 2 saat, %19,8'inin 3 saat, %18,2'sinin 4 saat, %25,6'sının 5 saat ve üzeri boş zamanı olduğu görülmektedir.

İlçede yapılması planlanan tesislerin neler olacağına tespit edilmesi için halkın görüşüne başvurulmuştur. Ankete katılanların %52'si bisiklet yolu, %49,3'u yürüyüş yolu, %43,7'si yüzme havuzu, %43,5'i sinema salonu, %39,9'u kapalı spor salonunu, % 34,9 ve % 34,5'i voleybol ve basketbol sahası, %30,5'i tiyatro salonu, % 26'sı balık tutma alanı, %25,8'i paintball alanı, %23'ü tekerlekli paten alanı tercihinde bulunmuşlardır. Ankete katılanların %52,1'inin 12-16 arasında olması bisiklet yolu tercihinin, %21,1 çalışmayan, %8,8 ev hanımı, %4,4 emekli bulunması ve ilçede sabah yürüyüşü yapanların olmasının yürüyüş yolu tercihinin sıklığını arttırdığı düşünülmektedir. Kapalı alanda düzenlenecek kursların tercih durumuna bakıldığında %31,9 dans, % 28,9 yabancı dil, % 27 müzik, %25,9 tiyatro, %24,6 el sanatları, % 24,5 satranç görülmektedir. Çalışmayan ve ev hanımı olan %36,9'luk kesimin kurs tercihini yaptıkları düşünülmektedir. Ayrıca halkın %27,2'sinin çocuk rekreasyon alanı, %26,7'sinin engelliler rekreasyon merkezi, % 21,9'sinin okuma salonu, % 20,6'sinin hobi bahçesi tercih ettikleri görülmüştür. Diğer olarak işaretlenen % 6,1 tercihin futbol sahası olduğu görülmüştür.

Örneklem grubunun ilk beş tesis tercihinine göre 0,05 anlamlılık düzeyinde yapılan istatistiksel analiz; Cinsiyetin, bisiklet yolu ($p= 0,004$), yürüyüş yolu ($p= 0,007$) ve kapalı spor salonu ($p= 0,000$) tercihlerinin seçiminde etkisi olduğunu, yüzme havuzu ($p= 0,844$) ve sinema salonu ($p= 0,395$) tercihlerinin seçiminde etkisi olmadığını göstermektedir. Bisiklet yolu, yürüyüş yolu ve kapalı spor salonu tercihlerindeki istatistiksel olarak anlamlı farkın bayanlardan kaynaklandığı, zayıflamak isteyen ve arkadaşlarıyla bir araya gelip sabah yürüyüşü yapan bayan grubun bu farkı yarattığı, sabah işe gitmek zorunda olan erkek grubun bisiklet ve yürüyüş yolunu tercih etmedikleri düşünülmektedir. Erkek örneklem grubunun halı saha ya da açık havada rekreatif etkinliklere rahatça katılırken, toplumsal ve kültürel etkilerden dolayı bayanların kapalı spor salonunu tercih ettikleri düşünülmektedir.

Medeni durumun, bisiklet yolu ($p= 0,000$), yürüyüş yolu ($p= 0,000$), yüzme havuzu ($p= 0,000$), sinema salonu ($p= 0,000$) ve kapalı spor salonu ($p= 0,000$) tercihlerinin seçiminde etkisi olduğu görülmektedir. İstatistiksel olarak anlamlı farkın bekar örneklem grubundan kaynaklandığı, genç ve bekar grubun daha çok öğrencilerden oluştuğu düşünülürse, çalışmayan ve evde sorumlulukları evlilere oranla daha az olan bu grubun

boş zamanlarını değerlendirmek için bisiklet yolu, yürüyüş yolu, yüzme havuzu, sinema salonu ve kapalı spor salonu tercih ettikleri düşünülmektedir.

Aylık kazancın, yüzme havuzu ($p= 0,001$) ve sinema salonu ($p= 0,044$) tercihlerinin seçiminde etkisi olduğu, bisiklet yolu ($p= 0,821$), yürüyüş yolu ($p= 0,645$) ve kapalı spor salonu ($p= 0,093$) tercihlerinin seçiminde etkisi olmadığı görülmektedir. İstatistiksel olarak anlamlı farkın 1000 tl ve daha düşük, aylık kazanca sahip örneklem gurubundan kaynaklandığı, düşük gelir düzeyinde oldukları için yaz tatiline çıkamayan ve denizden faydalanamayan gurubun yüzme havuzunu tercih ettikleri düşünülmektedir. Yüksek gelir düzeyindeki gurubun evlerinde vcd- dvd ya da dvix player ve ses sistemleri olduğu için sinemaya gitmeyi düşük gelir gurubundan daha az tercih ettikleri düşünülmektedir.

Günlük boş zamanın, bisiklet yolu ($p= 0,007$), yürüyüş yolu ($p= 0,027$) ve yüzme havuzu ($p= 0,025$) tercihlerinin seçiminde etkisi olduğu, sinema salonu ($p= 0,286$) ve kapalı spor salonu ($p= 0,092$) tercihlerinin seçiminde etkisi olmadığı görülmektedir. İstatistiksel olarak anlamlı farkın günlük 3-4 saat boş zamana sahip örneklem gurubundan kaynaklandığı, bisiklete binme, yürüyüş yapma, yüzmek gibi uzun süreli boş zamana ihtiyaç duyulan etkinliklerin daha az boş zamana sahip olan örneklem gurubundan daha çok tercih edildiği düşünülmektedir.

Yıldırım'ın (2007) yaptığı "Eskişehir ili mevcut spor tesislerinin sportif faaliyetler açısından değerlendirilmesi ve 2015 yılı tesis stratejisinin belirlenmesi" isimli çalışmasında bireylerin uzman kişiler denetiminde daha planlı ve sağlıklı spor yaptıklarını böylelikle de fiziksel ve sosyal açıdan ihtiyaçlarını karşıladıklarını ortaya koymuştur. Bireyler tesislerin birden fazla spor dalına uygun şekilde çok amaçlı yapıldığını da belirtmişlerdir. Tesislerin çok amaçlı bir spor kompleksi şeklinde yapılması ekonomik açıdan da yarar sağlamaktadır. Fakat mevcut tesislerin emniyet ve güvenlik açısından yetersiz kaldığı görülmüştür.

Bizim çalışmamızda planlanan tesislerin yönetim şeması oluşturularak çalışmaların uzman denetiminde yapılması konusu ele alınmış, ayrıca hazırlanan konsept projede tesis güvenlik birimine yer verilmiştir.

Özdemir ve arkadaşlarının (2006) "Türkiye Taş Kömürü Genel Müdürlüğü'nde çalışan yeraltı işçilerinin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarının belirlenmesi" isimli çalışmasında Zonguldak ilinde boş zamanları değerlendirme imkânları %56,7 ile yetersiz bulunmuştur.

Göktaş ve Çolak'ın (2006) “Vergi Dairesi Başkanlığında çalışan personelin boş zamanlarını değerlendirmesi üzerine bir araştırma” isimli çalışmasında %22,2 malzeme, araç-gereç, %15,8 tesis yeterli değil sonuçları bulunmuştur.

Ekici ve arkadaşlarının (2006) “Yerel yönetimlerde (belediyelerde) rekreasyonun yeri ve belediyelerin rekreasyon faaliyetlerine yaklaşımlarının değerlendirilmesi” isimli çalışmasında, belediyelerin rekreatif faaliyet çalışmaları için imkânlarının %13 oranında yeterli olduğu, bu çalışmaları yapmak için % 60 gerekli ve yeterli personel olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Kandaz ve Hergüner'in (2006) “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerinin incelenmesi (Sakarya ili örneği)” isimli çalışmalarında %36,2 serbest zamanı değerlendirmeye yönelik alanlar açılmalı, serbest zaman etkinliklerine katılmama nedenleri, %17,5 tesis ve araç-gereç eksikliğinden şeklinde bulunmuştur.

Yukarıdaki çalışmalar, tesis yetersizliğinin rekreatif etkinliklere katılımı olumsuz yönde etkilediğini göstermekte ve çalışmamızı desteklemektedir.

Başaran ve Erenci'nin (2006) Kocaeli Üniversitesinde yaptıkları “Bir üniversite kampüsünde rekreasyon tercihlerinin belirlenmesi (Umuttepe örneği)” isimli çalışmalarında tesislerin ve organizasyonların rekreasyonel katılımında %72 oranında önemli bir yeri kapsadığı görülmüştür.

Hergül ve arkadaşlarının (2006) “Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan öğretmen adaylarının boş zaman anlayış ve alışkanlıklarının araştırılması” isimli çalışmalarında erkek öğrencilerin %37,6sı etkinlikleri ve tesisleri yetersiz, %45,3ü de az yeterli bulmuştur. Kız öğrencilerde ise bu oranlar %34,1 ile yetersiz, %39 ile az yeterli şeklindedir.

Arslan'ın (1994) “Üniversite öğrencilerinin boş zaman değerlendirme eğilimi öğretmen yetiştiren kurumlarda karşılaştırmalı bir araştırma” isimli çalışmasında öğrenciler etkinliklere %96,1 oranında fiziksel yetersizliklerden dolayı katılmadıkları belirtmişlerdir.

Demirel ve Harmandar'ın (2008) “Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılımlarında engel oluşturabilecek faktörlerin belirlenmesi” isimli çalışmalarında tesis, hizmet, ulaşım boyutunda eksikliğe rastlanmıştır.

Korucu ve arkadaşlarının (2006) “Sınıf Öğretmeni adaylarının boş zaman alışkanlıkları ile spora olan ilgilerinin incelenmesi” isimli çalışmalarında Gazi Osman Paşa Üniversitesi %88,5, Celal Bayar Üniversitesi’nde %81,6, Gazi Üniversitesi’nde %82,2 oranında üniversitelerin rekreasyon alanlarının yetersiz olduğu bulunmuştur.

Ateş ve arkadaşları (2006) “Kampüs rekreasyonu açısından üniversite bölümlerinin karşılaştırılması” isimli çalışmalarında İİBF öğrencilerinin %54ü’nün tesisler yeterli olmadığı için serbest zaman aktivitelerine katılmadıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Üniversite öğrencileri ile yapılan yukarıdaki çalışmalarda, rekreasyon tesislerinin eksikliğinden dolayı boş zamanlarını değerlendirecek etkinliklere katılımın yetersiz olduğu görülmekte ve bizim çalışmamızı desteklemektedir.

Togo ve arkadaşlarının (2006) “Hastane çalışanlarının cinsiyete göre rekreatif eğilimlerinin değerlendirilmesi” isimli çalışmalarında aktiviteler yeterli mi sorusuna verdikleri yanıtlarda bayan personelin %41,2si kısmen, %35,3ü yetersiz olduğu cevabını vermişlerdir. Erkek personelin 31,25i yetersiz, 12,5i kısmen cevabını vermişlerdir.

Özışık’ın (1998) “Kara Harp Okulu Öğretim Elemanlarının rekreasyon sorunları üzerine bir araştırma” isimli çalışmasında rekreasyonel etkinliklere katılmama nedenleri %39 ile tesis, araç-gereç yokluğu sonucuna ulaşılmıştır.

Binarbaşı ve arkadaşların (2006) “Kütahya ilinde görev yapan öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirme faaliyetlerinin incelenmesi” isimli çalışmasında öğretmenler ilde boş zamanı değerlendirmeye yönelik imkânlarla sahip olmadığı görüşündedirler.

Yukarda adı geçen çalışmalar, çalışan kesimin iş yerleri ve yakın alanlarda tesis eksikliğinin rekreasyona katılımı olumsuz yönde etkilediği göstermektedir ve çalışmamızı desteklemektedir. Tasarıma yönelik rehber niteliği taşıyan çalışmamızın yerel yönetimler, üniversiteler ve özel sektöre yol gösterici ve özendirici etkisinin rekreasyon tesislerinin artmasına neden olacağı düşünülmektedir.

Yurtdışındaki örnek tasarımlar olarak ele alınan; Almanya’nın Berlin şehrinde 1995 yılında Chiristian Langhof tarafından tasarlanmış “Sport Complex for Performing Artist” isimli tesis çok amaçlı spor kompleksi şeklinde yapılmıştır. Her seviyedeki kullanıcıya hitap etmektedir.

Fransanın Zoug şehrinde Betrix ve Consolascio tarafından yapılmış Sport Pavilion “In Der Herti” tesisi açık ve kapalı alanları ile çok amaçlı rekreasyon tesisi olarak kullanılmaktadır.

Fransa Marcellade 2003 yılında yapılmış “Ruffi Sport Complex” isimli tesis açık ve kapalı spor tesisleri, yürüyüş yolları ve yeşil alanları içinde bulundurmaktadır.

Her üç tesiste bodybuilding salonu, kafeterya ve bar bulunmaktadır (Broto,2005).

Kanada Torontoda “Island Park” ta havuzlar, iki yelken kulübü ve kano kulübü, sanat alanı, bisiklet parkuru, ada içinde gezilecek bot parkurları ve bot kiralama alanı, çocuk oyun alanları ve golf alanı bulunmaktadır. Tesiste kafe, restaurant ve alışveriş alanlarıyla soyunma odaları ve dolapları bulunmaktadır (www.toronto.ca/parks/island)

Kanada Edmonton’daki spor ve rekreasyon tesislerinde açık spor alanları, yürüyüş ve bisiklet yolu, kapalı yüzme havuzu, rekreasyon park alanı, kapalı spor ve rekreasyon tesisleri bulunmaktadır (www.edmontonsportclub.com).

Amerika Birleşik Devletleri Washington eyaleti Kirkland’da 2001 yılında çalışmamıza benzer bir çalışma yapılmış ve şehir halkının istekleri sorulmuştur. İlk beş seçeneğin fitness, yüzme havuzu, toplantı ve çok amaçlı salonlar, yürüyüş ve koşu alanı, tenis kortu olduğu görülmüştür. Bizim çalışmamızda da halkın ilk beş seçeneği içinde yüzme havuzu ve yürüyüş yolu bulunmaktadır. Kirkland’ daki kapalı tesislerde sanat ve el sanatları stüdyosu, çocuk bakım odası, özel etkinlikler (doğum günü, toplantı) odası, fitness-kardio salonu, sentetik zemin çok amaçlı aktivite salonu, tahta zemin aktivite salonu (pilates, yoga, mücadele sporları), tahta zemin kapalı spor salonu, yürüyüş ve koşu pisti, yüzme havuzu, terapi havuzu, rekreasyon ve eğlence havuzu, soyunma odaları ve dolaplar, restaurant ve vitamin bar bulunmaktadır (www.ci.kirkland.wa.us/depart/parks).

Yukarıda adı geçen rekreasyon tesisleri bizim çalışmamızı destekler niteliktedir. Sport Complex for Performing Artist, Sport Pavilion “In Der Herti”ve Ruffi Sport Complex’de sürdürülebilir mimarlık yöntemleri kullanılmış, tesis aydınlatmalarında kullanılan camlar sayesinde gün ışığından daha çok faydalanılmış, kapalı alanlarda iç malzeme olarak tahta tercih edilmiş, enerji kullanımında tasarruf sağlanmıştır.

Bizim çalışmamızda da kapalı spor alanlarının yerleşiminde, kapalı yüzme havuzu ve buz sporları salonu yan yana tasarlanmış, havuz suyunu ısıtmak için kullanılacak enerji ile buz sporları salonunu soğutmak için kullanılacak enerjinin ortak kullanımı düşünülmüştür.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Derince Harikalar Sahilinde yapılması planlanan rekreasyon tesisleri ile ilgili olarak, ilçede yaşayan halka uygulanan anketle değişik yaş, medeni durum, aylık gelir ve çalışma durumuna sahip, farklı mahallelerde ikamet eden, bayan ve erkek örneklem grubunun eğilimleri ölçülmüştür.

Yapılan anketle halkın istek ve ihtiyacı olan açık ve kapalı rekreasyon tesisleri ve bu alanlarda yapılması istenen etkinlikleri belirlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre tercih edilen ilk beş tesis bisiklet yolu, yürüyüş yolu, yüzme havuzu, sinema salonu, kapalı spor salonu olmuştur.

Bisiklet yolu tercihinin çok fazla olması, ankete katılan genç yaş gurubunun fazla olması sonucuna bağlanırken bisiklet kullanımının farklı bir boyutu olan BMX parkuru planlanan tesisler içine alınmıştır. Dünyada oldukça gelişmiş bir spor dalının tanınması ve gelecekte bu tesiste uluslar arası boyuta varan etkinlikler yapılması düşünülmüştür.

Planlanan alandaki rekreasyon tesisleri altı ana başlıkta geliştirilmiştir. Ana giriş ve otoparka yakın erişimi en kolay olan bölge çok amaçlı sosyal ve kültürel rekreasyon tesisi olarak planlanmıştır. İlk beş tercih arasında yer alan sinema salonu ve değişik kurs etkinlikleri ile sergi salonu bu tesis içine yerleştirilmiştir.

Rekreasyon tesislerine, mevcut parktan gelenlerin yaya olarak daha kolay erişebilecekleri alana, skate park, mini golf ve tenis tesisleri yerleştirilmiştir.

Piknik ve eğlence tesisleri içine hobi bahçeleri, piknik alanı, piknik yapmaya gelen ailelerin çocukları için tahta bisiklet alanı, her yaş gurubunun kolaylıkla yapabileceği bir etkinlik olan bocce alanı, açık satranç ve fitness aletleri yerleştirilmiştir.

Outdoor aktivite tesisleri içine, bölgede bulunan farklı sanayi kuruluşlarının da yararlanacağı outdoor aktivite alanı, okulların ve her yaş gurubundan katılımcının kullanabileceği paintball alanı yerleştirilmiştir.

Denizle ilgili tesisler olarak, balık tutma alanı, mevcut yelken kulübünün etkin hale getirilmesi için yelken tesisleri ve bölgedeki sanayi kuruluşlarının da yararlanacağı mini marina planlanmıştır.

Örneklem gurubunun ilk beş tesis tercihine göre istatistiksel analiz yapılmıştır. Cinsiyet ile bisiklet yolu yürüyüş yolu ve kapalı spor salonu tercihleri arasında istatistiksel olarak ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur.

Örneklem gurubunun medeni durumlarına göre bisiklet yolu, yürüyüş yolu, yüzme havuzu, sinema salonu ve kapalı spor salonu tercihlerinde istatistiksel olarak ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur.

Örneklem gurubunun aylık kazancına göre yüzme havuzu ve sinema salonu tercihlerinde istatistiksel olarak ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur.

Örneklem gurubunun boş zamanına göre bisiklet yolu, yürüyüş yolu ve yüzme havuzu, tercihlerinde istatistiksel olarak ($p < 0,05$) düzeyinde anlamlı fark bulunmuştur.

Bu çalışmayla bölgede eksikliği hissedilen, bilimsel ve bilinçli olarak planlaması yapılmış bir rekreasyon tesisi oluşturularak toplumda rekreasyon bilincinin geliştirilmesi düşünülmüştür. Bölgede yaşayan her kesimden bireylerin bu tesislerden yararlanmaları, kendilerine uygun buldukları rekreasyon aktiviteleri ile ilgilenmeleri ayrıca bölgedeki sanayi kuruluşları çalışanları ve sporcuların da planlanmış bu tesisleri eğitim amaçlı kullanmaları hedeflenmiştir.

6.2. Öneriler

Tesisler planlanırken çevre tahrip edilmemeli, doğal değerler korunmalıdır.

Farklı yaş ve statüde bulunan kimselerin tesisten eşit oranda yararlanması ideal bir hedef olarak belirlenerek yapılacak olan tesislerin araç-gereç ve personel yönünden tam donanımlı, ulaşım açısından sorunsuz bir yapıda oluşturulması gereklidir.

Tesislerinin, engellilerin giriş ve çıkışlarda ve spor yaparken kolayca faydalanacağı şekilde projelendirilmeleri ve yaptırılması sağlanmalıdır.

Sürdürülebilirlik kavramı çerçevesinde tesislerin geleceği ile ilgili kararlar alınmalıdır. Çevreye duyarlı, enerjiyi, suyu, malzemeyi ve bulunduğu alanı etkin bir şekilde kullanan, insanların sağlık ve konforunu koruyan yapılar geri dönüşümü kolay malzemelerden yapılmalıdır.

Rekreasyon tesislerinin planlama ve tasarlama ekiplerinde rekreasyon uzmanları da yer almalıdır.

Bundan sonra yapılacak rekreasyon tesisi planlamasında, kullanıcı profiline ihtiyaçlarına göre, önerilen alanda yer alacak fonksiyonlar ve fonksiyonlar arası ilişkiler belirlenerek tasarıma geçilmelidir.

Planlanan tesisin de oluşturulacak rekreasyon departmanı, tesisin yönetimi ve aktivitelerin programlanmasını üstlenmelidir.

Rekreasyon departmanındaki profesyonel ekibi destekleyecek ve rekreasyon liderliği yapabilecek gönüllüler ve yarı zamanlı çalışacak öğrenciler kullanılması, BESYO mezunlarına iş imkanı yaratacaktır.

KAYNAKLAR

Ağılönü, A. (2007) Yerel Yönetimlerde Rekreasyon Hizmetleri Ve Model Belirleme (Fethiye Örneği), Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Arslan, N. (1994) Üniversite Öğrencilerinin Boş Zaman Değerlendirme Eğilimi Öğretmen Yetiştiren Kurumlarda Karşılaştırmalı Bir Araştırma. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.

Ateş, B., Öcal, K., Müftüler, M., Yıldız, F. C., Gönülateş, S. (2006) Kampüs rekreasyonu açısından üniversite bölümlerinin karşılaştırılması. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı s: 109, Muğla.

Aydemir, Ş., Aydemir, S. E. (2004) Kentsel Alanların Planlanması ve Tasarımı. Akademi Kitapevi, Trabzon.

Barton, H., Tsorou, C. (2000) Healty Urban Planning. Published on Behalf of the World Health Organization Religion Office for Europe by Spon Press.

Başar, M., A. (2006) Türkiye'deki Tabiat Parklarının Açık Hava Sportif Aktiviteleri Açısından Mevcut Potansiyellerinin Belirlenmesi (Kocaeli Ballıkayalar Tabiat Parkı Örneği), Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

Başaran, Z., Erenci, T. (2006) Bir üniversite kampüsünde rekreasyon tercihlerinin belirlenmesi (Umuttepe örneği). 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı s: 69-70, Muğla.

Bircan, K. (2003) Aydın İlindeki Firmaların Neden Olduğu Çevre Kirliliği ve Bu Kirliliğin Sosyal Sorumluluk Anlayışı İçerisinde Çözümlemesi ve Bir Model Önerisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilimdalı, Aydın.

Binarbaşı, S., Özdilek, Ç., Kalkavan, A. (2006) Kütahya ilinde görev yapan öğretmenlerin boş zamanlarını değerlendirme faaliyetlerinin incelenmesi. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı s: 91-93, Muğla.

Broto, C. (2005) Architecture on Sport Facilities. Publisher Arian Mostaedi. Linkbooks. Barcelona. Spain.

Bulut, Y. (2000) Tercan Baraj Gölü ve Çevresinin Rekreasyon Alan Kullanım Potansiyelinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erzurum Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.

Ceyhun, S. (2008) Spor tesislerinin rekreatif açıdan kullanımı. Kastamonu Eğitim Dergisi Cilt:16 No:1 s: 325-332

Çubuk, M. (1984) Turizmin, Dinlenme-Eğlenme ve Boş Zaman Değerlendirme ile Bütünleşmesi, Yeniden Tanım Denemesi ve Turizm Planlamasında Sistemli Bir Yaklaşım. Mimar Sinan Üniversitesi Basımevi, İstanbul.

Demirel, M., Harmandar, D. (2008) Üniversite öğrencilerinin rekreasyonel etkinliklere katılımlarında engel oluşturabilecek faktörlerin belirlenmesi. 10th International Sport Sciences Congress Proceedings-1p 234. Bolu.

Driver, B. L., Brown, P. J., Peterson, G. L. (1991) Benefits of Leisure. Venture Publishing. State College, Pa

Ekici, S., Can, S., Beyaz, Ö. (2006) Yerel yönetimlerde (belediyelerde) rekreasyonun yeri ve belediyelerin rekreasyon faaliyetlerine yaklaşımlarının değerlendirilmesi, 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı, Muğla.

Etlı, B. (2002) Edirne İli merkez ilçe yeşil alan sisteminin peyzaj mimarlığı ilkeleri yönünden irdelenmesi. Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi B Serisi Cilt 3 No: 1 47-59 s: 2

Gökdeniz, A., Hacıoğlu, N., Dinç, Yakup. (2003) Boş zaman & Rekreasyon Yönetimi Örnek Animasyon Uygulamaları, Detaş Yayıncılık. Ankara

Göktaş, Z., Çolak, M. (2006) Vergi Dairesi Başkanlığında çalışan personelin boş zamanlarını değerlendirme üzerine bir araştırma. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı. Muğla

Gümüş, H., M. (1999) Kentsel Yerleşme Kuşaklarında Rekreasyon Olanakları Bornova Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Güler, Ç., Çobanoğlu, Z., Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Yüzme Havuzları

Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A., Dinç, Y. (2003) Boş Zaman & Rekreasyon Yönetimi Örnek Animasyon Uygulamaları. Detay Yayıncılık. Ankara.

Hergül, E., Pepe, K., Koç, İ. (2006) Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesinde okuyan öğretmen adaylarının boş zaman anlayış ve alışkanlıklarının araştırılması. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı s: 76-79 , Muğla.

Kandaz, G. N., Hergüner, G. (2006) Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin serbest zamanlarını değerlendirme biçimlerinin incelenmesi (Sakarya ili örneği). 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı s: 49-51, Muğla.

Karagün, E. (2008) Sosyal Fobi Özellikleri Gösteren Üniversite Öğrencilerinde Rekreatif Aktivitelerin Fobik Tutumlar Üzerine Etkisinin Araştırılması. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Kocaeli.

Karaküçük, S. (2005) Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme. Gazi Kitapevi 5. Baskı. Ankara.

Karaküçük, S., Başaran, Z. (1997) Stresle Başa Çıkmada Rekreasyon (Boş Zamanları Değerlendirme) Faktörü, Milli Eğitim. Sayı: 134. Ankara.

Katircioğlu, A. (1999) Yerel Yönetimlerin (Belediyelerin) Rekreatif Faaliyetlere Yaklaşım ve Uygulamaları Bakımından Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Samsun.

Kılbaş, Ş. (2001) Rekreasyon Boş Zamanları Değerlendirme, Anaca yayınları, Ankara.

Kılıç, K. (2006) Harcanabilir Gelirin Artmasının Sportif Rekreasyona Katılıma Olan Etkisinin Araştırılması İstanbul Örneği, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı. Kütahya.

Kızıltuğ, H. (1997) Şehirselsel Açık Alan Kullanımının Erişilebilirlik ve İşlevsel Çeşitlilik Yönlerinden Değerlendirilmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Koral, D. (1993) Avrupa Topluluğu Ülkelerinde Spor ve Rekreasyonun Organizasyonu ve Bunun Türkiye’de Uygulanması Üzerine Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara.

Korucu, G., Yetim,A., Güllü, M. (2006) Sınıf öğretmeni adaylarının boş zaman alışkanlıkları ile spora olan ilgilerinin incelenmesi. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı s: 86-98 , Muğla.

Mobley, T. A. (2006) Yerel Yönetimlerin Halkın Rekreasyon ve Park İhtiyaç ve Hizmetlerini Karşılamadaki Rolü. Sağlıklı Kentler Birliği Sempozyumu. Eskişehir.

Nemli, E. Sürdürülebilir Gelişme: Ekonomi İle Çevre Arasındaki Denge, www.kalder.org/genel/Esra%20Nemli%20Oturum%205E%20Windows%20XP.ppt. Erişim Kasım 2008

Okuyucu C. Ramazanoğlu F. (2006) Dünyadaki değişimin boş zaman faaliyetlerine etkileri. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı, s: 74-75, Muğla.

Özışık, Y. (1998) Kara Harp Okulu Öğretim Elemanlarının Rekreasyon Sorunları Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özdemir, A.S., Karaküçük, S., Gümüş, M., Kıran, S. (2006) Türkiye Taş Kurumu Genel Müdürlüğünde çalışan yer altı işçilerinin boş zamanlarını değerlendirme alışkanlıklarının belirlenmesi. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı, s: 9--15, Muğla.

Pehlivanoglu, T. (1986) Belgrad Ormanının Rekreasyon Potansiyeli ve Planlama İlkelerinin Saptanması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Renklidağ, Ö. (2000) The Urban Park: an Extension on Nature and Urban Culture. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Ankara

Roosman R. J. Schlatter E. B. (2000) Recreation Programming Desing Leisure Experiences, Third Edition, Sagamore Publishing, United States,

Scott D. Williams, T. Graham, S., Baker, B. (2003) “Evaluating Outdoor Experimental Training for Leadership and Team Building”, The Journal of Management Development, , No. ½, Vol. 22.

Sezgin, S. (1987) Türk Toplumunun Rekreasyon Alışkanlıkları:İstanbul Örneği, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya Anabilim Dalı, İstanbul.

Sönmez, F. İşletmelerin Sosyal Sorumluluğu ve Çevre Sorunlarında Ekonomik Yaklaşımlar, www.econturk.org/Turkiyeekonomisi/Feristah_II.doc. Erişim Ekim 2008

Stanley, L. (1983) Recreation Planning and Management, Stanley Lieber, Daniel Fesenmaier, Stage College, Pa: Venture Pub.

Sawyer, T., H. (2002) Facilities Planning for Health, Fitness, Physical Activity, Recreation and Sports: Concepts and Applications, Tenth Edition, , Sagamore Publishing.

Şimşek, B. (2002) A Study On Recent Approaches In The Production Of Public Parks In Western Cities. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü. Ankara.

Tanrıvermiş, E. (2000) Ankara Koşullarında Suya Dayalı Rekreasyon-Spor Faaliyetlerinin Planlanması Üzerine Bir Araştırma, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Togo, O. T., Öcal, K., Ekici, S. (2006) 11-14 yaş gurubu erkek Öğrencilerin serbest zamanlarında yaptıkları basketbol aktivitesinin kişilik (benlik) yapıları üzerine etkisi. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi Bildiri Kitabı s: 111, Muğla.

Tuncer, D., Ayhan, Y. D., Varoğlu, D. (2007) Genel İşletmecilik Bilgileri. Siyasal Kitapevi. Ankara.

Uğur, S. (1995) Rekreasyon Alanı Tasarımına Etken Oluşturabilecek Planlama Verileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Yıldız, Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. sf 85 İstanbul.

Yıldırım., M. (2007) Eskişehir İli Mevcut Spor Tesislerinin Sportif Faaliyetler Açısından Değerlendirilmesi Ve 2015 Yılı Tesis Stratejisinin Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s 95-96, Kütahya.

White, H., R., Karabetsos, J., D. (2002) Planning and Designing Facilities, Facilities Planning for Health, Fitness, Physical Activity, Recreation And Sports: Concepts and Applications.10. Edition. Sagamore Publishing.

Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1996-2000) D.T.P Yayını, s:31-32. Ankara.

http://www.srq.qld.gov.au/industry_information/recreation_planning/recreation_planning.cfm

<http://old.mo.org.tr/mimarlikdergisi/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=30&RecID=732>

www.toronto.ca/parks/island (erişim ocak 2009)

www.edmontonsportclub.com (erişim şubat 2009)

www.ci.kirkland.wa.us/depart/parks (erişim eylül 2008)

EKLER

EK.1

SORULAR

1-Yaşınız

- 12-15 arasında 16-19 arasında 20-23 arasında 24-27 arasında
 28-31 arasında 32-35 arasında 36-39 arasında 40-43 arasında
 44-47 arasında 48-51 arasında 52-55 56 ve üzeri

2- Cinsiyetiniz

- Bayan Erkek

3- Öğrenim Durumunuz

- Halen Okuyorsanız** İlköğretim Lise Üniversite Lisans Üstü
Mezun Durumdaysanız İlkokul Ortaokul Lise Üniversite Lisans Üstü

4- Medeni Durumunuz

- Evli Bekar

5- Şu anda oturduğunuz mahalle

- Yenikent mah. İbni Sina mah. Mersincik mah. Sırrıpaşa mah. Deniz mah.
 Y.Sultan mah. Dumlupınar mah. Çenedağ mah. Çınarlı mah. Fatih mah.

6- Herhangi bir iş yerinde çalışıyor musunuz

- Çalışmıyorum Ev hanımı Emekli İşçi Memur
 Öğretmen Asker Özel sektör Serbest meslek Öğrenci
 Part-time çalışıyorum Diğer.....(Lütfen belirtiniz)

7- Ailenizin ortalama aylık kazancı

- 500 tl ve altı 501-1000 tl 1001-1500 tl
 1501-2000 tl 2001 tl ve üzeri

8- Günlük çalışma saatleriniz ve zorunlu ihtiyaçlarınız dışında (uyku, yemek, vb) boş zamanlarınız ne kadardır

- Hiç yok 1 saat 2 saat 3 saat 4 saat 5 saat ve üzeri

9- İlçemizde boş zamanlarınızı değerlendirmek için ne tür alanlar ve faaliyetler olmasını istersiniz

☐ Yürüyüş yolu	☐ Bisiklet yolu
☐ Fitness (jimnastik) merkezi	☐ Kapalı spor salonu
☐ Plaj voleybolu	☐ Ayak tenisi
☐ Yüzme havuzu	☐ Basketbol sahası
☐ Voleybol sahası	☐ Tenis kortu
☐ Yelken tesisleri	☐ Bowling salonu
☐ Mini golf sahası	☐ Bilardo salonu
☐ Masa tenisi salonu	☐ Squash salonu
☐ Tırmanma duvarı	☐ Tekerlekli paten alanı
☐ Kay kay alanı	☐ Paintball (boya tabancaları ile savaş)
☐ Puzzle (yap boz)	☐ Balık tutma alanı
☐ Uzak doğu felsefe sporları (yoga, tai chi, aikido vb)	☐ Dart
☐ Halk oyunları	☐ Çiçek yetiştirme (hobi bahçesi)
☐ Resim çalışmaları	☐ Müzik çalışmaları
☐ El sanatları (takı, tasarım, boyama, dikiş vb) kursları	☐ Bilgisayar kursu
☐ Dil kursları	☐ Diksiyon (güzel konuşma kursu)
☐ Hızlı okuma kursu	☐ Konferans salonu
☐ Maket yapma (gemi,uçak) kursu	☐ Tiyatro kursları
☐ Yemek kursları	☐ Satranç kursları
☐ Dans kursları	☐ Sinema salonları
☐ Okuma salonları	☐ Bocce
☐ Tiyatro salonları	☐ Kültürel etkinlikler (şiir dinletisi, söyleşi, tartışma, panel, bilgi yarışması)
☐ Piknik alanları	☐ Fotoğrafçılık kursları
☐ Çocuklar için kapalı rekreatif oyun alanı	☐ Halı dokuma kursları
☐ Kafe ve oyun salonları (tabu, borsa, satranç vb)	☐ Kuaförlük kursu
☐ Kütüphane (kitap klübü)	☐ Müzik stüdyosu
☐ Eğlence ve gösteri salonları	☐ Briç kursu
☐ Engelliler için rekreatif alanlar	☐ Hedef bulma
☐ Diğer.....(Lütfen belirtiniz)	

Resim.1. Derince sahil Google Earth görünümü

EK.2

RESİMLER

Resim.2. Derince sahilin denizden görünümü

Resim.3. Derince sahil kapalı spor tesisleri planlanan alan

Resim.4. Derince sahili açık spor tesisleri planlanan alan

Resim.5. Derince sahili outdoor tesisleri planlanan alan

Resim.6. Derince sahili mevcut yelken kulübü

Resim.7. Derince sahili mini marina planlanan alan

Resim.8. Derince sahili piknik ve eğlence tesisi planlanan alan

Resim.9. Harikalar sahilinden giriş

Resim.10. Derince sahili sosyal kültürel rekreasyon tesisleri planlanan alan

Resim.11. Derince sahili seyre yönelik tesisler planlanan alan

Genel Görünüm

Resim.12. Kirkland rekreasyon tesisleri

Resim.13. Ruffi Sport Complex kapalı spor salonu

Resim.14. Kirkland rekreasyon tesisleri soyunma odası ve dolaplar

Resim.15. Ruffi Sport Complex fitness merkezi ve kapalı yürüyüş alanı

Resim.16. Kirkland rekreasyon tesisleri dans, pilates, step salonu

Resim.17. Kirkland rekreasyon tesisleri kapalı yüzme havuzu

Resim.18. Kirkland rekreasyon tesisleri eğlence havuzu ve terapi havuzu

Resim.19. Kirkland rekreasyon tesisleri çok amaçlı salon

Resim.20. Kirkland rekreasyon tesisleri çocuk bakım odası

ÖZGEÇMİŞ

1965 yılında İzmit'te doğdu. İlk ve Orta öğrenimini İzmit'te tamamladı. 1982 yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi bölümünü kazandı ve 1986 yılında mezun oldu. 1990 yılında İzmit'te Beden Eğitimi Öğretmeni olarak çalışmaya başladı. 1999 yılında Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsünde başladığı yüksek lisans eğitimini 2001 yılında başarıyla tamamlayarak aynı enstitüde doktora programına kabul edildi.

2005 yılında Kocaeli Üniversitesi Karamürsel Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulunda Öğretim Görevlisi olarak göreve başladı halen görevini sürdürmektedir.

Uzun yıllar profesyonel olarak basketbol oyunculuğu, hakemlik ve antrenörlük yaptı.

DERİNCE HARİKALAR SAHİLİ REKREASYON TESİSLERİ

